

**Me|unarodna
organizacija na trudot**

**Pri ra~nik za mal ci nstvata
i domorodni te narodi**

OD CHANDRA ROY I MIKE KAYE

minority
rights
group
international

ME|UNARODNA ORGANI ZACI JA NA TRUDOT: PRI RA^NI K ZA MALCI NSTVA I DOMORODNI NARODI

© Minority Rights Group International
and Anti-Slavery International 2002
All Rights Reserved

Materijal i te od ova a publ i kacija mo` at da se kori stat za izu-uvawe i drugi nekomercijal ni cel i . Ni eden del , vo ni eden mo` en na- i n ne mo` e da se i skori sti za komercijal ni cel i bez prethodna dozvol a od i matel ot na pravoto na izdavawe. Za podetal ni i nf ormaci i kontakti rajte so MRG

Pri znani ja

Minority Rights Group i Anti-Slavery International i zrazuva bl agodarnost za podr{ kata na Evropskata Komi si ja, T.U.U.T. Charitable Trust i U.I.A. Charitable Foundation i si te drugi organi zaci i i i ndi vi di koi f i nansi ski pomagaa za ova i zdani e.

Minority Rights Group i Anti-Slavery International i m se zabl agodaruvaa na cel i ot personal i nezavni eksperti koi pri doneso a za ova a publ i kacija, osobveno Chris Chapman (MRG International Officer) i Katrina Payne (MRG Editor) ova a publ i kacija e komi si oni rana i i zdadena od Minority Rights Group i Anti-Slavery International kako pri dones na javnoto mi sl ewe za temata koja se razgl eduva. Tekstot i gl edi { tata ne go pretstavuvaa vo sekoj detal i aspekt, kol ekti ovni ot staf na dvete organi zaci i .

Avtori

^andra Roj e me|unaroden advokat koja go pomogna of ormuvaweto na Organi zaci ja za nezastapeni te naci i i narodi . Taa rabote{ e vo oddel ot za pravni raboti vo pretstvni { tvoto za ednakvost i vrabotuvawe na MOT, i so nejzi na pomo{ se razvi proektot na MOT za spogobata br. 169. ^andra Roj vo momentov raboti kako nezavni konsul tant.

Majk Kej e koordi nator za odnosi so javnosta vo me|unarodnata grupa za borba proti v ropstvoto.

Me|unarodna grupa za prava na mal ci nstvata (MGPM)

MGPM e me|unarodna nevl adi na organi zaci ja koja raboti na za{ tita na pravata na etni -ki te, religiozni te i lingvi sti -ki te mal ci nstva i domorodni te narodi { i rum svetot kako i potti knuvawe na sorabotkata pome|u zaedni ci te.

MGPM:

- Nara-uva i objavuva temel ni i lesno dostapni izve{ tai, knigi i dokumenti za mal ci nstavata i domorodni te narodi .
- Gi unapreduva pravata na mal ci nstavata i domorodni te narodi preku ni vno neposredno zastapuvawe na me|unarodni forumi i pregovori so vl adi te.
- Ja razviva svetskata mreza na organi zaci i i zaedni ci na mal ci nstvata so isti cel i, za ni vna sorabotka okol u pra{ awata na mal ci nstvata i domorodni te narodi .

Si te pora-ki za ovoj pri ra-nik treba da bi dat i sprateni do MGPM.

Za pove}e i nf ormaci i kontakti rajte so:

379 Brixton Rd, London SW9 7DE
United Kingdom
Tel :+442079789498
Faks:+442077386265
E-mai l : minority.rights@mr gmail.org
I nternet strani ca: www.minorityrights.org

Me|unarodna organi zaci ja za borba proti v ropstvoto.

Me|unarodnata organi zaci ja za borba proti v ropstvoto e najstarata svetska me|unarodna nevl adi na organi zaci ja za -ovekovi te prava koja e sozdadena vo 1839 godi na.

Cel ta na Me|unarodna organi zaci ja za borba proti v ropstvoto e uki nuvawe na si te f ormi na ropstvo, preku i strazhuvawe, podi gnuvawe na svesta i vodewe na kampawi . Sorabotuva so lokal ni organi zaci i vo vr{ eweto pri ti sok na vl adi te, za potvrduvawe na ropstvoto i prevzemawe ef i kasni merki za negovo uki nuvawe.

Za pove}e i nf ormaci i kontakti rajte so:

Anti-Slavery International
Thomas Clarkson House
The stableyard
Broomgrove road
London Sw 9 9tl
UK
tel ef on:+ 442075018920
Faks: +442077384110
emai l : info@antislavery.org
I nternet strani ca: www.antislavery.org

Prvo i zdadeno na angl i ski kako The International Labour Organization: A Handbook for Minorities and Indigenous Peoples, © Minority Rights Group, London, UK i Anti-Slavery International, London, UK, 2002.

Ova a edi ci ja © ADI , Gosti var, Makedoni ja 2003
Makedonski prevod © ADI , Gosti var, Makedoni ja
ISBN 9989-133-08-5
1. Roy, Chandra 2. Kaye, Mike
a) Me|unarodna organi zaci ja na trudot - Pri ra-ni ci
COBISS-ID 51579402

Asoci jaci ja za Demokratska I ni ci jati va i Minority Rights Group mu se zabl agodaruvaa na Charles Stewart Mott Foundation, European Commission i UK Department for International Development - Know How Fund za ni vnata f i nansi ska podr{ ka na projektot za prevodot na makedonski jazi k.

Prevede: Sne` ana Janeska
Lektura:Andri jana Stra{ evska

Ti ra` :1.000 pri meroci

Me|unarodna organi zaci ja na trudot:

Pri ra~ni k za mal ci nstvata i domorodni te narodi

Re~ni k	4
Predgovor	5
I. Me unarodna organi zaci ja na trudot	6
1. I stori jat	6
2. Osnovni pri nci pi	6
3. Struktura na MOT	7
II.Me unarodni standardi na trudot	9
1. Voved	9
2. VI i jani e na me unarodni te standardi na trudot	10
3. KI asi f i kaci ja na me unarodni te standardi na trudot	11
III ^ovekovi prava	12
1. Voved	12
2. Di skri mi naci ja	12
3. Pri si l na rabota	15
4. SI oboda na zdru` uvawe	16
5. ZI oupotreba na detski ot trud	17
6. Dekl araci ja za osnovni te pri nci pi i prava pri rabota (1998)	19
IV. Domorodni narodi	21
1. I stori jat	21
2. Spogodbata na MOT za domorodni te narodi	21
V. Mehani zmi za usogl asuvawe so standardi te na MOT	26
1. Nadzorni si stemi	26
2. Nadzorni tel a	27
3. Tehni ~ka pomo{	32
VI. Popl aki	33
1. Ustavni proceduri	33
2. Speci jal ni proceduri za podnesuvawe na popl aki koi se odnesuvaat na sl oboda na zdru` uvaweto	35
3. Neposredni kontakti	36
VII. I skustva od drugi zemji	38
1. Voved	38
2. Burma (Mi janmar)	38
3. Bangl ade{	39
4. Meksi ko	40
VIII. Sorabotka so MOT	42
1. Pri stap kon MOT	42
2. Rabota so MOT	44
Bel e{ ki	47
Bi bl i ograf i ja	51
Kori sni kontakti	52

Re~ni k

Odbor na eksperti za pri mena na konvenci i i preporaki (Odbor na eksperti) - Odborot e sostaven od 20 nezavni eksperti od razli ~ni pol i wa koi vr{ at procenka na obemot na pri mena na konvenci i te i preporaki te na MOT. Zakl u~oci te se objavuvaat vo i zve{ tajot koj se i zdava vo mart sekoja godi na, i se razgl eduvaat na Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot od strana na odborot za pri mena na standardi .

I spi tna komi si ja - Ova a komi si ja e sostavena od tri ~lena, koi se imenuvani od strana na upravnoto tel o po preporaka na general ni ot di rektor . Posebno e nagl aseno deka e potrebno, spored ~len 26 od procedurata za popl aki , da se razgl eda prekr{ uvaweto na rati f i kuvanata konvenci ja na MOT.

Konferenci ski odbor za primena na standardi te (Odbor za primena) . Ova e tri parti ten odbor i pretstavni ci te na sekoja strana se sre}avaat na Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot sekoja godi na. Odborot gi razgl eduva pra{ awata vo vrska so op{ tata i mpl ementaci ja na standardi te i i mpl ementaci jata na standardi te vo odredeni zemji , koi proi zl eguvaat od i zve{ tajot na MOT.

Upravno tel o - Upravnoto tel o e i zvr{ en sovet na MOT. Upravnoto tel o gi i zvr{ uva odl uki te doneseni na Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot i na drugi mesta vo si stemot na MOT. Upravnoto tel o ja opredel uva programata i buxetot na MOT za razgl eduvawe na probl emi te na Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot i i sto taka go i zbi ra general ni ot di rektor na MOT.

Praven akt - Ova e u{ te eden termin za dokumenti , kako { to se: konvenci ja, dogovor, dekl araci ja, preporaka, pakt i dr.

Me|unarnodna konf erenci ja na trudot - Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot se sostanuva edna{ godi { no za da gi razgl eda pri ori teti te i daja odredi pol i ti kata na MOT. Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot gi razgl eduva i usvojuva spogodbi te i preporaki te na MOT, i go nadgl eduva sproveduvaweto na postoe~ki te standardi na trudot. I sto taka Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot go usvojuva buxetot na MOT i go i zbi ra upravnoto tel o od redovi te na svoi te ~lenovi .

Me|unarnodna kancel ari ja na trudot- Me|unarnodnata kancel ari ja na trudot e postojan sekretari jat na MOT, odgovoren za i stra` uvawe, i zdava{ tvo i obuka. Upravnoto tel o go i zbi ra general ni ot di rektor so mandat od pet godi ni , so mo` nost za rei zbor.

Me|unarnodna organi zaci ja na trudot (MOT) - Me|unarnodnata organi zaci ja na trudot e specij al i zi rana agenci ja na si stemot na

Obedi neti te naci i , koja gi promovira i razvi va me|unarnodni te standardi na trudot. MOT e tri parti tna organi zaci ja { to zna~i deka pretstavni ci te od si ndi katot, prestavni ci te na rabotodavci te i vl adata, se vkl u~eni vo donesuvaweto odl uki .

Mehani zmi na MOT - Ova e i sto taka u{ te eden termin za proceduri .

Rati f i kaci ja - Ova e f ormal en akt vo koj edna dr`ava se sogl asuva so odredeni konvenci i i dogovori . Vnatre{ nata procedura mo` e da se razl i kuva od zemja do zemja i mo` e da vkl u~uva barawe za sogl asnost i odobruvawe od strana na Parl amentot. Sepak, rati f i kaci ja se real izi ra po ostvaruvawe na f ormal na komuni kaci ja so me|unarnodnata organi zaci ja, vo vi d na pi smo i l i drug dokument, a koja e vo sogl asnost so odredena konvenci ja t.e. vo sogl asnost so pol i ti kata na MOT i momentot na nejzi na rati f i kaci ja.

Preporaka - Preporaki te se vo osnova napastvi ja, za toa na koj na~in da se sprovede odredena konvenci ja i l i dogovor. Ti e ne obvrzuvaat, ne mo` at da bi dat rati f i kuvani i ne prestavuvaat zakonska obvraska.

Standardi - Standardi te se konvenci i , dogovori i l i drug vi d na me|unarnoden dogovor, koi gi ocrtuvaat osnovni te odredbi i napastvi ja za odredeno pra{ awe.

**Dr`ava ~lenka** - Dr`ava koja e obvrzana spored odredeni dogovori i konvenci i .

Tri parti tni odbori na Upravnoto tel o - Ovi e odbori se sostaveni od po eden od ~len na MOT t.e. rabotodavci te, rabotni ci te i vl adi ni te tel a. Tri parti tni te odbori se of ormeni spored ~len 24 od procedurata za podnesuvawe na zabel e{ ki so cel dagi razgl eduvaat pri javeni te prekr{ uvawa na konvenci i te na MOT.

Predgovor

Mejunarodnata organizacija na trudot e osnovana 1919 godina i gi obedinuva rabotodavci te, sindikatot i vladata, vo procesot na podobruvawe na socijalnata pravda, i votni te i rabotni te uslovi. Pedeset godini podocna, 1969 godina, MOT ja dobi Nobel ovata nagrada za mir, kako priznani e za svojot angaman od oblasta na ednakvosti pravda za site.

MOT e nedovolno afirmiрана organizacija, osobeno nadvor od poletoto na trudot i sindikati te. MOT e vode-ka organizacija na Obedinietite nacii, ija specijalnost se trudovi te prava, a ima i mandat koj opfa}a razli-ni socio-ekonomski probl emi. MOT e aktivno vkl u-ena vo unapreduvaweto i za}tita na ovekovi te prava, no nejzi noto rabotewe na ova pol e e-estopati zanemareno i ne mu e dadeno potrebnoto vni mane kako na forum za re}avawe na probl emi te nadvor od poletoto na trudot. Rabotata na MOT e naso-ena, no ne i ograni-ena kon rabotnata sredina i karakteristi- ni te probl emi te, kako }to se: pri silnata rabota, sl obodata na zdru- uvawe, mi gracioni te rabotnici, no}nata rabota i socijalnata za}tita. No isto taka MOT rabotela na probl emi te na decata, probl emi te na diskriminacijata, pol ovata diskriminacija i diskriminacijata na malcinstvata i domorodni te narodi - pra}awa koi ne se-estopati povrzani so rabotnata sredina.

Mojta na MOT e vidliva preku mejunarodni te dogovori koi }to gi usvoila. Tie se zasnovani na op}titemi koi se zaedni-ki za pove}e zemji i koi mo`at da bidat pri meneti }i rum svetot. Dogovori te na MOT gi ocrtuvaat osnovni te standardi za rabota na naci onalno ni vo i tie se kori stat za pottiknuvawe na razvojot na doma} noto zakonodavstvo i trudovi te propisi so cel za podobruvawe i za}tita na trudovi te prava¹.

MOT isto go postavi monitori ngsi stemot za primena na svoi te standardi (t.e. mejunarodni te pravni standardi i pravni akti - za vkl u-uvawe na konvencii te i dogovori te). Ovoj si stem vkl u-uva pogolem broj na tela i procesi za procenka na obemot na ispolnuvawe na mejunarodni te obvrski na odredena zemja. Na ovoj na-in, vni manieto e naso-eno kon razli- ni te vi dovi na zlo upotreba na ovekovi te prava, vkl u-uvaj}i gi probl emi te na zlo upotreba na detski ot trud vo Brazil i Indija, pri silnata rabota vo Burma i statusot na`enite vo Avganistan.

Vo denez ot svet na sl obodna trgovija i integracija na ekonomii te, vl ijani eto na gl obal i zaci jata se razli kuva od zemja do zemja i od sektor do sektor. Vo neкои zemji postoi zgol emena produkti vnost i bogatstvo, dodeka vo drugi neednakvosti te se dl aboko protkaeni vo op}testvoto - na toj na-in si roma}ni te

stanuvaat u}te posi roma}ni. Ovi e probl emi vl i jaat najpove}e na ranl i vi te grupi vo koi se vkl u-eni malcinstvata i domorodni te narodi. Va`no e da se zaklu- i deka uki nuvaweto na trgovski te grani ci i pogolemata konkurencija ne se postignuva po cena na namal ena socijalna za}tita.

Povrzanosta meju trgovijata i trudot e central na debata na gl obal i zaci jata, a isto taka go ima pri vl e-eno i interesot na MOT. Poradi toa e korisno organizacii te i poedinci te da se zapoznaat so MOT, kako i so na- i not na rabota na MOT i cel osno da gi istra`uvaat negovi te potencijali vostreme`ot kon ednakvosti pravda za site.

Poradi ovi e pri- i ni Mejunarodnata grupa za malcinski prava (MGMP) i Mejunarodnata organizacija za borba protiv ropstvoto go i zdavaat ovoj pri ra- ni k na MOT. Gl avna cel na ovoj pri ra- ni ke da ovozmo`i voved vo rabotata na MOT i mo`nostite za za}tita i unapreduvawe na pravata na malcinstvata i domorodni te narodi². Pri ra- ni kot na- i tatel ot mu nudi pregl ed na gl avnata struktura na MOT, na negovi te odbori, i gi pri ka`uva na- i ni te na rabota i prakti- ni te soveti koi gi nudi.

I ako pri ra- ni kot e posebno namenet za malcinstvata i domorodni te narodi, nevl adni te organizacii (NVO-ata) - nezavisno dal i se NVO- a na malcinstvata i i domorodni te narodi i i NVO- a koi rabotat so malcinstvata i domorodni te narodi - so ovoj pri ra- ni k mo`e da se sl u`at site oni e koi sakaat da nau- at ne}to pove}e za MOT i negovi te napori za za}tita i unapreduvawe na ovekovi te prava.

Sorabotnicite na MOT, a osobeno zdru`enijata na rabotnicite, imaat vode-ka ul oga vo nabquduvaweto na primenata na konvencii te na MOT. Ovoj pri ra- ni k go zbogatuva i skustvoto vo sogl eduvaweto na va`nosta na mejunarodni te standardi na trudot i ni vni ot pri dones kon podobruvawe na rabotni te i`i votni te uslovi. Domorodni te narodi, malcinstavta i NVO-ata imaat }to da nau- at od ogromni te iskustva koi gi steknuvaat vo pristapot, kako i u- estvo vo procesi te i proceduri te na MOT.

Se pretpostavuva deka ovaa publi kacija }e pri donese kon unapreduvawe i za}tita na pravata na malcinstvata, domorodni te narodi i drugi te ranl i vi grupi.

**Mejunarodnata organizacija za borba
protiv v ropstvoto
Mejunarodnata grupa za prava na
malcinstvata
Maj 2002**

I. Me|unarnodna organi zaci ja na trudot

1. I stori jat

MOT e sozadana kako rezul tat na i ndustri skata revol uci ja. Za vreme na ovo j peri od na ekonomska ekspanzi ja, usl ovi te za rabota bile su rovi , ~estopati ne-ove-ki i rabotnici te rabotel evo usl ovi koi grani ~at so ekspl oataci ja, bez soci jal na i l i ekonomska si gurnost. Ottoga { navamu, se pravat napori za pogol ema za { ti ta na rabotnici te.

Po zavr { uvaweto na Prvata svetska vojna napori te za pogol ema za { ti ta na rabotnici te zedo zamav i si ndi katot ja nagl asi potrebata za soci jal na za { ti ta i potrebata za f ormi rawe na me|unarnodna i nsti tuci ja -i ja speci jal nost } e bi de re { avawe na probl emi te povrzani so trudot ³. Vo april 1919 godi na, za vreme na mi rovni te pregovori vo Pari z, be { e of ormena trudova komisi ja so cel da gi razgl eda ovi e probl emi i kako rezul tat na toa da sozdate me|unarnodna organi zaci ja posvetena i skl u-i vo na pra { awata povrzani so trudot⁴. Vo oktombri i stata godi na, se odr ` a prvata Me|unarnodna kof erenci ja na trudot vo Va { ington. Na kof erenci jata bea usvoeni { est konvenci i , vkl u-uvaj } i ja i onaa za rabotni ot den da se sostoi od osum ~asa, { to se pri f ati od strana na i ndustri ski te zemji .

Vo peri odot me|u dvete svetski vojni (1919-1939), MOT f unkcioni ra { e kako avtonomna organi zaci ja vo ramki te na Li gata na narodi te, prethodni kot na ON. Vo ovo j peri od MOT se f okusi ra { e na probl emi te na za { ti ta na majkata, soci jal nata za { ti ta, nevrabotenosta, rabotni te ~asovi i usl ovi te za rabota na ` eni te i ml adi te l uje. Sedi { teto na organi zaci jata e vo @eneva, [vajcari ja, no za vreme na Vtorata svetska vojna, poradi bezbednosni pri ~i ni , pri vremeno gi pref rli svoi te kancel ari i vo Montreal , Kanada.

Koga se f ormi ra { e ON vo 1946 godi na, MOT be { e prvata speci jal i zi rana organi zaci ja koja se pri kl u-i kon si stemot na ON, so posebna odgovornost okol u soci jal ni te i trudovi te pra { awa. Od mesec noemvri 2001 godi na, MOT broi 175 zemji ~l enki .

2. Osnovni pri nci pi

MOT te ` nee da bi de di nami ~na i sovremena i nsti tuci ja. Gi prei spi tuva svoi te osnovni pri nci pi za da bi de vo ~ekor so vremeto i da go pronajde najdobri ot na ~i n za da & pri dade va ` nost i zna-ewe na svojata akti vnost.

2.1. Ustavot na MOT (1919)

Osnovni te dokumenti na MOT vkl u-uvaaat Povel ba, i zrabotena za vreme na mi rovni ot dogovor vo Versaj, vo ~i ja osnova l e ` at sl edni ve pri nci pi :

- Otr l awe na zl oupotrebata na detski ot trud;
- Soodveten nadomest;
- Ednakov tretman;
- Ednakov si stem na pl a } awe;
- Si stemi za proverka;
- Trudot da ne bi de smetan kako sredstvo na trgovi jata;
- Pri stojni rabotni ~asovi ;
- Pravo na zdru ` uvawe.

Ovi e pri nci pi se od vi sok pri ori tet vo agendata na MOT i sl u ` at za naso-uvawe na akti vnosti te na si te poli wa. Drugi ot osnoven pri nci p na MOT e premi sata deka: **kraen i odr ` l i v mi r mo ` e da se posti gne samo ako e zasnovan vrz pri nci pi te na soci jal na pravda.** Dosega ova pretstavuva gl aven stol b na akti vnosti te na MOT i e osnova na akti vnosti te koi se temel at na pri nci pi te na ednakvost, nedi skrimi naci ja i namal uvawe na si roma { tijata. Vo 1969 godi na, na 50- godi { ni nata od svoeto osnovawe, MOT ja dobi Nobel ovata nagrada za mi r. Denes MOT poseduva 40 kancel ari i { i rum svetot i vrabotuva pove } e od 2500 sl u ` beni ci .

2.2. Fi l adel fi ska dekl araci ja (1944)

Za vreme na svojata godi { na kof erenci ja vo 1944 godi na, koja se odr ` avo Fi l adel fi ja, SAD, MOT ja usvoi kl u-nata Dekl araci ja (i zve { taj za vrednosti te) koja ja nadopol ni Povel bata od 1919 godi na. Ovaa Dekl araci ja gi rea f i rmi ra { e osnovni te pri nci pi na MOT i gi so dr ` i sl edni ve ~eti ri vzaemno povrzani pri nci pi :

- Sl obodata na i zrazuvawe i zdru ` uvawe se su { ti nski i pri donesuvaat kon posti gnuvawe na odr ` l i v razvoj;
- Trudot ne e sredstvo;
- Si roma { tijata, vo osnova prestavuva opasnost za prosperi tetot;
- Si te l uje, bez razi l ka na rasa, veroi spoved i l i poli maat pravo na bl agosostojba i duhovno razvi vawe vo usl ovi na sl oboda i di gni te; ekonomska si gurnost i ednakvost.

Ovaa Dekl araci ja be { e dodadena na Ustavot od 1946 godi na i pretstavuva i ntegral en del od rabotata na MOT.

2.3. Pri nci p na tri parti tnost

MOT e edi nstvenata me|unarnodna organi zaci ja koja f unkcioni ra po model ot na tri parti tnost. Odsami ot po- etok, zdru ` eni jata na rabotnici te i rabotodavci te zaedni ~ki rabotat so vl adata spored model ot na tri parti tnost. Vl adi te,

rabotodavci te i rabotnici te se vo su{ ti na sostavni te -l enovi na MOT.

Vl adi te, rabotodavci te i rabotnici te, sorabotuvaat i gl asaat, nezavino eden od drug. Sekoja zemja -l enka na MOT i ma pravo na -eti ri gl asa, koi se raspredel eni na toj na -i n { to zdru` eni jata na rabotnici te i maat pravo na eden gl as, zdru` eni jata na rabotodavci te i maat isto taka pravo na eden gl as, dodeka vl adata i ma pravo na dva gl asa.

Vo osnova, na sostanocite na MOT, pretstavni ci te na vl adata se nao|aat vo sredina, zdru` eni jata na rabotnici te se smesteni od ni vnata leva strana, dodeka zdru` eni jata na rabotodavci te se nao|aat od ni vnata desna strana. Ovie tri grupi i graat akti vna ul oga vo si te pozna -ajni nastani na MOT, vkl u -uvaj }i gi odbori te i konf erenci i te, a isto taka u -estvuvaat i vo usvojuvaweto i moni tori ngot na standardi te na MOT (za pove }e i nf ormaci i vi di podol u vo tekstot).

3. Struktura na MOT

MOT e sostaven od tri tel a:

- Me|unarodna konf erenci ja na trudot,
- Upravno tel o,
- Me|unarodna kancel ari ja na trudot

3.1. Me|unarodna konf erenci ja na trudot

Me|unarodnata konf erenci ja na trudot e general no sobrani e na MOT kade si te negovi -l enovi -vl adi te, rabotnici te i rabotodavci te -go so -i nuvaat. Tie se sostanuvaat edna { godi { no vo juni , vo vremetraewe od tri nedeli i so pri sustvo na pove }e od dve i l jadi del egati .

Odgovornosti te na konf erenci jata vkl u -uvaat:

- Usvojuvawe na buxetot na MOT, koje f i nansi ran od -l anari nata na zemji te -l enki (na sekoj dve godi ni);
- Usvojuvawe na me|unarodni te standardi na trudot i nadgl eduvawe na ni vnata pri mena;
- Vkl u -uvawe na novi -l enovi ;
- I zbor na Upravno tel o (na sekoj tri godi ni);
- Donesuvawe na odredbi na svetski ot f orum za razgl eduvawe pra{ awa od soci jal nata i trudovata sf era;
- Donesuvawe na odredbi za osnovnata pol i ti ka i dni te akti vnosti na MOT, preku procesot na odl u -uvawe.

Ponatamu, vo i sklu -i tel ni uslovi , na konf erenci jata mo` e da se usvojat dekl araci i za pol i ti kata i akti vnosti te okol u odredeni pra{ awa relevantni za rabotata na MOT. Na pri mer, vo 1964 godi na ja usvoi Dekl araci jata za aparthejd vo Ju` na Afri ka - koja be{ e poni { tena vo 1994 godi na. Isto taka vo 1998 godi na ja usvoi Dekl araci jata za osnovni te pri nci pi i prava pri rabota (vi di gl ava 3).

Vo osnova, vl adata odl u -uva koj }e bi de del od of i ci jal nata del egaci ja na konf erenci jata, "vo dogovor so rabotni te organi zaci i ...koi se naj -esto pretstavuvani od rabotodavci te i l i rabotnici te od soodvetni te zemji " (-l en 3.5 od Ustavot na MOT). Na konf erenci jata mo` e da se i spi ta kredi bi l i tetot na pretstavni ci te na zdru` eni jata na rabotnici te i rabotodavci te so cel da se utvr di dal i tie se pretstavuvani od vi sti nski te -l enovi . Sekoja del egaci ja na konf erenci jata voobi -eno broi pogol em broj na sovetni ci . Ottamu sekoja del egaci ja na konf erenci jata mo` e da bi de popri l i -no gol ema.

Na konf erenci jata, prestavni ci od zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotnici te, i zbrani so mandat od tri godi ni od i zborni ot kol egi um, vo sorabotka so vl adi te gi i zbi raat -l enovi te na Upravno tel o.

Za da se olesni ni vnata rabota, konf erenci jata sodr` i gol em broj na odbori koi rabotat na odredeni pra{ awa; na pri mer, konf erenci ski ot odbor za pri mena na standardi te (Odbor za pri mena), i gra va` na ul oga vo naso -uvaweto na vni mani eto kon probl emi te pri prakti -nata pri mena na spogodbi te na MOT vo odredeni zemji (za pove }e i nf ormaci i vi di podol u vo tekstot).

Za vreme na konf erenci jata postoi energi -na diskusija okol u pra{ awata koi { to se rel evantni za MOT, a vkl u -uvaat pra{ awa od obl asta na zl oupotreba na detski ot trud, gl obal i zaci jata, i t.n. vo koja zemaat u -estvo site del egati . Kako rezultat na toa, Me|unarodnata konf erenci ja na trudot, koja se odr` uva edna { godi { no, pretstavuva gl obal en f orum za utvr duvawe na pol i ti kata okol u pra{ awata od soci jal nata i trudovata sf era.

3.2. Upravno tel o

Upravno tel o sl u` i kako i zvr{ en sovet na MOT. Gl avni te zada -i na Upravno tel o se:

- Naso -uvawe na rabotata na organi zaci jata;
- I zbi rawe na general ni ot di rector;
- Vr{ ewe podgotovki okol u nacrt - programata i buxetot na MOT;
- Donesuvawe odl uki za na -i not na sproveduvawe na pol i ti kata na MOT.

Upravno tel o e sostaveno od 56 -l enovi : 28 prestavni ci od vl adi te i po 14 pretstavni ci od zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotnici te. ^l enovi te na Upravno tel o se i zbi raat od strana na Me|unarodnata konf erenci ja na trudot, vo vremetraewe od tri godi ni i tie isto taka gi predl agaat prestavni ci te na razl i -ni te tel a na MOT, kako { to se: odborot za pri mena na standardi , i spi tnata komi si ja, i t.n.

Deset postojani mesta se predvi deni za pretstavni ci te na vl adi te na desete vi soko razvi eni zemji (Brazil , Ki na, Franci ja, Germani ja, I ndi ja, I tal i ja, Japoni ja, Ruskata Federaci ja, Vel i ka Bri tani ja i SAD). Ostanati te

18 pretstavnici na vlada te se izbiraa na Mejunarodnata konferencija na trudot vo soglasnost so ni vnata geografska poloba. Rabotnici te i rabotodavci te nezavisno gi izbiraa svoi te pretstavnici .

Upravnoto telo se sreava tri pati godi { no vo mart, juni i noemvri , vo sedi { tetona MOT vo @eneva.

3.3.Mejunarodnata kancelarija na trudot

Mejunarodnata kancelarija na trudot (Kancelarijata) e postojan sekretariat na MOT so sedi { te vo @eneva. Generalniot direktor upravuva so Kancelarijata, a se izbiraa od strana na Upravnoto telo vo period od pet godi ni , so most za reizbor. Vo mart 1999 godi na, Huan Somavija od ^ile be{e izbran za generalni direktor. Osnovni te zadani na Kancelarijata vkl u-uvaa, no ne se ograni eni na:

- Sobi rawe informacii i statistiki podatoci ;
- Istra`uva-ki aktivnosti okolu praa

koi go zasegaat MOT;

- Pomo{ vo sproveduvaweto na programi te za obuka i tehni -ka sorabotk;
- Organi zira na konferencii i sostanoci ;
- Vr{ewe podgotovki i sostavuvawena i zve{ tai za sostanoci te na Mejunarodnata kancelarija za trudot;
- Objavuvawena materijali od socijalnata i trudovata sfera;
- Davawe uslugi na telata na Mejunarodnata organizacija na trudot, vkl u-uvaj}igi i Mejunarodnata konferencija na trudot i Upravnoto telo.

Faktot koj esto se zanemaruva od strana na nau-nicite i istra`uvaitete e deka Kancelarijata funkcionira kako centar za dokumentacija. Kancelarijata ima sobrano ogromen broj na dokumenti i informacii , vkl u-uvaj}i knigi , vladini i zve{ tai , istoriski studii i drugi materijali . Site ovi e informacii se dostapni za koristewevosedi { tetona MOT vo @eneva.

Spisok na zemjete -lenki na MOT

Avganistan, Albanija, Alir, Angola, Antigva i Barbuda, Argentina, Armenija, Avstralija, Avstrija, Azerbejhan, Bahamite, Bahrein, Banglade{ , Barbados, Belorusija, Belgija, Belize, Benin, Bolivija, Bosna i Hercegovina, Bocvana, Brazil , Bugarija, Burkina Faso, Burundi , Kamoboxa, Kamerun, Kanada, Kape Verde, Centralna Afrikska Republika, ^ad, Kinana, Kolumbija, Komorski ostrovi , Kongo, Kostarika, Bregot naslonovata koska, Hrvatska, Kuba, Kipar, ^e{ka Republika, Demokratska Republika Kongo, Danska, Xibuti , Dominika, Dominikanska Republika, Ekvador, Egipt, El Salvador, Ekvatorialna Gvineja, Eritreja, Estonija, Etiopija, Fijii , Finska, Francija, Gabon, Gambija, Gruzija, Germanija, Gana, Grcija, Grenada, Gvatemala, Gvineja, Gvineja - Bisao, Gijana, Haitii , Honduras, Ungarija, Island, Indija, Indonezija, Iran (Islamska Republika), Irak, Irska, Izrael , Italija, Jamajka, Japonija, Jordan, Kazakistan, Kenija, Kiribati , Republika Koreja, Kuvajt, Kurgistan, Demokratska Republika na Lao narodot, Letonija, Liban, Lesoto, Liberiija, Libija, Litvaniija, Luksemburg, Madagaskar, Malavija , Malavija, Malija , Malija, Mavritanija, Mavricius, Meksiko, Republika Moldavija, Mongolija, Maroko, Mozambik, Mjanmar, Namibija, Nepal , Holandija, Nov Zel and, Nikaragva, Niger, Nigerija, Norve{ka, Oman, Pakistan, Panama, Papua Nova Gvineja, Paragvaj, Peru, Filipini , Poljska, Portugalija, Katar, Romaniija, Ruska Federacija, Ruanda, Svki tsii Nevis, Sv. Lusiija, Sv. Vinsent i Grenada, San Marino, Sao Tome i Principi, Saudijska Arabija, Senegal , Sej{elii , Siera Leone, Singapur, Slovaka, Slovenija, Solomonski Ostrovi , Somaliija, Ju'na Afriika, [panija, [ri Lanka, Sudan, Surinam, Svaziland, [vedka, [vajcarija, Sijrijska Arapska Republika, Taxikistan, Obedineta Republika Tanzanija, Tajland, Porane{na Jugoslvenska Republika Makedonija, Togo, Trinidad i Tobago, Tunis, Turkmenistan, Uganda, Ukraina, Obedineta Arapski Emirati , Velika Britanija, Soedineta Amerikanski dravi , Urugvaj, Uzbekistan, Venecuela, Vietnam, Jemen, Jugoslaviija, Zambija, Zimbabve

4 noemvri 2002, izvor: MOT

II. Me|unarnodni standardi na trudot

1. Voved

Me|unarnodnata organi zacija na trudot vo real izi raweto na svoi te cel i i zada-i, formulira i usvojuva razli -ni standardi (me|unarnodni dogovori vo vi d na konvencii) koi se rezul tat na dogovor pome|u -l enovi te za odredeno pra{awe. Gl avni ot format koj go koristi Me|unarnodnata organi zacija na trudot se sekoga{ konvencii te i preporaki te, no isto taka mo` e da bi dat vkl u-eni i neformalni dogovori, kako na pri mer dekl aracii i odl uki .

U{ te od samoto formi rawe, Me|unarnodnata organi zacija na trudot usvojuva{ e, impl ementi ra{e i vr{e{ e nadgl eduvawe na me|unarnodni te standardi koi gi vkl u-uvaat osnovni te prava i sl obodi, kako { to se: sl oboda na zdru` uvawe, za{ ti ta pri rabota, rabotni uslovi i tn. Ni vnoto zna-ewe i vl ijani e e zna-i tel no.

Site zemji -l enki na Me|unarnodnata organi zacija na trudot se (i l i treba da bi dat) posveteni na real izi zacija ta na zada-i te i cel i te na MOT, dodeka me|unarnodni te standardi na trudot se kori stat kako napastvi ja na dr` avni te vl asti vo procesot na sproveduvawe na soci jal nata i trudova poli ti ka na naci onal no ni vo.

Postojat dva vida na kategorii na me|unarnodni standardi na trudot:

- **Konvencii** - Ova se me|unarnodni dogovori koi gi obvrzuvaat zemji te -l enki od momentot na ni vnata rati f i kacija.
- **Preporaki** - Preporaki te se nezadol` i tel ni i ni vnata cel e naso-uvawe kon zakonot, poli ti kata i akti vnosti te. Ti e -estopati se usvoeni zaedno so konvencii te, a i maat vl ijani e i vrz odredbi te. Ti e gi davaat di rekti vi te za pri mena na konvencii te i -estopati so dr` at kori sni i nf ormacii za odredbi te koi mo` at da bi dat i skori steni vo procesot na sproveduvawe na konvencii te. Ti e mo` at da se usvojuvaat nezavi sno od konvencii te. Preporaki te ne mo` at da bi dat rati f i kuvani .

1.1. Rati f i kacija

Sleduva kratko objasnuvawe na edna rati f i kacija

- **Rati f i kacija** - Ovoj -i n e dogovor so koj edna dr` ava se obvrzuva na nekoja konvencija. Rati f i kacija e formal na obvraska kon koja dr` avata treba da se pri dr` uva, vo zakoni te i praksata, na nekoja odredba od opredel ena konvencija i l i dogovor. Toa e nezadol` i tel en -i n koj se prevzema otkako si te i mpl i kaci i se cel osno razgl edani .
- **Proces na rati f i kacija** - Konvencija e vo cel ost rati f i kuvana vo momentot koga

si te potrebni proceduri na naci onal no ni vo se zavr{ eni . Proceduri te se razli kuvaat od zemja do zemja i vo osnova potrebna e sogl asnost od Parl amentot. Vo momentot koga procedurata }e bi de zavr{ ena na naci onal no ni vo i koga e dadena sogl asnost za rati f i kuvawe na odredena konvencija, toga{ zemjata - -l enka, naj-esto preku svojot mi ni ster za nadvove{ ni raboti , i spra}a formal no barawe do general ni ot di rektor na Me|unarnodnata organi zacija na trudot. So ova pi smo ti e ja i zvestuvaat Me|unarnodnata organi zacija na trudot za odl ukata na zemjata da se pri dr` uva do odredbi te od konvencijata ⁵.

- **Ef ekti od rati f i kacijata** - Koga edna zemja- -l enka rati f i kuva konvencija, vo osnova, se sogl asuva na dve obvrski : 1. da gi sprovede odredbi te od konvencijata vo teori ja i praksa. 2. da dostavi do Nadzorni ot odbor na Me|unarnodnata organi zacija na trudot i nf ormacii za procesot na sproveduvawe na konvencijata. Zabel e{ ka: Postoi peri od od edna godi na pred konvencijata da stapi vo si l a. Cel ta na ova e da & se ovozmo` i vreme i prostor na vl adata za usogl asuvawe na naci onal ni te zakoni so odredbi te od konvencijata.
- **Bez i skl u-oci** - Speci f i -na karakteri sti ka na konvencii te na Me|unarnodnata organi zacija na trudot e toa deka i skl u-oci te se nepri f atl i vi . Site konvencii na MOT mora da bi dat pri f ateni i rati f i kuvani vo cel ost - razli kuvaj}i se so prakti kata na ON kade { to edna zemja mo` e da pri f ati odredena konvencija i l i dogovor so odredeni i skl u-oci <sup>6</sup>. Na ovoj na -i n vl adata mora da gi pri f ati si te odredbi od rati f i kuvanata konvencija i ne mo` e da bi de i zzemena od odredeni odredbi . Zabel e{ ka: Vo odredeni sl u-ai dr` avata opredel uva odredeni i skl u-oci ako i sti te se vo sogl asnost so odredbi te od rati f i kuvanata konvencija. Na pri mer: dopol ni tel ni te pri -i ni za di skri mi naci ja mo` at da bi dat povtorno dodadeni spored Konvencijata br 111. (Vi di vo gl ava br.3 za -ovekovi prava)
- **Otk a` uvawe** - Ova e proces vo koj dr` avata i zjavuva deka ne saka pove}e da se pri dr` uva kon odredbi te od konvencijata. Site konvencii na MOT so dr` at kl auzul a koja odreduva pod koi uslovi konvencijata se raski nuva, a i sto taka i uslovi koi odreduvaat koga otk a` uvaweto stapuva vo si l a - voobi -aeno toa e edna godi na po objavuvaweto. Zabel e{ ka: Postojat i sto taka speci jal ni odredbi od konvencijata koi mo` e da gi revi di raat prethodni te, t.e. rati f i kacijata na novata konvencija zna-i otk a` uvawe na prethodnata. Na pri mer: Koga edna dr` avaj rati f i kuva Konvencijata broj

2. VI i jani e na me|unarnodni te standardi na trudot

Me|unarnodni te konvencii i preporaki - me|unarnodni te standardi na trudot - imaat vlijanie vrz razvojt na me|unarnodni ot zakon za -ovekovi prava. Ni vnoto vlijanie vrz vladinata politika i zakonodavstvo e dosta gol emo, duri i vo zemji kade { to odredeni odredbi od konvencijata ne se rati f i kuvani .

Ova mo` e do odreden stepen da mu se pri pi { e na tri parti zmot poradi toa { to si te -l enki na MOT zemaat aktivno u-estvo vo procesot na usvojuvawe na odredena konvencija ili preporaka, u{ te od sami ot po- etok preku davawe predlozi i vodewe diskusii , pa s# do ni vno krajno usvojuvawe koe se slu- uva na Me|unarnodnata konf erencija na trudot. MOT ima zacrtano to- no opredelen raspored na procesot na usvojuvawe na standardi te, proces koj { to trae okolu 2 godi ni ⁸. Vo momentot na usvojuvawe na konvencijata, -l enovi te na MOT te` neat kon nejzi no ef i kasno sproveduvawe na naci onal no ni vo. Zdru` enijata na rabotodavci i rabotnici se isto taka pri kl u- eni kon ovaa akti vnosti e vsu{ nost ja i graat najzna- ajnata ul oga vo procesot na nadgl eduvawe na prakti -nata primena na konvencii te na MOT. Taka, potti knuvaweto i razvi vaweto na dobri odnosi so ovi e organizacii treba da bi de gl avnata cel na domorodni te narodi , mal ci nstvata i NVO-ata - bez razli ka, dali toa se NVO-a koi rabotat so mal ci nstvata i domorodni narodi , ili pak se NVO- a koi rabotat so domorodni narodi i mal ci nstvata.

Me|unarnodni te standardi na trudot (Pravni akti) se kori stat kako naso- uva- i na pol i ti kata i akti vnosti te, ne samo od strana na zemji te -l enki , tuku i od strana na regi onalni te, naci onalni te i me|unarnodni te tela. Ova e rezul tat na op{ toto pravilo deka ni tu eden praven akt ne treba da bi de na ni vo poni sko od ni voto na prethodno postaveni te standardi . Standardi te na MOT gi postavuvaat osnovni te normi za gol em broj na pra{ awa. Tie i graat va` na ul oga vo postavuvaweto na me|unarnodni te standardi , ne samo za MOT, tuku i za drugi te me|unarnodni tela i tel ata na ON. Na primer, me|unarnodni te pravni akti na MOT bea zemeni predvi d, koga se f omi ra{ e Nacrt- dekl aracijata za uni verzalni te -ovekovi prava (1948); Tie bea zemeni predvi di pri dvata pakta na ON od obl asta na gra|anski te i pol i ti -ki te prava, i od obl asta na ekonomijata, soci jal ni te i kul turni te prava; i dogovori te na ON za pra{ aweto na ` eni te i probl emi te so ropstvoto. Konvencijata br. 169 koja se odnesuva na pravata na domorodni te i pl emenski narodi (1989), gi postavi normi te od obl asta na pravata na domorodni te narodi i taa be{ e zemena predvi d za vreme na donesuvaweto na Nacrt- dekl aracijata na ON od obl asta na pravata na domorodni te narodi . Isto taka Dekl aracijata e kori stena kako upastvo od strana na dr` avni te

humani tarni organizacii , kako { to se Danskata vl adi na agencija za poddr{ ka na me|unarnodni ot razvoj (DVAPMR), od strana na vl adi te na Germanija i Hol andija i od strana na me|unarnodni te f i nansi ski i nsti tucii kako { to se Razvojnata banka na Azija i Svetskata banka, vo procesot na naso- uvawe na ni vnata razvojnata pol i ti ka.

Me|unarnodni te standardi na trudot se pri menuvaat postepeno i toa e ni vna osnovna karakteristi ka. Ova e vpe- atli vo od ni vni te odredbi koi vsu{ nost vkl u- uvaat kl auzul a, odredbi te da se pri menuvaat postepeno t.e. da se primenuvaat do taa mera do koja ovozm` uvaat usl ovi te na naci onal no ni vo. Cel ta e af irmirawe na konvencii te i preporaki te { i rum svetot. Kako i da e, zaradi ovaa prakti ka MOT e kriti kuvan zatoa { to takvata formul acija i ovozm` uva na vl adi te da pravat { to pomal ku otstapki vo procesot na primena na odredbi te od me|unarnodni te standardi .

Me|unarnodni te standardi isto taka prestavuvaat za{ ti ten mehani zam protiv usvojuvawe na zakoni na naci onal no ni vo koi se vo sproti vnost so standardi te na MOT, taka { to vo momentot koga konvencii te se rati f i kuvaat vl adata se obvrzuva kon ni vni te odredbi i prevzema obvraska da gi sprovede. Konvencii te sodr` at moral ni obvrski , taka { to neuspe{ noto sproveduvawe na me|unarnodni te pravni normi - estopati e podl o` eno na javna osuda i ja doveduva vl adata vo nesakana pozicija, a za pove}eto vl adi ova se -uvstvi tel ni pra{ awa.

Me|unarnodni te standardi ovozm` uvaat pravni i nsti tucii onal na ramka za spravuvawe so odredeni pra{ awa koi se odnesuvaat na zemji te- l enki . Tie isto taka ovozm` uvaat prakti -ni re{ enija koi se odnesuvaat na ekonomski ot razvoj; ednakva raspredel ba na pri hodi te; podobruvawe na ` i votni te i rabotni te usl ovi vo si te sektori ; sozdavawe na pogol em broj rabotni mesta; unapreduvawe i za{ ti ta na ranl i vi te grupi vo op{ testvoto (decata, rabotni ci te- mi granti , mal ci nstvata, domorodni te narodi i ` eni te) i profesi onal nata obuka. Tie isto taka zna- i tel no mo` at da pri donesat kon razvojt, pro{ i ruvawe na obemot na soci jal nata za{ ti ta na si te sektori vo ekonomijata i op{ testvoto. Kako { to e nagl aseno vo Ustavot na MOT:

"Neuspehot na edna nacija vo sozdavawe na pri fatl i vi rabotni usl ovi pretstavuva pre- ka vo razvojt na drugi te naci i koi te` neat kon podobruvawe na usl ovi te".

U{ te od f ormi raweto, vo 1919 godi na MOT i ma usvoeno 183 konvencii i 194 preporaki (zakl u- no so septemvri 2001 godi na). Si te ovi e spogodbi i preporaki se odnesuvaat na pra{ awa koi se va` ni za ostvaruvawe na cel i te i zada- i te na MOT i koi opf a}aat gol em broj na

pražawa od oblasti na osnovni te-ovekovi prava i uslovi te vo rabotni ot svet.

MOT redovnoji preispituva svoi te standardi so cel da utvrdi deka konvencii te i preporaki te se vo tek so sovremeni te slu-uavawa. Ako se zastareni ili nepodobni, tie se otfrl aat ili vi doi zmenuvaat. Na pri mer, vo 1957 godi na standardi te za domorodni te i pl emenski te narodi bea izmeneti i vo 1989 godi na se usvoija novi .

Vladati ma obvrška da obezbedi pri mena na standardi te, kako vo zakonot, taka i vo negovata upotreba; rabotodavci te i rabotnici te i graat glavna uloga vo ovoj proces zaedno so nevladinit organi zaci . Sepak, vladi te ja snosat odgovornosta za i spolnuvawe na me|unardni te obvrški .

3. Klasi f i kaci ja na me|unardni te standardi na trudot

Podelбата na konvencii te i preporaki te se vr{i i spored pove}e kategorii koi se navedeni podolu:

- Rabotni uslovi ;
- Vrabotuvawe (op{to);
- Vrabotuvawe na deca;
- Vrabotuvawe na `eni ;
- Osnovni -ovekovi prava (vkl u-uvaj}i gi i oni e na malci nstvata);
- Domorodni i pl emenski narodi ;
- Industri ski odnosi ;
- Admi ni strati ven trud;
- Rabotni ci - mi granti ;
- Postari rabotni ci ;
- Drugi kategorii na rabotni ci (pri stani { ni rabotni ci , rabotni ci vo ugosti tel stvoto i hotel i erstvoto, ri bari , kopnena navi gaci ja, pl anta` ni rabotni ci , morepl ovci , potstanari , rabotni ci koi rabotat na procent)%;
- Soci jal na pol i ti ka;
- Soci jal na za{ ti ta.

Glavna tema na ovoj pri ra-nik se osnovni te konvencii na MOT, kako i konvencii te koi se odnesuvaat na domorodni te i pl emenski te narodi , kako najsl i -ni so malci nstvata. Sepak, va`no e da se istakne deka me|unardni te standardi na trudot se me|usebno povrzani i se nadopol nuvaat edni so drugi .

III ^ovekovi prava

1. Voved

Zakl u-no so septemvri 2001 godi na, MOT i ma usvoeno 183 konvencii . Odredbi te od konvencii te opf a}aat gol em broj probl emi od obl asta na no}nata rabota, morepl ovci te i rudari te, pa s# do pol ovata di skri mi naci ja.

Vo 1995 godi na MOT re{ i da gi podvl e-e pra{ awata koi se od pri ori tetno zna-ewe, kako na-i n za naso-uvawe na energi jata i sredstvata so koi raspol aga MOT i zemji te -l enki . Sl edni ve pra{ awa se smetaat za vi soko pri ori tetni vo rabotata na MOT:

- Uki nuvawe na pri si l nata rabota;
- Uki nuvawe na zl oupotrebata na detski ot trud;
- Uki nuvawe na di skri mi naci jata pri vrabotuvaweto;
- Pravoto na zdru` uvawe i za{ ti ta na pravoto na kol ekti ven dogovor.

Ovi e -eti ri pra{ awa se sovpa|aat so odredbi te na sl edni ve konvencii ¹⁰:

- Konvencija br. 29 - Konvencija za pri si l na rabota (1930)
- Konvencija br. 105 - Konvencija za uki nuvawe na pri si l nata rabota (1957)•
Konvencija br. 138 - Konvencija za odreduvawe na dol nata vozrasna grani ca (1973)
- Konvencija br. 182 - Konvencija za najl o{ i te f ormi na zl oupotreba na detski ot trud (1999)
- Konvencija br. 100 - Konvencija za ednakov si stem na pl a}awe (1951)
- Konvencija br. 111 - Konvencija za uki nuvawe na di skri mi naci jata pri vrabotuvaweto (1958)
- Konvencija br.87 - Konvencija za sl oboda na zdru` uvawe i za{ ti ta na pravoto za organi zi rawe (1948)
- Konvencija br.98 - Konvencija za pravoto na zdru` uvawe i pravoto na kol ekti ven dogovor (1949)

Potenci raweto na zna-eweto na ovi e osum konvencii , kako konvencii za osnovni -ovekovi prava, nema{ e cel da go namal i zna-eweto i va` nosta na drugite konvencii na MOT. Osnovnata cel na ovi e konvencii e da i mja poso-i potrebata na zemji te--l enki za pogol ema posvetenost vo sproveduvaweto na su{ ti nski te vrednosti na MOT.

MOT zapo-na kampawa za promovi rawe na rati f i kaci jata i sproveduvaweto¹¹ na ovi e odredbi koi { to dobi ja dopol ni tel en potti k so

usvojuvaweto na Dekl araci jata za osnovni te pri nci pi i prava pri rabota (1998) (Vi di podol u). Kampawata na MOT za rati f i kaci ja e vo tek; taa e nadopol neta so programi te za tehni -ka poddr{ ka na rati f i kaci jata i ili sproveduvaweto.

Kako pra{ awa od pri marno zna-ewe za MOT, ovi e -etiri kategorii na prava im ovozm` uvaat na mal ci nstvata, organi zaci i te koi se zani mavaat so pravata na domorodni te narodi i drugite zasegnati NVO-a, dobar po-etok vo kori steweto na usl ugi te i mehani zmi te na MOT.

2. Di skri mi naci ja

Konvencii te za di skri mi naci jata se od najvi soko zna-ewe za mal ci nstvata, domorodni te narodi i organi zaci i te koi rabotat so ni v. Ovi e konvencii vo osnova se odnesuvaat na ` eni te, mal ci nstvata i do odreden stepen na domorodni te narodi . Za{ ti tata na ranl i vi te grupi , kako { to se: decata, mal ci nstvata, domorodni te narodi i ` eni te, pretstavuvaat eden od osnovni te stol bovi na MOT u{ te od samoto negovo osnovawe.

Dve od konvencii te usvoeni na prvata konferencija na MOT, vo 1919 godi na se odnesuvaat na ` eni te: i meno, no}nata rabota na ` eni te¹² (Konvencija br. 4) i za{ ti ta na majkata (Konvencija br.5). MOT odi gra va` na ul oga vo podobruvaweto na pol o` bata na ` eni te na rabotnoto mesto. Konvencijata br.100 i br.111 se odnesuvaat na pol ovata di skri mi naci ja, dodeka Konvencijata br.111 opf a}a i mal ci nstva i drugi kategorii .

2.1. Konvencijata za ednakov si stem na pl a}awe (1951) br. 100

Konvencijata br.100 posebno se osvrnuva na probl emot so razl i -ni ot si tem na pl a}awe na rabotnici te od ma{ ki i ` enski pol . @eni te dol go vreme bea pomal ku pl ateni , za razl i ka od ni vi te kol egi od ma{ ki ot pol . Konvencijata na MOT br.100 nudi na-i n za spravuvawe so ova pra{ awe, i e nadopol neta so preporakata br. 90.

Gl avni te karakteri sti ki na Konvencijata br. 100 se:

Cel i na konvencijata:

- Pri mena na pravi l oto "ednakov si stem za pl a}awe za rabota so ednakva te` i na";
- Uki nuvawe na razl i ki te vo nadomestot koj go pri maat rabotnici te od ma{ ki i od ` enski pol .

Obem

- Va` i za si te rabotni ci .

El ementi

- Podrazbi ra sporedba na raboti te koi se razl i -ni , a se pak i maat nekoi sl i -nosti ;
- Nadomestokot ja vkl u-uva osnovnata pl ata, kako i si te pogodnosti dobi eni vo gotovi na i vo vi d na gotovi nski bonusi , detski dodatok, pl ateni odmori , penzi i i tn.

Sredstva

- Kol ekti vni dogovori , kako na pri mer na naci onal no ni vo, na ni vo na cel a i ndustri ja i na ni vo na pretpri jati e;
- Dr` avni zakoni i regul ati vi , na pri mer odreduvawe na najni skata pl ata;
- Mehani zmi za odreduvawe na pl ati , na pri mer tabel a za odreduvawe na pl ati te vo javni ot sektor;
- Kombi naci ja od prethodno spomenati te.

Strategi i

- Napu{ tawe na stereoti pot vo procesot na kl asi fi kaci ja na rabotnoto mesto t.e. ve{ ti ni te i zada~i te koi tradi ci onal no se smetaat za "obvrski na ` enata", kako { to se na pri mer: ~i stewe, sekretarska rabota i ~uvawe deca;
- Trudova i nspekci ja;
- Objekti vna procenka na rabotnoto mesto;
- Razvi vawe na soodvetni metodi za odreduvawe na pl ati te.

Potrebni akti vnosti na vl adata

- Pri mena na pravi l oto za ednakov si stem na pl a}awe za rabota so ednakva te` i na kade { to e dozvol i vo, na pri mer vo javni ot sektor;
- Promovi rawe na ova pravi l o onamu kade { to ne postoi neposredna kontrol a okol u odreduvawe na pl ati te, kako na pri mer vo pri vatni ot sektor.

Konvenci jata br. 100 se odnesuva na pol ovata di skri mi naci ja - razl i -ni ot si stem na pl a}awe na ma` i te i ` eni te. ^estopati ova e rezul tat na razl i -ni ot pol na rabotni ci te. I dodeka se prevzemaat akti vnosti za da se re{ i ova pra{ awe i da se namal i razl i kata vo si stemot na pl a}awe, se pak u{ te mnogu raboti ostanuvaat da se napravat.

I ako Konvenci jata br. 100 ne se odnesuva i sklu-ivo na rasnata ili etni -kata di skri mi naci ja, taa e zna-ajna zatoa { to mal ci nstvata i domorodni te narodi -estopati se di skri mi ni rani na rabotnoto mesto, poradi razl i ki te vo pol ot i etni tetot, { to vl i jae vrz na-i not na koj se pl ateni .

2.2. Konvenci ja za uki nuvawe na di skri mi naci jata pri vrabotuvawe br. 111 (1958)

Konvenci jata br.111 za uki nuvawe na di skri mi naci jata pri vrabotuvawe e gl avni ot i nstrument na MOT, koj se kori sti za spravuvawe so di skri mi naci jata na mal ci nstvata i domorodni te narodi na rabotnoto mesto.

Konvenci jata br.111 promovira pol i ti ka na ednakvi mo` nosti za si te. I ako se odnesuva samo na rabotnoto mesto, konvenci jata mo` e da bi de dosta zna-ajna i opfa}a gol em broj na obl asti koi se neposredno povrzani so ova pra{ awe.

Cel i na konvenci jata

- Promovi rawe na ednakvost pri vrabotuvawe.

Obem

- Si te sektori vo koi l u}eto se vraboteni i l i rabotat -vkl u-uvaj}i go i samovrabotuvaweto;
- Si te rabotni ci , vkl u-uvaj}i gi i rabotni ci te-dr` avjani i rabotni ci te koi ne se dr` avjani na soodvetnata zemja, na pri mer rabotni ci od stranski zemji .

Def i ni ci ja na di skri mi naci jata

• Di skri mi naci jata e pravewe razl i ka, i skl u-uvawe i l i pref eri rawe, koe se vr{ i spored edna i l i pove}e od sl edni te osnovi na di skri mi naci ja: bojata na ko` ata, potekl oto, pol i ti -kata opredel ba, rasata, rel i gi jata, pol ot, soci jal noto potekl o i l i na drugi te osnovi odredeni so zakonot na dr` avata, kako na pri mer: vo zra sta, statusot na gra | ani not, hendi kepot i seksual nata opredel ba; koi ja i skl u-uvaat i l i namal uvaat mo` nosta za ednakov tretman pri vrabotuvawe.

I skl u-oci

- Pravewe razl i ka, i skl u-uvawe i l i pref eri rawe vrz osnova na speci fi -ni te odgovornosti na odredeno rabotno mesto. Na pri mer, fl uentnost vo jazi kot e potrebna ako rabotnoto mesto vkl u-uva komuni kaci ja so javnosta; poseduvawe na odredeno ni vo na vi zuel ni sposobnosti za pi l oti te; ~l enstvo vo odredena rel i gi ozna grupa ako rabotnoto mesto vkl u-uva i zvr{ uvawe na odredeni rel i gi ozni dol ` nosti (sve{ teni k);
- Posebni merki za l u}eto koi i maat potreba od posebna za{ ti ta i l i pomo{ poradi pri ~i ni kako vo zra st, hendi kep, odgovornosti vo semejstvoto, pol , soci jal en i kul turen status. Posebni merki mo` at da se pri menat za da se odobrat akti vnosti te na odredeni programi , na pri mer vrabotuvaweto na mal ci nstavata vo javni ot sektor.

Pri mena

- Ednakov pri stap pri vrabotuvawe;
- Ednakov pri stap do prof esi onal nata obuka;
- Ednakvi usl ovi pri vrabotuvawe, na pri mer: pri stap do prof esi onal nata obuka, mo`nosti za nadgraduvawe, drugi pogodnosti, nadomestvo si te svoi f ormi .

Potrebni te akti vnosti na vl adata

- Usvojuvawe na zakoni i i zgotvuvawe na obrazovni programi za ednakvi te mo`nosti ;
- Usvojuvawe na dr`avnata pol i tka za ednakvi te mo`nosti ;
- Cel osna sorabotka so zdru`eni jata na rabotnici te i rabotodavci te;
- Po mo`nost sozdavawe na dr`avna agenci ja za promovirawe na ednakvi te mo`nosti ;
- Uki nuvawe na zastareni te zakoni i regul ati ve.

Konvencijata br. 111 se osvrnuva na sedum osnovi na di skrimi naci ja (vi di vo: Def i ni ci ja na di skrimi naci jata). Konvencijata isto taka vkl u- uva i opci ja so koja { to zemji te--l enki mo`at da dodadat dopol ni tel ni osnovi na di skrimi naci ja. Nekoi zemji gi vkl u- i ja i vozrasta, pravoto na seksual nata opredel ba i hendi kepot, kako dopol ni tel ni osnovi na di skrimi naci ja.

Pri pregleduvawe na primenata na konvencijata se utvrdi deka pol ovata di skrimi naci ja pri vrabotuvawe e naj-esti ot probl em. Nadzorni te tel a na MOT go i spi taa ovoj probl em vo skoro si te dr`avi koi ja rati f ikuvaa ovaa konvencija, a tie se: Avgani stan, Avstri ja, Banglade { , Bol i vi ja, Gvatemal a, Egi pet, Fi nska, I ran, [pani ja i Sudan pretstavuvaat edni od i spi tani te.

So cel da se dade zna-ewe na obemot i sl o`enosta na ovoj probl em, }e gi navedeme sl edni ve pri meri : vo 2001 godi na pred padot na re`i mot na Tal i ban vo Avgani stan, Odborot na eksperti za primena na konvencii te i preporaki te (Odborot na eksperti) - Gl avnoto tel o odgovorno za i spi tuvawe na pri menata na konvencii te vo zemji te--l enki - i zrazi dl aboka zagri`enost za konti nui ranata zl oupotreba na -ovekovi te prava na`eni te vo Avgani stan, osobeno vo nametnuvaweto na strogi restri kci i od obl asta na obrazovani eto i vrabotuvaweto; dodeka pak vo Fi nska, vl adata potvrdi deka pol ovata neednakvost prodol`uva i se odnesuva osobeno na mo`nosti te pri vrabotuvaweto, pri rodata na odnosi te na rabotnoto mesto i si stemot na pl a}awe¹³.

Pol o`bata na`eni te od mal ci nstvata i l i so domorodno potekl o i sto taka e i spi tana vo sogl asnost so Konvencijata br. 111. Na pri mer, Odborot na eksperti koga gi razgl eduva { e akti vnosti te za uki nuvawe na pol ovata di skrimi naci ja vo Avstral i ja, toj ja i zrazi svojata zagri`enost za pol o`bata na`eni te po

potekl o Abori xi nki i Tore Strei t Ajl ender i za pol o`bata na`eni te-mi grantki, -i ja si tuaci ja i ponatamu se vl o { uva so o-i gl edni ot rast na rasi zmot i ksenof obi jata¹⁴. Odborot i sto taka go pokrena i pra { aweto za vi sokata stapka na nevrabotenost pomeju`eni te, po potekl o Maori , vo Nov Zel and.

Pregol emata zastapenost na`eni te vo prof esi i te od poni zok rang i ni vnata nedovol na zastapenost vo prof esi i i te od povi sok rang e pra { awe koe -estopati e razgl eduvano zaedno so zakoni te i regul ati vi te koi pretstavuvaat pre-ka vo ovozm`uvaweto na ednakvi mo`nosti . Probl emot na neednakvosta pomeju ma`i te i`eni te e s# u { te pri suten vo mnogu zemji , a vo odredeni zemji postoji mal progres i prostor za podobruvawe.

Odborot i sto taka go pokrena pra { aweto za di skrimi naci ja vrz osnova na pol i ti -kata opredel ba vo nekoi zemji , kako { to se: Angol a, Kuba i ^e { kata Republ i ka. Pra { aweto za di skrimi naci ja na mal ci nstvata na rel i gi ozna osnova e pokrenato vo zemji te: I ran, vo vrska so probl emot so Bahi te, a vo Paki stan so Ahmedi te, Kvadi ni te i Lahori te.

I sto taka, zna-ajno e da se i ma na um deka Konvencijata br.111 go opf a}a i pri stapot do mo`nosti te za vrabotuvawe. Na ovoj na- i n obrazovni te i nsti tuti , i ni ci jati vi te za samovrabotuvawe i programi te za obuka vl eguvaat vo ramki te na ovaa konvencija, kako { to vl eguva i procesot na sel ekci ja, poa|aj}i u { te od ogl asot vo dnevi ot vesni k, preku i intervui raweto i ponudata za rabota, pa s# do prezenti raweto na usl ovi te za rabota. Kako { to e pojasneto od strana na Odborot na eksperti :

Pri mena na pravi l oto za ednakvi mo`nosti pri vrabotuvaweto ne ja dodel uva mo`nosta na odredena l i -nost da obezbedi odredeno rabotno mesto vo sogl asnost so svoi te kval i f i kaci i , tuku zna- i deka taa l i -nost go zasl u`uva pravoto, negovata apl i kaci ja za rabotnoto mesto da bi de razgl edana so ednakov tretman i bez di skrimi naci ja na bi l o koja osnova, kako { to e navedeno vo Konvencijata¹⁵.

Preku prou-uvaweto na vrski te meju di skrimi naci jata - vrz osnova na boja na ko`ata, potekl o, rasa i soci jal no potekl o - vi sokata stapka na nevrabotenost i ni ski ot stepen na obrazovani te, MOT ja pokrena i ni ci jati vata za re { avawe na probl emi te na mal ci nstvata i domorodni te narodi ¹⁶. Navra }ajki se na pri merot od Avstral i ja, Odborot na eksperti u { te edna { ja i zrazi svojata zagri`enost okol u vi sokata stapka na nevrabotenost na domorodni te narodi vo Avstral i ja (23% vo sporedba so 9% od vkupnata nevrabotenost na naci onal no ni vo). I sto taka Odborot & zabel e`a na vl adata za nejzi ni ot poteg okol u uki nuvaweto na rabotnoto mesto, Komesar za soci jal na pravda na Abori xi ni te i Tores Strate Ajl ender (KSPATSA) i pobara ot-et od vl adata za procenka na vl i jani eto { to ni vnata odl uka }e go i ma vrz vrabotuvaweto na domorodni te narodi vo Avstral i ja¹⁷.

Odborot na eksperti ima zabel eki okol u di skri mi naci ja na odredeni kasti i pl emi wa vo l ndi ja pri ovozmo` uvawe pri stap do rabota, osobeno okol u dostapnosta na rabotni te mesta od povi sok rang. Odborot go razgl eda i vl i jani eto na rasnata di skri mi naci ja pri pri stapot kon vrabotuvawe i napreduvawe vo Peru, zemja kade { to gol em broj od domorodni te narodi se nepi smeni i se spravuvaat so jazi -ni probl emi . Odborot gi podvel e-e i probl emi te so koi se soo-eni mal ci nstvata vo pri stapot kon obrazovani eto i obukata vo zemji , kako { to se: Bugari ja (turskoto mal ci nstvo), ^e{ kata Republ i ka (romskoto mal ci nstvo), Romani ja (romskoto, turskoto i ruskoto mal ci nstvo).

Za pove}e i nf ormaci i od obl asta na di skri mi naci jata, Ve mol i me kontakti rajte so:
 Pretstavni { tvo za ednakvost i vrabotuvawe (EGALITE)
 Oddel za standardi
 MOT
 CH - 1211 - Geneva - 22
 Switzerland
 tel ef on: +41227997115
 f aks: +41227996344
 email: egalite@ilo.org

3. Pri si l na rabota

I pokraj faktot { to ropstvoto i trgovi jata so robovi , se progl aseni za nezakonski , u{ te vo 1800 godi na, ovaa prakti ka s# u{ te prodol ` uva vo mnogu del ovi od svetot. Pri l i ki te mo` ebi se smeneti , no l u}eto s# u{ te rabotat vo uslovi koi nal i kuvaat na ti e od ropstvoto. Ovaa prakti ka be{ e -esta vo kol oni i te, osobeno pome}u starosedel ci te - t.e. nasel eni eto koe denes vl eguva vo grupata na mal ci nstva i domorodni narodi .

Vo 1926 godina, Ligata na narodi te (prethodni kot na ON) ja usvoi Konvencijata na ON za ropstvo, ropsko sl u` ewe i pri si l na rabota, sli -ni institucii i praktiki (Konvencija za uki nuvawe na ropstvoto) za zabrana na si te aspekti so trgovi jata na robje. Sepak, sogl eduvaj}i ja kompleksnosta i raznovi dnost na probl emot i sogl eduvaj}i go f aktot deka ednostranata borba e nedovol na za spravuvawe so gol emi ot broj na probl emi , Li gata na narodi te go otvori patot za MOT da ja poddr` uva nejzi nata rabotata.

Vo 1930 godi na, MOT ja usvoi Konvencijata za pri si l na rabota br.29, a ovaa Konvencija, dopol neta so vtorata Konvencija na MOT za pri si l na rabota, usvoena vo 1957 godi na, ovozmo` uvaat zna-ajni sredstva vo borbata za i skorenuvawe na ovaa nepravedna prakti ka.

3.1. Konvencijata za pri si l na rabota br.29 (1930)

Sl eduva kratok opi s na gl avni te odredbi od Konvencijata br.29:

Cel i na konvencijata:

- Da ja i skoreni upotrebata na pri si l na i l i zadol ` i tel na rabota vo si te svoi f ormi vo najkratok mo` en rok.

Def i ni ci ja

- Rabota i l i dejnost koja ne e dobrovol na i e pri nudena i l i e pod pri si l a na kaznuvawe.

El ementi

- Se i zvr{ uva so zastra{ uvawe, pri nuduvawe, zakanuvawe i l i so drug vi d na kazna;
- Ne e dobrovol na t.e. se i zvr{ uva proti v svoja vol ja;
- Vkl u-uva rabota i l i dejnost.

Potrebni akti vnosti na vl adata

- Da gi i zvr{ uva potrebni te i nspekci i na usl ovi te za rabota;
- Da obezbedi adekvaten i ef i kasen si stem na kaznuvawe;
- Da ja kl asi f i ci ra pri si l nata i l i zadol ` i tel nata rabota kako prekr{ ok kazni v po zakon.

I skl u-oci (koi ne se smetaat za pri si l na rabota)

- I tni sl u-ai , na pri mer zemjotresi , epi demi i , popl avi ;
- Voena sl u` ba, edi nstveno vo sl u-j za odbrana na zemjata;
- Vol onterski akti vnosti /akti vnosti so koi se prdoi nesuva kon zaedni cata;
- Gra}anski te obvrski , gl asawe;
- Rabota vo zatvor (i ako postojat regul ati vi za negova upotreba).

Si te drugi i skl u-oci mora da bi dat i zostaveni od dr` avni te zakoni i regul ati vi . Na toj na-i n, ako odredena zemja i ma zakoni i regul ati vi koi gi obvrzuvaat svoi te gra}ani da i zvr{ uvaat bi l o koja akti vnost koja ne vl eguva vo ramki te na gore spomenati te pet i skl u-oci , toga{ ti e mora da bi dat poni { teni .

Vo mnogu zemji , mal ci nstvata i domorodnoto nasel eni e, se oni e koi { to se najzagrozeni . Me}unarodni ot svetski i zve{ taj na MOT *Uki nuvawe na pri si l nata rabota* gl asi :

"Koi nci denci jata na tradi ci onal ni te f ormi na ropstvo so etni -ki te podel bi , navestuva povrzanost me}u uki nuvaweto na pri si l nata rabota i uki nuvaweto na di skri mi naci jata vo op{ testvoto¹⁸"

Da pri l o` i me nekol ku pri meri :

Vo Sudan, kade { to besnee etni -ki ot konfl i kt, voeni te zatvoreni ci se porobuvaat spored tradi ci onal en na-i n na ropstvo; vo Kongo

Brazavi l postojat i zve{ tai deka Pi gmejci te (Tva) rabotat pod pri si l ba za nasel eni eto od Bantu¹⁹ naci onal nost; i vo l ndonezi ja, kade { to i ma gl asi ni deka Dajaci te vo l sto-ni ot del od Kal i mantan rabotat za otkupuvawe na svoi te dol govi ²⁰.

Seri oznosta na probl emot na sl uguvawe vo l ndija pretstavuva postojana gri` a na nadzorni te tel a na MOT i pokraj negovoto progl asuvaweto za nel egal no, vl adata na l ndija se pojavi pred Odborot za primena na standardi te²¹ mnogupati dosega, vkl u-uvaj}i gi i sredbi te vo juni 2000 i 2001 godi na, so cel da se razgl eda ovoj probl emi i da se i znajdat pri f atl i vi i ef i kasni re{ eni ja. Pove}eto od ovi e rabotni ci -robovi se Dal i ti i l i pak dojaat od zaedni cata na domorodnoto nasel eni e.

Postojat i sto taka gl asi ni za pri si l na rabota na zaedni ci te na domorodnoto nasel eni e vo Ju` na Ameri ka. Na pri mer, vo Meksi ko, pod pri si l bata nare-ena "enganche" domorodni te rabotni ci dobi vaat nadomest vo vi d na avans koj treba da go otpl atat preku i zvr{ uvawe na nekoja rabota ili so obezbeduvawe na materijalni dobra; vo Peru pak, Svetskata konfederacija na trudot izvestuva za prakti tkuvawe na ropstvoto i pri si l nata rabota na domorodnoto nasel eni e vo regi onot na Atal aja i Ukajul i. Postojat i sto taka i zve{ tai za pri si l na rabota na domorodni te narodi vo Bol i vi ja, Brazi l i Gvatemal a²².

3.2. Konvencija za uki nuvawe na pri si l nata rabota br.105 (1957)

Vo peri odot pome|u 1930 i 1950 godi na, mnogu l u|e bea zatvorani vo kampovi i pri nuduvani da i zvr{ uvaat rabota pod ropski usl ovi . Ti e bea zatvorani poradi ni vni te pol i ti -ki i i deol o{ ki opredel bi . MOT go sogl eda f aktot deka treba da se spravi so ovoj nov f enomen i zatoa vo 1957 godi na ja usvoi Konvencijata za uki nuvawe na pri si l nata rabota br.105. Konvencijata br.105 ja nadopol nuva prethodnata Konvencija br.29 za pri si l na rabota.

Osnovni el ementi na konvencijata se:

Cel i na konvencijata

- Da se uki ne pri si l nata rabota.

Obem (pet zabraneti kategori i)

- Pri si l nata rabota kako sredstvo za ekonomski razvoj;
- Kako kazna za u-estvo na { trajkovi ;
- Kako sredstvo za di sci pl i na na rabota;
- Kako sredstvo za pol i ti -ka pri nuda;
- Di skri mi naci ja vrz osnova na rasa, soci jal no potekl o, naci onal nost i l i rel i gi ja.

Potrebni akti vnosti na vl adata

- Ef i kasni merki za cel osno i zadol` i tel no uki nuvawe na pri si l nata i l i

zadol` i tel nata rabota.

Vo pogl ed na pra{ aweto kako ova konvencija se primenuva so zakon i negovata primena, Nadzorni ot odbor na MOT go pokrena pra{ aweto na zadol` i tel nata rabota na javni te sl u` beni ci kako di sci pl i nska merka, na pri mer vo Paki stan, Tri ni dad i Tobago; kako pol i ti -ka pri nuda vo Avgani stan i Turci ja i kako merki za progon na -l enovi na rel i gi ozni grupi na mal ci nstvata vo Paki stan, pri mer so mal ci nstvata Ahamadi , Lahori i Kuadani .

Za pove}e i nf ormaci i kontakti rajte so: Pretstavni { tvo za soci jal na za{ ti ta i rabotni usl ovi (APPL) Oddel za standardi MOTCH - 1211 - Geneva - 22 Switzerland tel ef on: +41227997126 f aks:+412279966926 email:appl@ilo.org l sto taka mo` e da kontakti rate so: Me|unarodnata organi zacija za borba proti v ropstvoto Thomas Clarkson House The stableyard Broomgrove road London Sw9 9tl UK tel ef on:+ 442075018920 Faks: +442077384110 email: info@antislavery.org

4. Sl oboda na zdru` uvawe

Pravoto na zdru` uvawe e edno od osnovni te pra{ awa za MOT u{ te od -i not na f ormi rawe i prodol` uva da bi de pra{ awe od vi sok pri ori tet. Preambul ata na MOT od 1919 godi na go potvrduva "pri znavaweto na pravoto na sl oboda na zdru` uvawe", kako edna od zada-i te na MOT { to be{ e potvrdeno so Fi l adel f i skata Dekl araci ja od 1944 godi na "..... sl obodata na i zrazuvawe i zdru` uvawe se osnova za odr` l i v razvoj..."

Sl eduva kratok opi s na gl avni te el ementi od dvete konvencii , koi se odnesuvaat na ova pra{ awe. l ako ne e speci f i -no nagl aseno, se podrazbi ra deka sl obodata na zdru` uvawe go vkl u-uva i pravoto na { trajk.

4.1. Konvencija za sl oboda na zdru` uvawe i za{ ti ta na pravoto za organi zi rawe, br.87 (1948)

Osnovnata namena na ova konvencija e da gi za{ ti tuva pravata na rabotni ci te i da gi vkl u-uva rabotodavci te i l i organi zacii te na rabotodavci te vo si ndi katot, kako nejzi ni -l enovi , so cel da ja ol esni pri menata na ova pravo bez i ntervencija od strana na dr` avata.

Cel i na konvencijata

- da go za{ ti ti pravoto na rabotni ci te i rabotodavci te za f ormi rawe svoi zdru` eni ja

Osnovni el ementi

- Pravoto na sl oboden i zbor na si ndi kat i l i zdru` eni e bez restri kcii , popre-uvawe, di skri mi naci ja i l i barawe sogl asnost od dr` avni te vl asti ;
- Pravoto na osnovawe i pri kl u-uvawe kon

si ndi kat i l i i zdru` eni e;

- Pravoto na -l enstvo na si te ni voa, vkl u-uvaj}i go i me|unarodnoto; kako na pri mer, -l enstvo vo me|unarodna organi zaci ja.

Potrebni akti vnosti na vl adata

- Da gi usogl asi naci onal ni te zakoni i regul ati vi so oni e od konvenci jata;
- Da go za{ ti ti pravoto na sl obodno zdru` uvawe.

I skl u-oci

- Vooru` eni te si l i i pol i ci jata (se pri menuvaat posebni pravi l a i regul ati vi)

4.2. Konvenci ja za pravoto na zdru` uvawe i pravoto na kol ekti ven dogovor br.98 (1949)

Konvenci jata br.98 gi nadopol nuva odredbi te od Konvenci jata br. 87:

Cel i na konvenci jata

- Da go za{ ti ti pravoto na kol ekti ven dogovor vo vi d na zdru` eni ja i l i i si ndi kati ;
- Da go za{ ti ti pravoto na rabotni ci te i rabotodavci te da se zdru` uvaat.

El ementi

- Soodvetna za{ ti ta na pravoto na pri kl u-uvawe kon si ndi kati te i pravoto na kol ekti ven dogovor;
- Za{ ti ta od usl ovuvawe proti v -l enstvo vo si ndi kati te;
- Za{ ti ta od proti vpravno otpu{ tawe od rabota, poradi -l enstvo vo si ndi kati te;
- Neme{ awe na -l enovi od drugi rabotni -ki zdru` eni ja i l i i zdru` eni ja na rabotodavci te.

Potrebni akti vnosti na vl adata

- Da of ormi mehani zmi koi }e ja obezbedat pri menata na pravoto za zdru` uvawe;
- Voveduvawe na merki koi }e go potti knat i promovi raat razvojot i pri menata na kol ekti vni ot dogovor vo dogovaraweto na usl ovi te pri vrabotuvawe.

I skl u-oci (vo sogl asnost so dr` avni te zakoni)

- Voeni te si l i i pol i ci jata;
- Javni te sl u` beni ci .

MOT vni matel no ja nadgl eduva pri menata na ovi e dve konvenci i , poradi toa { to ti e se su{ ti nski za akti vnosti te na MOT, koi f unkcioni raat vrz osnova na tri parti zmot t.e. f unkcioni raat me|u vl adi te, rabotni ci te i rabotodavci te.

Vo toj pogl ed, vni mani eto na MOT e naso-eno kon pogol em broj na pra{ awa koi vkl u-uvaat, no ne se ograni -eni na: dr` avni te zakoni , koi go ograni -uvaat i l i i go naru{ uvaat pravoto na { trajk i l i i prevzemawe na nekoje drugo dejstvi e (Ni karagva, Norve{ ka, Vel i ka Bri tani ja i Venecuel a); ef i kasnost vo kaznuvaweto na si ndi kal nata di skrimi naci ja (Bel iz); ograni -uvaweto vo zakonot i poreknuvawe na pravoto za f ormi rawe na si ndi kat (Ju` na Korea); pri mena na pravoto za zdru` uvawe vo i zvoznno ori enti rani obl asti (Bangl ade{ i Paki stan).

Za pove}e i nformaci i okol u sl obodata na zdru` uvawe kontakti rajte so: Pretstavni { tvo na sl obodata na zdru` uvawe (LIBSYND) Odde l za standardi MOTCH - 1211 - Geneva - 22 Switzerland tel ef on: +41227997122 f aks: +41227997670 e-mail: libsynd@ilo.org

5. Zl oupotreba na detski ot trud

Zl oupotrebata na detski ot trud e edno od osnovni te pra{ awa za MOT u{ te od sami ot po-etok i vo vrska so toa MOT vovede pove}e standardi , koi se odnesuvaat na za{ ti tata na decata. Vo ovoj pogl ed, osnovnata cel na MOT e da se el i mi ni ra zl oupotrebata na detski ot trud vo cel ost. Ako toa ne e ostvarl i vo vo momentot, toga{ treba da se prevzemati vi soki merki za za{ ti ta na decata koi se pri si l eni da rabotat od razl i -ni pri -i ni -vkl u-uvaj}i ja i si roma{ ti jata.

- Procenka na MOT e deka i ma pri bl i` no 250 mi l i oni deca koi rabotat, a se na vozrast od 5-14 godi ni ;
- Okol u 120 mi l i oni deca rabotat so pol no rabotno vreme;
- 41% od sevkupni ot broj na deca koi rabotat, se nao|aat vo Pod-Saharska Af ri ka;
- 21% od cel okupni ot broj na deca koi rabotat, se nao|aat vo Azi ja i Ju` na Ameri ka;
- Od cel okupni ot broj na deca koi rabotat: 61% se vo Azi ja, 32% se vo Af ri ka, 7% vo Ju` na Ameri ka. (i zvor IPEC, MOT, @eneva, 2001)

Gol em broj na deca rabotat za i zdr` uvawe na svoi te f ami l i i i da se i zdr` uvaat sebe si . Vo nekoji obl asti , ekonomski akti vni te deca pod 10 godi ni ²³ dosti gnuvaat i do 20%. Decata se kori stat za rabota vo raznovi dni sredi ni i prof esi i , kako { to se: f abri ki za proi zvodstvo na tul i , i ndustri ja za tepi soni , raboti te vo doma}i nstoto, f abri ki , f armi i rudni ci .

Decata se kori stat i za kri um-arewe na droga i za detska prosti tuci ja. Postojat i zve{ tai za decata od zaedni ci te na mal ci nstvata i na domorodnoto nasel eni e koi gi i zvr{ uvaat zada-i te vo doma}i nstvoto vo Beni n i koi

rabotat na planta`i te vo Benin, Bregot na Sionovata koska i Togo²⁴.

MOT sozdade dva mehani zma, so cel da ja naso-i svojata rabota na ovaa obl ast: Konvencija za odreduvawe na dol nata vozrasna grani ca (1973) br. 138. i Konvencijata za najl o{ i te f ormi na zl oupotreba na detski ot trud (1999), br.182, koja stapi na sil a vo 2000 godi na. Vo 1992 godi na be{ e promovirana Mejunarodnata programa za el i mi naci ja na zl oupotrebata na detski ot trud so cel za nadopol nuvawe na standardi te na MOT od ovaa obl ast i i mpl ementi rawe programi za konti nui rano el i mi ni rawe na zl oupotrebata na detski ot trud.

5.1. Konvencija za odreduvawe na dol nata vozrasna grani ca (1973) br. 138

Ovaa konvencija gi potvrduva i revidi ra prethodni te konvencii , koi se odnesuvaat na odreduvaweto na najdol nata vozrasna grani ca od sektori te zemjodel stvo, ri bol ov, i ndustri ja, morepl ostvo, nei ndustri sko vrabotuvawe i podzemna rabota.

Konvencijata br 138 gi nudi edi nstveni te preporaki za odreduvawe na soodvetnata vozrast na koja decata mo` at da rabotat.

Osnovni te el ementi se:

Cel i na konvencijata

- Da se uki ne zl oupotrebata na detski ot trud.

Sredstva

- Naci onal noto zakonodavstvo da ja ukune zl oupotrebata na detski ot trud;
- Konti nui rano zgol emuvawe na dol nata vozrasna grani ca na 18-ta godi na, so koja decata stapuvaat vo raboten odnos.

Zabraneti obl asti za upotreba na detski ot trud (bez i skl u-ok)

- Grade` ni { tvo;
- Vodovod, topl i f i kaci ja i el ektrodi stri buci ja;
- Proi zvodstvo;
- Rudarstvo i rabota vo kamenol om;
- Pl anta` i i f armi (so i skl u-ok na oni e vo posed na semejstvoto);
- Sani tarni uslugi ;
- Transport, magaci nsko rabotewe, komuni kaci i .

I skl u-oci na naci onal no ni vo (po konsul taci jata so zdru` eni jata na rabotni ci te i rabotodavci te)

- Umetni -ki i zvedbi ;
- Lesna rabota koja ne gi popre-uva u-i l i { ni te akti vnosti i ne e { tetna za zdravjeto i razvojot na deteto;
- I zol i rani kategorii na vrabotuvawe i rabota za koi mo` e da postojat probl emi vo sproveduvaweto na konvencijata;

- Profesi onal na obuka i pri pravni { tvo.

Zadol` i tel na pri mena (bez i skl u-oci)

- Bi l o koe vrabotuvawe i rabota, koe po svojata pri roda i usl ovi te vo koi { to se odvi va mo` e da go zagrozi zdravjeto, si gurnosta i eti -ki tepri nci pi naml adi ot -ovek.

Potrebni akti vnosti na vl adata

- Najdol nata vozrasna grani ca za stapuvawe vo raboten odnos ne mo` e da bi de pod 14 i 15 godi ni ;
- Da se napravi spi sok na profesi i koi }e bi dat vkl u-eni vo i skl u-oci te na naci onal no ni vo;
- Da se odredi najdol nata vozrasna grani ca za stapuvawe vo raboten odnos.

Konvencijata br.138 ja zabranuva rabotata na decata vo pogol em broj na obl asti i cel i kon konti nui rano namal uvawe na zl oupotrebata na detski ot trud. Sepak gi zema predvid okol nosti te vo odredeni zemji i ovozm` uva pof l eksi bi l en pri stap kon spravuvaweto so ovoj probl em. I ako neкои dr` avi pravat i skl u-oci od op{ toto pravi l o, cel i te ostanuvaat i sti : cel osno uki nuvawe na zl oupotrebata na detski ot trud.

5.2. Konvencija za najl o{ i te f ormi na zl oupotreba na detski ot trud (1999) br.82

MOT go sogl eda f aktot deka i ma{ e potreba od konvencija koja }e bi de cel osno naso-ena kon spravuvawe so najl o{ i te f ormi na zl oupotreba na detski ot trud. Vo 1998 godi na vl i jani eto na svetskoto dvi`ewe proti v zl oupotrebata na detski ot trud se prenese i vo sedi { teto na MOT vo @eneva, nametnuvaj}i mu na MOT usvojuvawe na strogi merki za spravuvawe so ovoj probl em. Vo juni 1999 godi na, MOT ja usvoi Konvencijata za najl o{ i te f ormi na zl oupotreba na detski ot trud. Konvencijata br.182 ja nadopol nuva Konvencijata br 138, gi zema predvid odredbi te od odredeni pravni akti , kako { to e Konvencijata za pri si l na rabota (1930) i dopol ni tel nata Konvencija za uki nuvawe na ropstvoto, trgovi jata so robje, i nsti tuci i te i prakti ki te sl i -ni na ropstvoto (1956). Gl avna cel na konvencijata e sti mul acija na programi te, -i i akti vnosti se naso-eni kon za{ ti ta na decata od rabota vo usl ovi koi se i skl u-i tel no nepodobni za si te l i ca, a osobeno za decata. Konvencijata br.182 stapi na sil a na 19 noemvri 2000 godi na. Si te konvencii na MOT stapuvaat na sil a edna godi na po vtorata rati f i kaci ja vo MOT, vo ovoj sl u-aj vo Mal avi , stapi na sil a na 19 noemvri 1999 godi na. Zakl u-no so januari 2002 godi na, 113 zemji ja i maat rati f i kuvano Konvencijata. br. 182. Ovaa konvencija e karakteri sti -na po toa { to e edna od konvencii te na MOT koi se rati f i kuvaa vo najkratok mo` en rok i i maa vli janie { irum svetot vo borbata za ot f rl aweto na ovaa prakti ka.

Osnovni elementi na Konvenciji 182 se:

Cel i na konvenciji 182:

- Da gi zabrani i uki ne najl o{ i te f ormi na zl oupotreba na detski ot trud.

El ementi :

- Cel osna zabrana na vkl u-uvawe na deca vo raboten odnos;
- Stapuvawe na si l a vo najkratok mo` en rok i na najef i kasen mo` en na-i n.

Def i ni ci ja na dete

- Sekoe l i ce pod 18 godi { na voznost.

Najl o{ i f ormi na zl oupotreba na detski trud

- Si te f ormi na ropstvo i l i sl i -ni praktiki , kako { to se: trgovi ja so deca, sl uguvawe, pri si l na i l i zadol ` i tel na rabota, vkl u-uvaj}i i nvol vi rawe na deca vo vooru` eni konfl ikti ;
- Detska prosti tuci ja i pornograf i ja;
- Nezakonski akti vnosti ; trgovi ja so deca;
- Rabota koja e { tetna po zdravjeto, si gurnosta i l i eti -ki te pri nci pi na decata (da se odredi naci onal ni ot zakon i regul ati va po ova pra{ awe).

Sredstva:

- Programski akti vnosti za i skl u-uvawe na decata od ovi e f ormi na zl oupotreba na ni vni ot trud;
- Gri ` a za devoj-i wata i za decata i zl o` eni na vi sok ri zi k;
- Neposredna vkl u-enost vo rehabi l i taci jata i i ntegraci jata vo op{ testvoto na zl oupotrebuвани te deca;
- Obrazovni programi koi }e vkl u-uvaat pri stap kon osnovnoto obrazovani e i prof esi onal nata obuka;
- Nadzorni tel a.

Potrebni akti vnosti na vl adata:

- Ozna-uvawe na i zvr{ i tel i na konvenciji 182;
- Zajaknuvawe na kazni te;
- Sostavuvawe na spi sok na rabotni akti vnosti , koi { to treba da se zabranat (da bi dat pregl edani i i zmeneti ako e potrebno).

Konvencija 182 sodr` i i dopol ni tel na preporaka - Preporaka br. 190. Preporakata sl u` i kako vodi ~ za naso-uvawe na dr` avni te akti vnosti za spre-uvawe na zl oupotrebata na detski ot trud i odreduvawe na na-i not na sproveduvawe na Konvencija 182 i poradi toa e od osobeno zna-ewe. Osnovni te el ementi na Preporakata br. 190 se sl edni ve vl adi ni akti vnosti :

- Razgl eduvawe na stavovi te, ne samo na oni e od zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te, tuku i od drugi te zasegnati strani koi gi vkl u-uvaat decata, ml adi te l uje i ni vni te semejstva;
- Ozna-uvawe speci f i -ni pri meri na rabota koja e { tetna po zdravjeto, si gurnosta i l i pak eti -ki te pri nci pi na decata, kako { to e i staknato so Konvencija br.182 (Vi di gore pod "najl o{ i f ormi na zl oupotreba na detski trud").

Huan Somavi ja, general ni ot di rektor na MOT, go def i ni ra{ e probl emot na sl edni otv na-i n:

'Decata ne treba da stapuvaat vo raboten odnos. Toa ne e ni tu rabotno i skustvo koe }e i m kori sti vo i dni na, ni tu pri pravni { tvo kombi ni rano so u-ewe koe gi zgol emuva { ansi te za uspeh na detetoto. Zl oupotrebata na detski ot trud - vo svoi te najl o{ i f ormi e zl upotreba na mo}. Vozrasni te gi i skori stuvaa ml adi te, nai vni , nevi ni , sl abi , ranl i vi i neobezbedeni , za svoi l i -ni cel i ; i pokraj toa { to mnogu zna-ajni napori se napraveni na ova pol e, ni e se pak nemame dovol no hrabrost i i magi naci ja za navi sti na da se spravi me so ovi e probl emi .... Donesuvaweto i rati f i kuvaweto na ova konvencija e pol esni ot del . Pote{ ki ot del se sostoi vo pronaojawe na skal i l a (za decata), koi }e gi i skori stat za i zl ez od jami te na nasi l stvoto i di skri mi naci jata, jami te vo koi ` i veat'.²⁵

Za pove}e i nf ormaci i okol u zl oupotrebata na detski ot trud kontakti rajte so:
Mejunarodnata programa za el i mi naci ja na zl oupotrebata na detski ot trud (MPEZDT)
MOT
CH - 1211 - Geneva - 22
Switzerland
tel ef on: +41227998181
f aks: +41227998771
e-mail: ipec@ilo.org

I sto taka mo` e da kontakti rate so:
Mejunarodnata organi zaci ja za borba proti v ropstvoto
Thomas Clarkson House
The stableyard
Broomgrove road
London Ssw 9 9tl
UK
tel ef on: + 442075018920
Faks: +442077384110
e-mail: info@antislavery.org

6. Dekl araci ja za osnovni te pri nci pi i prava pri rabota (1998)

Vo 1998 godina, MOT ja usvoi Dekl aracijata za da ja potvrdi podgotvenosta na 175-te zemji --l enki na MOT, za po-i tuvawe na osnovni te pri nci pi na

MOT, koi se sučtinski za realizacijata na celite i zada-ite na MOT.

Deklaracijata za osnovni te pri ncipi i prava pri rabota na MOT, bara od site zemji --lenki , da gi promoviraat i da go primenat sproveduvaweto na -etiri te osnovni pri ncipi na -ovekovi prava, i meno:

1. Uki nuvawe na pri silnata rabota;
2. Si obodana zdru`uvawe i pravoto na kol ekiven dogovor;
3. Uki nuvawe na zloupotrebata na detski ottrud;
4. Ednakvost pri vrabotuvaweto.

Deklaracijata ja naglasuva obvrskata na site zemji --lenki za uva`uvawe na ovie -etiri osnovni pri ncipi , bez razlika dali tie se ratifikuvani so odredeni konvencii . MOT sozdade strategija, koja se odviva vo dve nasoki , za procenka na vl ijani eto na Deklaracijata i za pri vlekuvawe na vni mani eto na zemji te--lenki konpo-itu vawe na osnovni te pri ncipi .

• **Godi { en pregl ed** na zemji koi { to s#u{ te nemaat ratifikuvano edna ili pove}e od osnovni te konvencii . Ovoj pregl ed se odnesuva na oblasti te vo koi { to zemji te--lenki se soo-uvaat so probl emi i vo koi MOT mo`e da ponudi pomo{ .

• **Gl obal en i zve{ taj** za eden od -etiri te osnovni pri ncipi na -ovekovi prava, kako { te e navedeno vo Deklaracijata, za osnovni te pri ncipi i prava pri rabota. MOT so ovoj i zve{ tajja opi { uvasi tuacijata vo site zemji --lenki , vkl u-uvaj}i gi i oni e koi ja i maat ratifikuvano i oni e koi ja nemaat ratifikuvano, i isto taka ovozmo`uva pregl ed na osnovni te prava i procenka na pomo{ ta koja ja obezbeduva za odreduvaweto na dni te pri ori teti . Sekoja godi na ovoj i zve{ tajopfa}a edna od -etiri te kategorii .²⁶

Vo juni 2000 godi na, Organi zacijata za ekonomska sorabotka i razvoj (OESR), ja upotrebi ovaa Deklaracija kako osnova za izmena na svojata politika od obl asta na multinacii onal ni te pretpri jati ja, sogl eduvaj}i ja zna-ajinata vrska pomeju osnovni te standardi na trudoti mejunarodnata trgovija.

I ako ne prestavuva zakonska obvraska, Deklaracijata so dr`i moral ni obvrski i vl ijae vrz zemji te--lenki , od koi se o-ekuva da se pridru`uvaat kon nezjiznite pri ncipi . Objavuvaweto na Godi {ni ot pregl ed i Gl obal ni ot izve{ taj, se va`ni elementi vo pri vlekuvaweto vni mane kon -etiri te osnovni pri ncipi i pra{ awata koi proi zleguvaat od ni v i mo`e da bi de kori steno od organi zaci i -i i cel ni grupi se malcinstvata, domorodni te narodi i drugi zasegnati NVO-a.

Za pove}e informacii kontakti rajte so:
Programa specijal izirana za promovirawe
na Deklaracijata (DECLARATION)
MOT
CH - 1211 - Geneva - 22
Switzerland
telefon: +41227996329
faks: +412279987716561
e-mail: declaration@ilo.org

IV. Domorodni narodi

1. Istorijat

MOT ja zapo-na svojata programa so domorodni te narodi vo 1930 godi na, koga nejzi noto vl i jani e be{ e naso-eno kon oni e koi { to bea narekuvani "rabotni ci starosedel ci". Ova pra{ awe gi opfa}a{ e pl anta` i te i f armi te vo porane{ ni te kol oni i , kade { to l lokal noto nasel eni e pretstavuva{ e mnozi nski del od rabotnata sila, -estopati upotrebuvana vo ekspl oatorski usl ovi . Preovl aduvaweto na ovoj probl em vo razl i -ni del ovi vo svetot dovede do usvojuvawe na Konvencijata na MOT za pri si l na rabota br.29, vo 1930 godi na Vo procesot na nadgl eduvawe na sproveduvaweto na ova konvencija, MOT go sogl eda f aktot deka probl emi te na domorodni te narodi mora da bi dat razgl edani na poi nakov na-in.

Vo 1936 godina, MOT go usvoi prvi ot me|unaroden praven akt koj se odnesuva{ e i skl u-ivo na domorodni te narodi . Ova vkl u-uva{ e donesuvawe na proekti za ekonomski razvoj (Konvencijata br. 50, koja vkl u-uva rabotni ci -domorodci), { to bea vo sogl asnost so stavovi te na rabotodavci te.

MOT usvoi nekol ku konvencii , koi se odnesuvaat na dogovorite za rabota na domorodni te narodi i sankci oni raweto na isti te vo kol oni i te. Mnogu konvencii ottoga{ navamu se ot f rl eni i ne se upotrebuvaat pove}e, poradi toa { to se neva` e-ki i nesoodvetni .

Vo 1950-te, MOT gi prevzede sl edni te akti vnosti :

- Sozdavawe na Odbor na eksperti od obl asta na trudovi te para{ awa na domorodni te narodi (1951-4);²⁷
- Sproveduvaweto na programata na Andski te l ndi janci (Argenti na, Bol i vi ja, ^i l e, Kol umbi ja, Ekvador, Peru i Venecuel a) vo peri dot od 1954 do 1973 godi na. MOT ja predvode{ e ova pove}enamenska agenci ja, so cel da i m pomogne na domorodni te narodi od regi onot;
- Objavuvaweto na *Domorodnoto nasel eni e: rabotni te i ` i votni te usl ovi na domorodni te narodi vo nezavi sni te zemji*²⁸ vo 1953 godi na.

Ovi e akti vnosti ja prestavuvaat osnovata na rabotata na MOT so domorodni te narodi i pravata na domorodni te narodi ²⁹. Tekovni te akti vnosti na MOT na ova pol e vkl u-uvaat: i stra` uvawe, odreduvawe na standardi te i tehni -ka pomo{ .

2. Konvencijata na MOT za domorodni te narodi

Dosega, MOT e edi nstvenoto tel o koe ja usvoi l o me|unarodnata konvencija koja se odnesuva i skl u-uvo na domorodni te narodi :

- Konvencija br. 107 za domorodni te i pl emenski te narodi (1957); Konvencija br. 169 za domorodni te i pl emenski te narodi (1989).

MOT prezede l i liberal en pristap kon pra{ awata na domorodni te narodi i -estopati rabote{ e zaedno so NVO-ata i organi zaci i te na domorodni te narodi , kako i so si ndi kati te. Nadgl eduvaweto na pri menata na odredeni konvencii (vi di podol u), i m ovozm` i na organi zaci i te na domorodni te narodi i NVO-ata koi se zani mavaat so domorodni te narodi , neposredna sorabotka so MOT vo akti vnosti te za promovi rawe i za{ ti ta na pravata na domorodni te narodi .

2.1. Konvencija br. 107 za domorodni te i pl emenski te narodi (1957)

Odborot na eksperti na MOT od obl asta na trudovi te pra{ awa na domorodnoto nasel eni e, na Me|unarodnata konf erenci ja na trudot, dade preporaka za sogl eduvawe na "soci jal ni te probl emi na domorodni te narodi vo nezavi sni te zemji". Kako rezul tat na toa vo 1957 godi na, se usvoi Konvencija br. 107 za domorodnoto i pl amenskoto nasel eni e. Vo vremeto na usvojuvaweto postoe{ e paterni sti -ki pristap kon domorodni te narodi , so i ntegraci jata kako osnovna cel :

Konvencijata se odnesuva na osnovnata pretpostvaka deka, integracijata vo domi nantni te op{ testva treba da pretstavuva cel na si te programi koi se odnesuvaat na domorodni te i pl emenski te narodi ³⁰.

MOT ve}e ne go zastapuva ovoj pristap i i ntegraci jata ne e pra{ awe od i nteres za nadzorni te tel a.

Sl eduva kratok opi s na konvencijata³¹:

Cel i na konvencijata

- Konti nui rana i ntegraci ja na naci onal no ni vo (pri si l nata asi mi l aci ja e nedozvol i va);
- Za{ ti ta na zasegnatoto nasel eni e³².

Obem³³

- Domorodno nasel eni e;
- Pl emenskè i l i pol upl emenski narodi .

El ementi :

- Ednakvost i nedi skri mi naci ja pri vrabotuvawe;
- Obrazovani e na decata na of i ci jal ni ot

jazi k;

- Sl oboda na zdru` uvawe;
- Podobruvawe na rabotni te i ` i votni te uslovi ;
- Promovi rawe i za{ ti ta na op{ testveni te, ekonomski te i kulturni te prava na domorodni te i pl emenski te narodi ;
- Za{ ti ta od nasi l na di sl okaci ja;
- Obezbeduvawe na soci jal na i zdravstvena za{ ti ta;
- Pri znavawe na kulturni te i rel i gi ozni te vrednosti i obi -ai te;
- Pri znavawe na pri rodnoto pravo na i mot (na ni vo na poedi nec i grupa);
- Posebni edukativni programi .

Potrebni akti vnosti na vl adata

- Koordi ni rana akti vnost, kako { to e na pri mer, f ormi rawe na dr` avna agenci ja za sproveduvaweto na odredbi te od konvencijata i ni vno nadgl eduvawe;
- Posebni merki za za{ ti ta na ovi e narodi - zemaj}i gi predvi dni vni te kulturni obel e` ja.

Vo procesot na nadgl åduvawe na pri menata na Konvencijata br. 107, Odborot na eksperti go naso~i vni mani eto kon statusot na domorodni te narodi vo pove}e i spitani zemji , vkl u-uvaj}i gi : Argenti na, Banglade{ , Brazi l , Kol umbi ja, Ekvador, I ndi ja, I rak i Paki stan³⁴

. Ovi e probl emi vkl u-uvaat: pri si l na rabota, zdravstvena sostojba, zlo upotreba na -ovekovi te prava i pravata na i mot .

Odborot na eksperti gi povi ka si te zasegnati zemji da gi prevzemati potrebni te sredstva za obezbeduvawe usoglasenost so odredbi te od konvencijata i da prodol ` at so naporite za nadmi nuvawe na probl emi te na domorodni te narodi , s# do iznao|awe na zadovol itel no re{ eni e. Ovi e ati vnosti pri donesuvaat kon naporite na Odborot, vo obezbeduvawe na podobri rabotni i ` i votni uslovi za domorodnoto nasel eni e. Na pri mer:

- Brazi l :

- Vo 1933 godi na, Odborot objavi deka:

Si tuacijata vo Janomami e predmet na zebel e{ ka od strana na Odborot ve}e nekol ku godi ni , u{ te od momentot koga ni vni ot i mot be{ e okupiran od strana na i l jadni ci traga~i na zl ato, (Gari mpei ros) koi so sebe donesobol esti , uni { tuvawe na ` i votnata sredi na i drugi probl emi vo ova prehodno i zol i rana obl ast...Odborot ja povi kuva vl adata da prevzeme i tni merki za podobruvawe na si tuacijata i da dade ot-et za merki te koi gi i ma prevzemeno.... Ponatamu, Odborot postojano dobi va i zve{ tai za pri si l nata rabota nametnata na I ndijanci te, a koja e vo vrska so s# pogol emata pri sutnost na Gari mpei rosi te vo ti e obl asti³⁵.

- Vo 1996 godi na, Vl adata na Brazi l se pojavi pred Odborot za pri mena na standardi te. Vo svojot i zve{ taj od 1997 godi na, Odborot na eksperti se ogl asi po ova pra{ awe na sl edni ovna~i n:

"Za osuda e faktot deka nasel uvaweto na i moti te na domorodni te narodi , a osobeno na i moti te na narodot Janomami , prodol ` uva vo sekoja naredna godi na, i maj}i seri zni posl edici vrz zdravjeto i opstanokot na ovi e narodi "³⁶.

Vo toj pogl ed Odborot na eksperti go pri vl e~e vni mani eto na vl adata za zna-eweto na Dekretot br.1775, koj se odnesuva na i moti te na domorodni te narodi , donesen vo januari 1996 godi na.

Vo 1999 godi na, Odborot na eksperti napravi zabel e{ ka na i nformaci i te, dostaveni od strana na vl adata, za pra{ awata koi me|u drugoto vkl u-uvaat i "sl edewe na efekti te i progresot na programata za i steruvawe na Gari mperosi te od teri tori i te na narodot Janomami vo i dni na." I sto taka i zrazi ` al ewe za namal enata stapkata na pri rast na narodot Janomami i drugi te domorodni narodi (Jekuana Maji ngong), a i i sto taka pri bel e` a na konti nui ranata ekspl oataci ja na trudot na domorodni te narodi ³⁷.

- Odborot na eksperti prodol ` uva da ja nadgl eduva pri menata na konvencijata od strana na vl adata.

Konvencijata br. 107 pretstavuva zna~ajno sredstvo za za{ ti ta i unapreduvawe na pravata na domorodni te narodi , koe ne treba da bi de zanemareno. I ako e kri ti kuvana za svojot zastaren i i ntegraci onen pri stap, konvencijata sodr` i mnogu odredbi koi ovozmol ` uvaat za{ ti ta na domorodni te narodi vo obl asta na obrazovani eto, zdravstvenata za{ ti ta, ~ovekovi te i i motni te prava. Na toj na~i n taa obezbeduva argumenti za jaknewe na ovi e prava vo zemji te koi ja i maat rati f i kuvano ova konvencijata.

Konvencijata br. 107 e na si l a vo sl edni ve zemji :

Angol a, Banglade{ , Bel gi ja, Brazi l , Kuba, Domi ni kanska Republ i ka, Egi pet, El Sal vador, Gana, Gvi neja - Bi zo, Hai ti , I ndi ja, I rak, Mal avi , Paki stan, Panama, Portugal i ja, Si ri ja i Tuni s.

Konvencijata br.107 e avtomatski ukinata kako rezul tata na rati f i kacijata na Konvencijata br. 169 od strana na: Argeni tna, Bol i vi ja, Kol umbi ja, Kostari ka, Ekvador, Meksi ko, Paragvaj i Peru.

So dopol nuvaweto na Konvencijata br.169 vo 1989 godi na, Konvencijata br. 107 prestanuva da va` i . Sepak, taa pretstavuva obvrski e na si l a vo oni e zemji koi ja i maat rati f i kuvano. Za si te drugi zemji va` i Konvencijata br. 169.

I zve{ tai za sproveduvaweto na Konvencijata br.107 treba{ e da bi dat dostaveni od strana na vladi te vo 2000 godi na. Sl edni te i zve{ tai }e bi dat dostaveni vo 2005, 2010, 2015 godi na i t.n., so i skl u-ok na oni e zemji do koi Odborot na eksperti i ma podneseno barawe za dostavuvawe na i zve{ tai te pred istekot na rokot, ili vo drugi sl u-ai vo koi e vkl u-eno Nadzornoto telo na MOT - dostaveni zabel e{ ki od strana na zdru` enijata na rabotodavci te i rabotnici te.

Zabel e{ ka: Konvencijate br.107 i 169 ne se od pri marno zna-ewe za MOT, poradi toa ni vnoto objavuvawe se vr{ i na sekoi pet godi ni .

2.2. Konvencija br. 169 za domorodni te i pl emenski te narodi (1989)

Vo peri dot pome|u 1957 (godi na na usvojuvawe na Konvencijata br. 107) i 1989 godi na, razni sl u-uvawa ja nal o` i ja potrebata MOT da ja i zmeni Konvencijata br. 107 . Ti e se:

- Podi gnuvaweto na svesta kaj domorodni te narodi i kaj nevl adini te organizacii koi smetaa deka Konvencijata 107 ne gi zadovol uva ni vni te potrebi i deka konvencijata sodr` i seriozni propusti .³⁸
- *Studija za probl emi te i di srki mi naci jata na domorodnoto nasel eni e* od Hoze R, Marti nez, Kobo, specijal en i zvestuva- na potkomi sijata na ON za prevencija od di skrimi naci ja i za{ titi ta na mal ci nstvata³⁹, studija na ON od i skl u-i tel no zna-ewe. (1971-1986).⁴⁰
- Sozdavaweto na rabotnata grupa na ON za domorodnoto nasel eni e vo 1982 godi na i of ormuvaweto na standardi te za domorodnoto nasel eni e vo 1984 godi na.⁴¹

Vo septemvri 1986 godi na MOT svi ka sostanok na eksperti so cel i zmenuvawe na Konvencijata br. 107. Ovoj sostanok e od i stori sko zna-ewe zatoa { to za prv pat nevl adini te organizacii - Me|unaroden opstanok i Svetski ot sovet na domorodni narodi - bea pokaneti da pri sustvuvaat na sostanokot na i OT⁴². Po odr` uvaweto na ovoj sostanok, MOT go stavi ova pra{ awe na dnevni ot red na Me|unarodnata konferencija na trudot.

Po dve godi ni energi -ni i `ol -ni raspravi i , MOT ja usvoi Konvencijata br.169 za domorodni te i pl emenski narodi , vo juni 1989 godi na. Vo procesot na usvojuvaweto, edno od najdi skutabi l ni te pra{ awa be{ e, usvojuvaweto na termi not "narod", zatoa { to nekoi u-esnici , osobeno vl adite, smetaa deka termi not "narod" }e i m ovozmo` i pravo za samostojno odl u-uvawe i eventual no pravo na otcepuvawe na domorodni te narodi . Za domorodni da` narodi edi nstven pri f atl i v termi ne "narod".

Vo obi d da se nadmi ne probl emot, se posti gna sl edni ov kompromis: upotrebata na termi not "narod" da vkl u-uva i kl auzul a koja gl asi :

'Upotrebata na termi not "narod" vo konvencijata nema da se tol kuva kako i zmena vo

odnos na pravata koi se sovpa|aat so termi not "narod" vo me|unarodni ramki .' (-I en 1.3)

Domorodni te narodi koi pri sustvuva na sostanokot, ne se sogl asi za so ova re{ eni e, no se pak konvencijata be{ e usvoena so taa formulacija. Kako rezultat na toa, domorodni te narodi go kri ti kuvaa vkl u-uvaweto na ovoj -I en vo konvencijata, zatoa { to tojne se sovpa|a{ e so ni vni te barawa i prestavuva opasen presedan. Stavot na MOT e deka zna-eweto na termi not "narod" e pra{ awe za koe treba da re{ i ON i deka upotrebata na ovoj termi n vo konvencijata go pojasnuva f aktot deka ova e nadvor od nadl e` nosti te na MOT.

Drugo pra{ awe koe be{ e raspravano za vreme na procesot na usvojuvawe, be{ e pra{ aweto za u-estvo na domorodni da` narodè. Domorodni te narodi mo` ea i da dadat pri dones na sostanokot so u-estvoto, kako prestavnici vo: 1. delegacii te na vl adite, rabotnici te i rabotodavci te; 2. NVO-ata, primer Me|unarodnata organizacija za borba protiv ropstvoto i Me|unarodna rabotna grupa za domorodni pra{ awa, Me|unarodnata rabotna grupa za probl emi te na domorodni te narodi ; 3. Organi zaci i te na domorodni te narodi , primer ^etiri naso-ni ot Sovet, Saami Sovetot i Svetski ot Sovet na domorodni narodi . Sepak u-estvoto na domorodni te narodi , za vreme na usvojuvaweto na Konvencijata br. 169 be{ e ograni -eno. I pokraj ovi e nedostatoci , ova konvencija gi postavi normi te za pra{ awata na domorodni te narodi i prestavuva najdetal en i najso dr` aen mehani zam po ova par{ awe.

Sl eduva kratok pregl ed na gl avni te odredbi na Konvencijata br.169⁴³:

Cel i na konvencijata

- Pri znawawe na pravoto na domorodni te i pl emenski te narodi za egzi stencija, kako posebni narodi .

Osvrt

- Sorabotkata i u-estvoto se osnova na si te akti vnosti ;
- Po-i tuvawe na tradici jata, kul turata i na-i not na `i vot na domorodni te i pl emenski te narodi ;
- Kon procesot na samoupravuvawe - obezbeduvawe na resursi i mo` nosti na domorodni te i pl emenski te narodi za samostojno odl u-uvawe.

Obem

- Domorodni te i pl emenski te narodi , bez pri toa da se pravi razl i ka i l i obi d za def i ni rawe na ovi e narodi .

Osnovni pri nci pi

- Pravo za samoopredel ba, kako osnoven kri teri um;
- Pravo na sorabotka i u-estvo;

- Pravo na samostojno odl u-uvawe za razvojni te pri ori teti .

Osnovni probl emi

- Ostvaruvawe na zadgrani -ni kontakti (domorodni te narodi koi ` i veat razdel eni vo dve dr` avi);
- Obrazovani e na maj-i n jazi k;
- Vrabotuvawe i rabota;
- I motni prava, vkl u-uvaj}i gi pri rodni te resursi i ` i votna` sredi na;
- Zdravstvena i soci jal na za{ ti ta, vkl u-uvaj}i ja i tradi ci onal nata zdravstvena prakti ka;
- Prof esi onal na obuka i tradi ci onal ni akti vnosti ;

Potrebni akti vnosti na vl adata

- Razvi vawe na koordi ni rani i si tematski akti vnosti za za{ ti ta i po- i tuvawe na i ntegritetot na ovi e l uje;
- Obezbeduvawe na resursi za ni ven razvoj.

Konvencijata br. 169 e eden od najsodr` ajni te mehani zmi od pol eto na mejunarodnoto pravo, koja se osvrvnuva na si te aspekti od ` i votot na domorodni te narodi , kako { to se: dvojazi -no obrazovani e, tradi ci onal en zakon, ` i votna sredi na, prav` na i mot, duhovni vrednosti , i t.n. Konvencijata e va` na zatoa { to gi konceptual i zira i za prv pat go vospostavuva pravoto na samoopredel ba i pravoto na sorabotka i u-estvo. Konvencijata pri donese ovi e pra{ awa da bi dat pri znati i kako gl avni el ementi vo mejunarodnoto pravo, a se odnesuvaat na domorodni tã narodi .

Sorabotkata i u-estvoto na pol eto na razvojot se su{ tinski el ementi na konvencijata. Konvencijata br.169 uka` uva na f aktot deka domorodni te narodi treba da bi dat vkl u-eni vo sekoj del od razvojni ot process, koj{ to mo` e da vl i jae vrz ni vi domordni te narodi treba da gi kontrol i raat i naso- uvaat akti vnosti te za sopstveni ot razvoj. Ponatamu, mora da postoi prethodna procenka na vl ijani eto koe i ntervenci i te }e go i maat vrz ravojot vo obl asti te nasel eni od domorodni narodi . (-l en 7). Konvencijata br.169 uka` uva na f aktot deka domorodni te narodi treba da u-estvuvaat vo upravuvaweto, upotrebata i kontrol ata na pri rodni te resursi i ` i votnata sredi na ão obl asti te vo koi { to ` i veat.

Vo sl u-aj na ni vno rassel uvawe, konvencijata dava jasni nasoki za prel okaci ja i vkl u-uva odr` uvawe na javen ref erendum. Ovaa merka e predvi dena vo iskl u- i tel ni sl u-aevi (zemjotresi , popl avi i i t.n.) i se pri menuva i skl u- i vo so ni vna sogl asnost. Sepak, poradi toa { to mnogu razvojni proekt se odvi vaat na i moti te na domorodni te i pl emenski te narodi , ovaa odredba (-l en 16) e kri ti kuvana poradi propustot koj ovozmo` uva pol esno di sl oci rawe na domorodni te narodi od ni vni te tradi ci onal ni ` i veal i { ta. Konvencijata br.169

pojasnuva deka vo sl u-aj na neophodno rassel uvawe, zasegnati te l uje treba da dobi jat nadomestok za pretrpenata { teta i vo sl u-aj koga vra}aweto e nevozmo` no, domorodni te narodi treba da bi dat obezbedeni so i mot, koj{ to }e i ma ednakov kval i tet i status so zagubeni ot.

Konvencijata broj 169 e rati f i kuvana (vo januar i 2002) od: Argenti na, Bol i vi ja, Kol umbi ja, Kostari ka, Danska, Ekvador, Fi xi , Gvatemal a, Honduras, Meksi ko, Hol andi ja, Norve{ ka, Paragvaj i Peru.

Konvencijata pretstavuva zna-ajno pregovara-ko sredstvo za domorodni te narodi i za organi zaci i te koi rabotat vo ni vna kori st. Zna-eweto i vl i jani eto na konvencijata ne gi opf a}a samo zemji te koi ja i maat rati f i kuvano, tuku i oni e zemji koi ja nemaat rati f i kuvano, i konvencijata se kori sti za razvi vawe na strategi ja za pravata na domorodni te narodi - na pri mer vo Kamboxa Vl adata e vo posl ednata f aza na usvojuvawe na proektot za razvoj na l uje to koi ` i veat vo pl ani nski te predel i .⁴⁴

Nadgl eduvawe i vl i jani e

Nadzorni te tel a na MOT, i meno Odborot na eksperti , ja sl ede{ e pri menata na Konvencijata br.169 vo zemji te koi ja rati f i kuvaa. Pravata na i mot i maat pri ori tet pred drugi te pra{ awa i zabel e{ ki te na Odborot na eksperti skoro sekoga{ se odnesuvaa na ova pra{ awe.

Ponatamu, gol em broj na popl aki ⁴⁵ se dostaveni od strana na si ndi kati te, a se odnesuvaat na prekr{ uvaweto na Konvencijata br.169 za domorodni te narodi . I ako i zve{ tai te vkl u-uva a i popl aki koi se odnesuvaa na nepri dr` uvaweto na osnovni te odredbi od konvencijata, (sorabotka i u-estvo), kako vo sl u-jaot so Kol umbi ja (vi di podol u), ti e vo osnova se odnesuvaa na nei mpl emenatci jata na odredbi te za pravo na i mot od konvencijata, (-l en 13-19) vo sl edni ve zemji : Bol i vi ja, Kol umbi ja, Åanska, Ekvador, Meksi ko i Peru. Na pri mer, vo sl u-ajot so Kol umbi ja, Odborot za eksperti , vo svojot i zve{ taj od 2001 godi na, pri bel e` a:

*'Zabel e{ ki te, koi se odnesuvaat na sl u-ajot na zaedni cata Embera Kati o od regi onot Al to Sinu, vo koj e vo tek izgradba na hi droel ektri -nata brana (proektot Ura), Odborot zabel e` a na nekol ku pra{ awa koi se odnesuvaat na ovoj probl em, osobeno vo del ot za navodno nekonsul ti rawe so l okal noto nasel eni e i nanesuvaweto na nepopravl i va { teta na ` i votnata sredi na, se razgl edani vo kontekst na dve regul ati vi od -l en 24 od Ustavot, koi Upravnoto tel o gi smeta za pri menl i vi '.*⁴⁶

I sto taka, zabel e{ ki te na Odborot na eksperti od 2001 godi na, se odnesuvaat na odredbi te za i motni te prava vo Kostari ka, Paragvaj i Peru. Vo sl u-jot so Peru, Odborot

objavi deka Central nata konfederacija na rabotnici (CKR) od Peru dostavi zabeleka za navodno nepripravne uvawe na Vladata na Peru na konvencijata:

'CKR uka`a deka Vladata na Peru go objavi Vrhovni ot Dekret br.17-99-AG od 3juni 1999 godi na, so kojodzema 111 656 hektari na zemji { te koe im pripajalo na predci te iã domorodnata Dr`avna Zaednica na Santo Domingo de Olmos ("Zaednica"), ... Odborot dostavi barawe do vladata za podetalni informacii okolu naponi te za demarkacija na zemji { teto koe im pripajalo na predci te na domorodnata zaednica, vkladuvajji gi 111 656 hektari'.⁴⁷

Konvencijata br. 169 e upotrebena nekolku pati dosega za iznaloawe na kompromisi vo konfliktni situacii. Konvencijata br. 169 ovozmo`i osnova za razreuvawe na konfliktot za vreme namirovni te pregovori pomejvladata na Gvatemala i Nacionalnata revolucionerna unija na Gvatemala (NRUG) koi zapo`naa vo 1987 godi na i kulminiraa so potpiuvawe namirovendogovor so posredstvo na ON vo 1994 godi na, a vo -i ramki be`e vkladu-eni dogovorot za pravata i identi tetot na domorodni te narodi. Gvatemala jara rati fikuva`e konvencijata vo 1996 godi na, kako preduslov za potpiuvawe mirovni ot dogovor.

Vo drug pri mer, na 16 februar 1996 godi na, Vladata na Meksiko i Osl oboditel anta armija na Zapatista (OAZ), potpiua mirovendogovor vo San Andres, na kojto konvencijata pretstavuav`e osnova za pregovori te, a se odnesuva`ena i`api te<sup>48</sup>. Meksiko be`e vtorata zemja koja jara rati fikuva`e konvencijata vo septemvri 1990 godi na.

Konvencijata br.169 mo`e da im bide od korist na industriските zemji vo vrska so naso-uvawe na razvojnata poddrka, na pri mer, Germanija i [vajcarija. Poradi ovi e pri -ini Holandija jara rati fikuva`e konvencijata. Koristena be`e i vo izgradbata na strategija od strana na meunarodni te finanski instiucii, kako { to se: Razvojanata banka na Azija, Evropskata unija i Svetskata banka, vo tekovnata revizija na operativni te direktivi. Pretstavuvajji edinstvena meunarodna konvencija za domorodni te narodi, taa pretstavuva merilo vo oblasta na pravata na domorodni te narodi i pretstavuva znaajna konvencija, koja gi odreduva standardi te od ovaa oblast.⁴⁹

Kako i da e, va`no e da se ima na um deka ovaa konvencija pretstavuva osnova za pravata na domorodni te narodi. NVO-ata i domorodni te narodi treba da ja imaat vo predvid konvencijata, bi dejji ta slu`i kako kritikum i gicrtuva osnovni te prava; ne postoini { to { to gi spre-uvavladite da gi unapredat parametri te od Konvencijata br.169.

Za pove`e informacii okolu Konvencijata br.169 kontaktirajte so:
Pretstavni { tvo za ednakvosti vrabotuvawe (EGALITE)
Oddel za standardi
MOT
CH - 1211 - Geneva - 22
Switzerland
tel ef on: +41227997115
f aks: +41227996344
e-mail: egalite@ilo.org

Spored redovni ot termin na objavuvawe, i zve{tai te od Konvencijata br.169 }e se objavat vo 2003 godi na. Sladni ot termini za objavuvawe e vo 2008, 2012 godi na, i t.n., osven vo slu`aj da se pobara nivno pobrzo objavuvawe.

Tehni -ka pomo{

MOT ima dve programi za tehni -ka pomo{, koi se nameneti i sklu`i vo za domorodni te narodi:

- Programata I PPODPZOSMP (Inter-regional na programa za poddrka na osamostojuvawe na domorodni te finanski te narodi i zaednici preku organizacii za sorabotka i meusebna pomo{), funkcionira preku sorabotka, povratni sredstva i sl i -ni mehancii so cel da im pomogne na domorodni te narodi vo finansko osamostojuvawe. Taa organizira projekti vo Afrika, Azija i Ju`na Amerika.
- Proekt za unapreduvaweto na politika na MOT za domorodni te finanski te narodi. Ovoj proekt be`e formiran 1996 godi na vo ramki te narati fikiacii na Danska na Konvencijata br.169 (finansiran od strana na danskata programa za poddrka na razvojot DANI DA). Glavnata cel e podignuvawe na svesta, pri mena na Konvencijata br. 169 i pri mena na Konvencijata br. 107 vo slu`ovi koi go dozvoluvaat toa. Naj-esto organizira projekti vo Afrika, Azija i do odreden stepen vo Ju`na Amerika.

I davata proekta se vo neposreden kontakt so organizacii te na domorodni te narodi, NVO-ata, kako i vladi te.

Za pove`e informacii kontaktirajte so:
Proekt za unapreduvawe na politika na MOT za domorodni te finanski te narodi
Pretstavni { tvo za ednakvosti vrabotuvawe (EGALITE)
Oddel za standardi - MOT -; CH - 1211 - Geneva - 22 Switzerland
tel ef on: +41227997115
f aks: +41227996344 e-mail: egalite@ilo.org

Programata I PPODPZOSMP Oddel za sorabotka (COOP) - MOT - CH - 1211 - Geneva - 22 Switzerland
tel ef on: +41227997445
f aks: +41227998572 e-mail: coop@ilo.org

V. Mehani zmi za usoglasuvawe so standardi te na MOT

1. Nadzorni si stemi

MOT ima usvoeno golen broj na konvenciji i preporaki, koi se odnesuvaat na mejunarodni te soci-ekonomski pra{awa i pra{awa od obl asta na raboteweto. Sepak, standardi te ne mo`at da funkci oni raat vo vakuum i i maat potreba od nadzoren sistem za procenka na ni vnata ef i kasnost. Ovaagl ava ovozmo`uva pregl ed na nadzorni ot si stem na MOT.

1.1. Redovni i zve{tai (Dr`avna strana)

^I en 22 od Ustavot na MOT gi obvrzuva zemji te--l enki da podnesuvaat i zve{taj do MOT za merki te koi gi i maat prevzemenoz za impl ementacija na konvenciji te vo koi {to u-estvuvaat (t.e. ti e se del od pretstavni ci te na vl adata).

Procesot na objavuvawe na i zve{tai e sl edni ov:

- Konvencijata rati f i kuvana od edna zemja--l enka stapuva na si l a to--no edna godi na podocna,
- Zemjata --l enka koja ja i ma rati f i kuvano konvencijata e obvrzana da i sprati prel i mi naren detal en i zve{taj do MOT vo momentot koga konvencijata }e stapi na si l a vo taa zemja, a vtori ot detal en i zve{taj go dostavuva edna godi na podocna. Ovi e dva i zve{tai treba da sodr`at i nformaci i za odredbi te od javnata admi ni straci ja, sudski te odl uki , zakoni te, regul ati vi te, i t.n. koi mo`e da i maat udel vrz stepenot na usoglasenost na naci onal ni ot zakon i prakti ka so odredbi te od konvencijata.
- Vrz osnova na i nformaci i te od vl adi ni ot i zve{taj i od dopol ni tel ni te i nformaci i od doverl i vi i zvori (odbori te na ON, i zve{tai od si ndi kati te, NVO-ata), MOT i zvr{uva obemna procenka na usoglasenosta na naci onal ni ot zakon i prakti ka so soodvetnata konvencija. Va`no e da se napomene deka ova ja pretstavuva osnovata na akti vnosti te na MOT na ova pol e. Nevl adi ni te organi zaci i na mal ci nstvata i domorodni te narodi treba da se potrudat da gi dostavat svoi te i nformaci i do pri jatel ski raspol o`eni te si ndi kati , so cel ni vni te zabel e{ki da vl ezat vo prel i mi narni ot i zve{taj.
- Poradi ovi e pri -i ni i zve{tai te treba redovno da se podgotvuvaat i dostavuvaat do nadzorni te tel a na MOT.

Sl eduva pri kaz na si stemot na i zvestuvawe:

- Januari 1993 godi na: ^e{ kata Republ i ka ja

rati f i kuva Konvencijata br.111 na MOT za di skri mi naci ja pri vrabotuvaweto (1958);

- Januari 1994 godi na: Konvencijata br.111 stapuva na si l a vo ^e{ kata Republ i ka;
- Septemvri 1994 godi na: Prel i mi narni ot i zve{taj e podgotven za dostavuvawe do MOT;
- Septemvri 1996 godi na: Vtori ot i zve{taj e podgotven za dostavuvawe do MOT;
- 1997 godi na: Se podnesuvaat redovni i zve{tai na sekoj dve godi ni poradi toa {to Konvencijata br. 111 e del od 12 osnovni spogodbi na MOT.

Si stem na i zvestuvawe

Dosega zemji te--l enki bea obvrzani da podnesuvaat i zve{tai edna{ godi {no za konvenciji te kon koi se obvrzani . Sepak, ova prakti ka be{e kriti kuvana zatoa {to pretstvuva{e pote{kotija za zemji te so ograni -eni resursi zemaj}i go predvi d gol emi ot broj na konvenciji i konti nui ranoto zgl emuvawe na rati f i kaci i te od strana na zemji te--l enki . Vo 1995 godi na, obvrski te za podnesuvawe na i zve{tai bea izmeneti i peridot na i zvestuvaweto vo momentov vari ra, od edna do pet godi ni vo zavi snost od konvencijata i si tuaci jata vo zemjata.

Op{to pravilo e deka i zve{tai te se dostavuvaat na sekoj pet godi ni so i skl u-ok na:

- I zve{tai za 12-te osnovni konvenciji , koi se od vi sok pri ori tet. Kako {to prethodno be{e objasneto, ovi e konvenciji se grupi rani vo -eti ri kategori i - zl oupotreba na detski trud, di skri mi naci ja, sl oboda na zdru`uvawe i pri si l na rabota- i i zve{tai te za sekoja kategori ja treba godi {no da se dostavuvaat so razl i -en redosl ed. Na pri mer, ^e{ kata Republ i ka treba da dostavi i zve{taj za Konvencijata br.111 vo ova godi na, a vo sl ednata treba da dostavi i zve{taj za Konvencijata br.100, zatoa {to ovi e dve konvenciji se su{tinski od obl asta na di skri mi naci jata. (vi di gl ava 2). Ostanati te -eti ri konvenciji , koi {to i maat so vi sok pri ori tet se Konvenciji te so br. 81, 122, 129, 144.
- Odborot na eksperti , osnovnoto tel o na MOT za i spi tuvawe na na-i not na pri mena na konvencijata vo zakon i negova pri mena, mo`e da dostavi barawe za dopol ni tel ni i zve{tai nadvor od redovni ot si stem na i zvestuvawe. Ova se sl u-uva pri :
  - Zabel e{ki za ogromna zl oupotreba na -ovekovi te prava⁵⁰ koi uka`uvaat deka si tuaci jata vo odredena zemja e seri ozna i i ma potreba od podetal na anal i za. Na pri mer, Odborot na eksperti mo`e da pobara neposreden uvi d na si tuaci jata vo odredena

zemja kako sredstvo za vr{ewe pri ti sok vrz vl adata za prevzemawe na merki za i zna|awe re{eni e na probl emot (za pove}e i nf ormaci i vi di podol u).

-Organi zaci jata na rabotni ci te i rabotodavci te uka`uva na navodnoto nepri dr`uvawe na dr`avata do obvrski te od odredena konvenci ja. Ovaa zabel e{ka mo`eda pri sti gne od l okal na, dr`avna i me|unardna organi zaci ja i obi -noe dostavena do MOT vo pi smena f orma.

-Dostavuavawe na barawe od Odborot za pri mena, i l i pak od odbor osnovan vrz osnova na posebni ustavni proceduri , do Odborot na eksperti , za sl edewe na sproveduvaweto na preporaki te koi se sodr`at vo i zve{tai te na ovi e odbori . (Za pove}e i nf ormaci i vi di podol u pod 2.2.).

Gorespomenati te i skl u-oci nudat mo`nost za nagl asuvawe na pra{awata nadvor od redovni ot si stem na izvestuvawe i se od i skl u-i tel no zna-ewe zaedno so i zve{tai te od konvenci i te koi se podnesuvaat na seкои pet godi ni - pri mer, konvenci i te koi se odnesuvaat na domorodni ot narod - Konvenci i te br.169 i 107.

Organi zaci i te koi se zani mavaat so probl emi te na mal ci nstvata i domorodni te narodi , i NVO-ata, koi ja razrabotuvaat ovaa probl ematika bi trebal o da gi i skori stat ovi e okol nosti kako na-i n so koj }e vl i jaat vrz akti vnosti te na Odborot na eksperti . Ti e mo`at da gi i spratat i nf ormci i te di rektno do MOT i l i preku prijatel ski raspol`eni te zdru`eni jata na rabotni ci te i rabotodavci te i pokraj f aktot deka si ndi kati te se pootvoreni za sorabotka. Ako i zve{tai te sodr`at i nf ormaci i , dokazi , zakonski i admi ni stati vni odredbi , izvestuvawe na sl u-evi i t.n, Odborot mo`e da gi zeme predvi d vo svoi te nadgl eduva-ki akti vnosti .

Podatoci te mo`at da bi dat i sprateni preku zdru`eni jata na rabotni ci te i rabotodavci te; ne mora da bi dat dostaveni od zasegnatata zemja. Ako podatoci te doa|aat od zemja--l enka t.e. zdru`enie na rabotni ci te i rabotodavci te, MOT i ma obvraska da gi zeme predvi d.

Zdru`eni jata na rabotni ci te i rabotodavci te

U{te eden element od procesot na i zvestuvawe e obvrskata koja e vkl u-ena vo si te konvenci i na MOT za i spra}awe na i zve{tai te do zdru`eni jata na rabotni ci te i rabotodavci te i ni vnoto pravo na sopstveno tol kuvawe. Najideal en na-i n e koga ovi e i zve{tai se podgotvuvani vo sorabotka so ovi e zdru`eni ja, no stevenot na pri mena se razl ikuva od zemja do zemja.

Ovoj na-i n pretstavuva mo`nost za neposredna sorabotka na organi zaci i te koi se zani mavaat so probl emi te na mal ci nstvata i domorodni te narodi i NVO-ata koi ja razrabotuvaat ovaa probl ematika so

zdru`eni jata na rabotni ci te i rabotodavci te vo obezbeduvaweto na pogol ema usogl asenost so konvenci i te na MOT.

1.2 . I zve{tai za nerati f i kuvani te konvenci i (Op{ti i spi tuvawa)

^l en 19 od Ustavot na MOT gi obvrzuva zemji te--l enki za dostavuvawe na i zve{tai do Nadzorni tel a na MOT okol u usogl asenosta na konvenci i te i preporaki te so dr`avni te zakoni i prakti ka. Na toj na-i n zemji te--l enki na MOT se obvrzani da dadat ot-et za oddol`uvaweto i nerati f i kacij ta na konvenci i te.

Upravnoto tel o na MOT odl u-uva koi pra{awa }e bi dat razgl edani i gi poso-uva pra{awata koi se odnesuvaat na soodvetanata konvenci ja i l i grupa na konvenci i preporaki od ovaa probl ematika. Se vr{ i i zbor na pra{awata koi }e bi dat razgl edani vrz osnova na tekovni te i teresi na MOT. Opf ateni se temi te od obl asta na ednakvi ot tretmani mo`nosti te (1996), rabotni ci te migranti (1999), tri parti tni ot dogovor (2000), no}noto rabotewe na`eni te vo i ndustri jata (2001).

Vo momentot koga Upravnoto tel o }e se odl u-i za odredeno pra{awe se i spra}aat pra{al ni ci do zemji te--l enki . Odgovori te na zemji te--l enki se razgl edani i se vkl u-eni vo i zve{tajot poznat kako Op{ti i spi tuvawa. Ovi e i spi tuvawa ovozm`uvaat detal ni i zve{tai so koi MOT razgl eduva dal i odredeni standardi f unkcioni raat ef i kasno. I sto taka i spi tuvawata sl u`at za pri vl ekuvawe na vni mani eto na oni e vl adi koi s#u{te nemaat rati f i kuvano i l i sprovedeno odredena konvenci ja, so toa zgol emuvaj}i go pri ti sokot za rati f i kacij a i sproveduvawe na konvenci jata. I kone-no tie sl u`at za odreduvawe na zastarenosta i potrebata od izmenvawe na odredeni te konvenci i i preporaki .

2. Nadzorni tel a

Gol em broj na tel a i mehani zmi go odreduvaat na-i not na koj konvenci i te i preporaki te na MOT se pri menuvaat. Sl eduva pregl ed na ovojsi stem.

2.1. Odbor na eksperti za pri mena na konvenci i i preporaki

Odborot na eksperti za pri mena na konvenci i i preporaki (Odborot na eksperti) e gl avnoto tel o odgovorno za proverka na i zve{tai te dostaveni od zemji te--l enki .

Odborot na eksperti e formiran na Me|unardnata konf erenci ja na trud vo 1926 godi na so cel za i spi tuvawe na sl edново:

- Godi {ni te i zve{tai dostaveni spored -l en 22 od Ustavot;
- I zve{tai i i nf ormaci za nerati f i kuvani te konvenci i i preporaki

(~I en19);

- I zve{ tai i i nformaci i za pri mena na

konvenci i te vo nemetropol ski te⁵¹-prekuokenski te teri tori i i trustovi te (~I en 35).

Odborot na eksperti e sostaven od 20 nezavisi eksperti. Negovi osnovni principi se: nezavisi snost, objekti vnost i nepri strasnost. ^I lenovi te se i zbi raat vrz osnova na ni vni te I i -ni sposobnosti i ti e poteknuvaat od razl i -ni pravni, ekonomski i op{ testveni ureduvawa so cel da obezbedat po{ i roka geograf ska i tehni -ka uramnote` enost. Ti e se nazna-uvaaat od strana na Upravnoto tel o po preporaka na general ni ot di rektor za peri od od tri godi ni, so mo` nost za rei zbor. Na toj na- i n se zajaknuva nepri strasnosta i konti nui tetot.

Odborot na eksert zasedava na godi { na sedni ca koja trae pri bli ` no tri nedeli, vo period od noemvri do dekemvri. Sepak, sedni ci te se zatvoreni za javnosta i NVO-ata, drugi te organi zaci i i poedinci. Netransparentnosta i nedostapnosta se pri -i na za kri ti ka na si stemot na MOT. Vo ti e uslovi na organi zaci i te koi se zani mavaat so probl emi te na mal ci nstvata i domorodni te narodi i NVO -ata koi ja razrabotuvaat ova probl emati ka i m ostanuva mo` nosta za dostavuvawe i nformaci i do MOT, koi potoa MOT gi dostavuva do Odborot na eksperti. Ovi e akti vnosti treba da se i spol nat pred rokot za odr` uvawe na sedni ca. (Za pove` e i nforaci i vi di vo gl ava 8).

Cel osen spi sok na ~I lenovi te na Odborot na eksperti na MOT e vkl u- en vo godi { ni ot i zve{ taj na Odborot na eksperti, koj i sto taka mo` e da se nabavi vo MOT.

Metodi na rabota

Odborot na eksperti raboti spored sl edni ve metodi :

- Sekoj ~I len e odgovoren za odredeni konvenci i i pra{ awa.
- Pri procenka na si tuaci jata vo odredena zemja, vo odnos na usoglasenosta so odredbi te na nekoja konvenci a, ekspertot mo` e da gi pri lo` i sl edni ve dokumenti za anal i za: - Zabel e{ ki, dostaveni od strana na zdru` eni jata na rabotnici te i rabotodavci te; - I nformaci i i dokumenti, dostaveni od strana na vl adata; - I zve{ tai od drugi te me|unardni tel a: I nter-ameri kanska komi si ja za ~ovekovi prava, OBSE, Svetska banka; - Dokumenti na ON, na pri mer Odborot na ON za uki nuvawe na rasnata di skri mi naci ja, Komi si jata na ON za ~ovekovi prava; - Bi lo koja druga i nformaci ja { to mo` e da bi de proverena i e vrz osnova na konkretni dokazi, kako { to se: zakoni, regul ati vi, sudski odl uki i t.n. Ova vkl u- uva i

i nformaci i dobi eni od organi zaci i te koi se zani mavaat so probl emi te na mal ci nstvata i domorodni te narodi, kako i NVO-ata koi ja razrabotuvaat ova probl emati ka. Na pri mer, i nformaci i te koi gi dostavuvaat organi zaci i te: Amnesti I nterne{ al, Me|unardnata organi zaci ja za borba proti v ropstvoto, Me|unardnata organi zaci ja za opstanok.

- Ne postojat pravi I a za pri f a}awe na i nformaci i te. Sekoja i nformaci ja se pri f a}a so doverba i cel osna di skreci ja od strana na soodvetnoto tel o. Sepak i nformaci i te koi mo` at da bi dat provereni i potvrdeni od drugi i zvor i, kako na pri mer, organi zaci i te za ~ovekovi prava, dnevni te vesnici, i I i i zve{ tai te na ON, se smetaat za op{ topri f atl i vi zatoa { to si te vsu{ nost pretstavuvaat of i ci jal ni dokumenti kako { to se i kopi i te od sudski te i sl eduvawa, dekreti te, zakoni te, zakonski te regul ati vi.
- Potoa sekoj ekspert i zrabotuva nacrt- odl uki za rasprava pred Odborot na eksperti,
- Odborot na ekserti e tel o koe f unkcioni ra vrz osnova na pri nci pi te na ednogl asnost i konsenzus, i ako sekoj ekspert i ma posebna zada- a da i zvestuva za odredena grupa na pra{ awa i konvenci i,
- Odborot na ekserti gi objavuva svoi te zabel e{ ki vo vi d na Zabel e{ ka/ I zve{ taj.

Zabel e{ ki

- Se razl i kuvaat od zemja do zemja i se objavuvaat vo Godi { ni ot i zve{ taj, koj e i zraboten vrz osnova na brojot na konvenci jata,
- Zabel e{ ki te se upotrebuvaat da nagovestat dol goro- ni probl emi i I i seri ozni probl emi vo i mpl ementaci jata na konvenci i te na MOT i vo osnova Odborot na eksperti & nal o` uva na vl adata da prevzeme akti vnosti za cel osno sproveduvawe na konvenci i te. Se kori stat i kako na- i n za poddr{ ka na napredokot napraven po prethodni te zabel e{ ki od strana na Odborot,
- Odborot na eksperti mo` e da vkl u- i i zabel e{ ki na krajot od I zve{ tajot/ Zabel e{ kata, vo koj ja povi kuva vl adata da go dostavi svojot sl eden i zve{ taj pred vreme (t.e. nadvor od redovni ot si stem na i zvestuvawe) i I i da ja povi ka vl adata da se pojavi pred Me|unardnata konf erenci ja na trudot.
- Zabel e{ ki te se kori stat za nametnuvawe na moral na obvraska i se objavuvaat na odredeni si tuaci i. Vl adi te vo osnova se mnogu ~uvstvi tel ni na si tuaci i te koi & nosat I o{ publ i ci tet na zemjata. Poradi ova zabel e{ ki te se dosta zna- ajni.
- Vo sl u- aj koga si tuaci jata se vl o{ uva, a vl adata nema prevzemenoto potrebni merki za re{ avawe na probl emot Odborot na eksperti mo` e da ja povi ka vl adata da go i zl o` i probl emot na konf erenci jata.

Neposredni barawa

Kako dopol nuvawe na zabel e{ ki te, Odborot na eksperti dostavuva barawe za podetal ni i nformaci i od obl asti te vo koi i ma potreba od

pojasnuvawe, prač awata za koi bilo zabel e` ano, kako i za prač awata od tehni ~ka pri roda. Neposredni te barawa ~estopati gi nadopol nuvaat zabel e{ ki te, no mo` at i samostojno da vl i jaat.

- Nal i k na zabel e{ ki te, neposredni te barawa mo` at da se dopol nat so detal en i zve{ taj ,
- Neposredni te barawa ne se objavuvaat vo i zve{ tajot⁵² na Odborot na eksperti , tuku ti e se i spra}aat di rektno do vl adi te za koi se nameneti ,
- I spi tuvawata i naodi te na Odborot na eksperti se objavuvaat kako godi { ni i zve{ tai .

Godi { ni i zve{ tai

Godi { ni te i zve{ tai se objavuvaat kako *Aplikacija: Mejunarodni spogodbi na trudot*, (I zve{ taj III, Del 1A),. Godi { ni ot i zve{ taj sodr` i dva del a:

- Op{ t i zve{ taj , vo koj Odborot na eksperti razgl eduva prač awa koi se odnesuvaat na mejunarodni te standardi na trudot i ni vna i mpl ementacija,
- Vtor del , koj sodr` i zabel e{ ki za odredeni zemji , koi se kategori zi rani spored konvenci i te (datumot na ni vno usvojuvawe).⁵³

Op{ ti i spi tuvawa

Op{ ti te i spi tuvawa se objavuvaat vo i zve{ tajot III (Del 1B), koj pretstavuva kratok pregled na dostaveni te i zve{ tai za nerati f i kuvani te konvenci i i preporaki i pretstavuva anal i za kako ovi e standardi se upotrebeni vo praksata od strana na dr` avi te koi { to gi rati f i kuval e i od strana na oni e koi { to negi rati f i kuval e.

I zve{ tajot na Odborot na eksperti e usvoen na krajot od sedni cata, koja{ to se odr` uva vo periodot od noemvri do dekemvri i toj se objavuva sl edni ot mart za vreme na sostanokot na prol etnoto Upravno tel o.⁵⁴

- Godi { nata konf erenci ja na MOT go razgl eduva i zve{ tajot na Odborot na eksperti na svojata sedni ca vo juni i svoi te mi sl ewa gi vkl u-uva vo svojot konf erenci ski i zve{ taj,
- MOT gi i spra}a svoi te barawa za peri odi ~ni i zve{ tai do zemji te ~l enki vo f evruari zaedno so zabel e{ ki te i neposredni te barawa od Odborot na eksperti ,

Vl adite treba da dostavat kopii od i zve{ tajot na Odborot na eksper i do pretstavni ci te na dr` avni te si ndi kati . Kako { to be{ e napomenato, stepenot na usogl asenost na ova barawe se razl i kuva vo zavi snost od pozici jata na vl adata i ni voto na sorabotka so zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotnci te.

Sepak, cel na ova praktika e da im se ovozmo` at ednakvi mo` nosti na ovi e organi zaci i pri procesot na procenka od strana na vl adata, i da se dostavat dopol ni tel ni i nf ormaci i do Odborot na eksperti , so cel da mu se ovozmo` i na Odborot cel osna procenka na prakti ~ni te i mpl i kaci i na Mejunarodni te standardi na trudot.

Zabel e{ ki na zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te

Zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te mo` at da podnesat i zve{ tai za pri menata na konvenci i te na MOT vo bilo koe vreme, bez razl i ka dal i nekoj i zve{ taj za odredena konvenci ja treba da bi de objaven vo redovni ot peri od i l i i sti ot se odnesuva na zasegnatata zemja. Ovi e i zve{ tai se poznati pod imeto "zabel e{ ki ". Zabel e{ ki te mora da bi dat vo pi smena (pi { uvana) f orma, da se odnesuvaat na rati f i kuvanata konvenci ja i da go ozna-at, kol ku { to mo` e popreci zno na~i not na ni vnoto prekr{ uvawe. Si te zabel e{ ki se podnesuvaat di rektno do MOT.

MOT ja prenasu- uva kopi jata na pri meni te zabel e{ ki od strana na zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te do vl adi te na koi se odnesuvaat, za ovi e da mo` at da odgovorat na prač awata, vrz osnova na koi se napraveni zabel e{ ki te.

Potrebno e da se nagl asi deka samo tradi ci onal ni te sorabotni ci na MOT, na pri mer zdru` eni jata na rabotodavci te i si ndi kati te, mo` at da gi podnesat zabel e{ ki te. Si te zabel e{ ki se razgl edani od Odborot na eksperti . Vo Godi { ni ot i zve{ taj od 2001 godi na Odborot ja nagl asi i skl u-i tel nata ul oga na zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te vo procesot na pri mena na standardi te.

" Na sekoja sedni ca Odborot go nasu- uva vni mani eto na vl adi te kon ul ogata { toja i graat zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te vo procesot na pri mena na konvenci i te i preporaki te i Odborot i sto taka go nagl asuva f aktot deka konvenci i te treba da bi dat razgl eduvani vo sorabotka so zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te i deka e potrebna ni vna cel osna sorabotka... Vo sogl asnost so vospostavenata praksa, vo apr i l 2000 godi na kancel ari jata i sprati , do prestavni ci te na zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te pi smo vo koe gi potenci ra razl i ~ni te mo` nosti koi mo` at da pri donesat vo i mpl ementaci jata na konvenci i te i preporaki te. Zaedno so pi smoto, kancel ari jata i sprati dokumenti ran materijal , spisok na izve{ tai koi treba da pristignat od soodvetni te vl adi i kopii od zabel e{ ki te na Odborot na koi vl adi te treba{ e da dadat odgovor vo svoi te i zve{ tai ".⁵⁵

MOT i ma namera da ja zajakne ul ogata na zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te vo nadzorni ot proces i zatoa ja poddr` uva sorabotkata na toa pol e.

Organizacije te koi se zanimavaat so probl emi te na mal ci nstvata i domorodni ot narod i NVO-ata koi ja razrabotuvaat ova probl ematika, mo` e da ja i skori stat ova prednost i da isprat at informaci i za prekr{ uvawa na konvenci i te na MOT do prijatel ski raspol o` eni te zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te, kako i do si ndi kati te so barawe ova dokumentaci ja da se prosl edi do MOT.

I ako zabel e{ ki te mo` e da se dostavat vo sekoe vreme za da se osigura nivno razgl eduvawe od strana na Odborot na eksperti na svojata sl edna sedni ca (od noemvri do dekemvri), tie treba da se dostavat do krajot na septemvri , a po` el no e i ni vno porano dostavuvawe.

Ova e dobar pri mer kako treba da se pri vl e-e vni mani eto na Nadzorni te tel a na MOT na odredeno pra{ awe, koje dosta ef i kaseni e upotrebuvan od strana na organi zaci i te koi se zani mavaat so probl emi te na mal ci nstvata i domorodni ot narod, kako i NVO-ata koi ja razrabotuvaat ova probl ematika.

2.2. Konferenci ski ot odbor za pri mena na standardi te

Konferenci ski ot odbor za pri mena na standardi te (Odbor za pri mena) e odbor na Me|unarodnata konferenci ja na trudot. Toj i ma tri parti na struktura i vo procesot na odl u-uvawe akti vno u-estvuvaat: vl adata, rabotodavci te i si ndi kati te. Odborot se sre}ava edna{ godi { no za vreme na Me|unarodna konferenci ja na trudot, vo juni i gi razgl eduva pra{ awata koi se odnesuvaat na rati f i kaci ja i pri mena na konvenci i te na MOT.

Od pri marno zna-ewe za negovata rabota e pregl ed na i zve{ tajot na Odborot na eksperti . Vo procesot na anal i zi rawe na ovoji zve{ taj, za vreme na sedni cata, Odborot za pri mena i zgotvuva spi sok na zemji vo koi postoi potreba od podetal no razgl eduvawe na probl emi te. Se i zbi raat zemji te koi dobi le Zabel e{ ka od Odborot na eksperti , koja voobi -aeno vkl u-uva seri ozni prekr{ uvawa na -ovekovi te prava i / i l i nepri dr` uvawe do standardi te na MOT. Se pravat napori za da se osi gura usogl asenost vo i denti f i kaci jata na zemji te i konvenci i te vo ovo proces.

Vo praksa, zdru` eni jata na rabotni ci te, vo sorabotka so rabotodavci tegi predl o` uvaat sl u-ai te za raspravi ja pred Odborot za pri mena. Organi zaci i te koi se zani mavaat so probl emi te na mal ci nstvata i domorodni ot narod i NVO-ata, koi ja razrabotuvaat ova probl ematika mo` at da se obi dat da vl i jaat vrz si ndi kati te so cel da se vkl u-i odredena zemja vo l i stata na zemji povi kani da se pojavat pred Odborot za pri mena, pod usl ov zemjata da i ma dobi eno Zabel e{ ka od strana na Odborot na eksperti .

Metodi na rabota

Po sostavuvawe na spi sokot na zemji , se prevzemaat sl edni ve -ekori vo procesot na razgl eduvawe na i zve{ tajot na Odborot na eksperti :

- Konferenci ski ot odbor za pri mena na standardi te dostavuva pokana do zasegnatata vl ada da se pojavi i da go obrazl o` i svoeto vi duvawe za probl emot. Vo redok sl u-aj vl adi te odbi vaat da go napravat toa, osobeno zatoa { to pokanata e dostavena vo duhot na sorabotka i di jal og, { to prestavuva eden od osnovni te el ementi na MOT.

- Po obrazl o` uvaweto na svoeto vi duvawe za probl emot od strana na vl adata, i ndi vi dual ni te -l enovi na Konferenci ski ot odbor za pri mena na standardi te i maat { ansa da gi i ska` at svoi te mi sl ewa, kri ti ki i sugesti i . Pretstavni ci od zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te, zaedno so del egati te od vl adata mo` at di rektno da gi postavat pra{ awata do vl adata za koja se odnesuvaat.

- Pretstavni kot na vl adata i ma pravo na odgovor po sekoe pra{ awe i l i zabel e{ ka. Po zavr{ uvaweto na di skusi jata, portparol i te na si ndi kati te i rabotodavci tegi znesuvaat svoi te zavr{ ni zabel e{ ki (vo osnova vl adi te ne go pravat ova).

- Razgl eduvaweto od strana na Odborot za pri mena e proces od gol emo zna-ewe. Ovoj proces sl u` i za naso-uvawe kon vni mani eto na sl u-ai te na nepri dr` uvawe do konvenci jata.

- Sedni ci te na Konferenci ski ot odbor za pri mena na standardi te se otvoreni za javnosta.

- Odborot sl u` i kako sredstvo za vr{ ewe pri ti sok na zasegnati te vl adi zatoa { to vl adi te treba da odgovaraat javno na kri ti kata od me|unarodni te i dr` avni te organi zaci i .

- ^estopati , di skusi i te se energi -ni i se odvi vaat vo duhot na sorabotka i di jal og.

- Pretsedatel ot na Konferenci ski ot odbor za pri mena na standardi te, voobi -eno prestavni k na vl adata, ja pri vr{ uva di skusi jata so donesuvawe odl uki i preporaki koi podocna se usvoeni od strana na Konferenci ski ot odbor za pri mena na standardi te.

- Vo najseri ozni te sl u-ai na nepri dr` uvawe do konvenci jata, Odborot mo` e da odl u-i vmetnuvawe na "speci jal en paragraf " vo i zve{ tajot i /i l i da donese zakl u-ok deka postoi konti nui rano nesproveduvawe na konvenci jata.

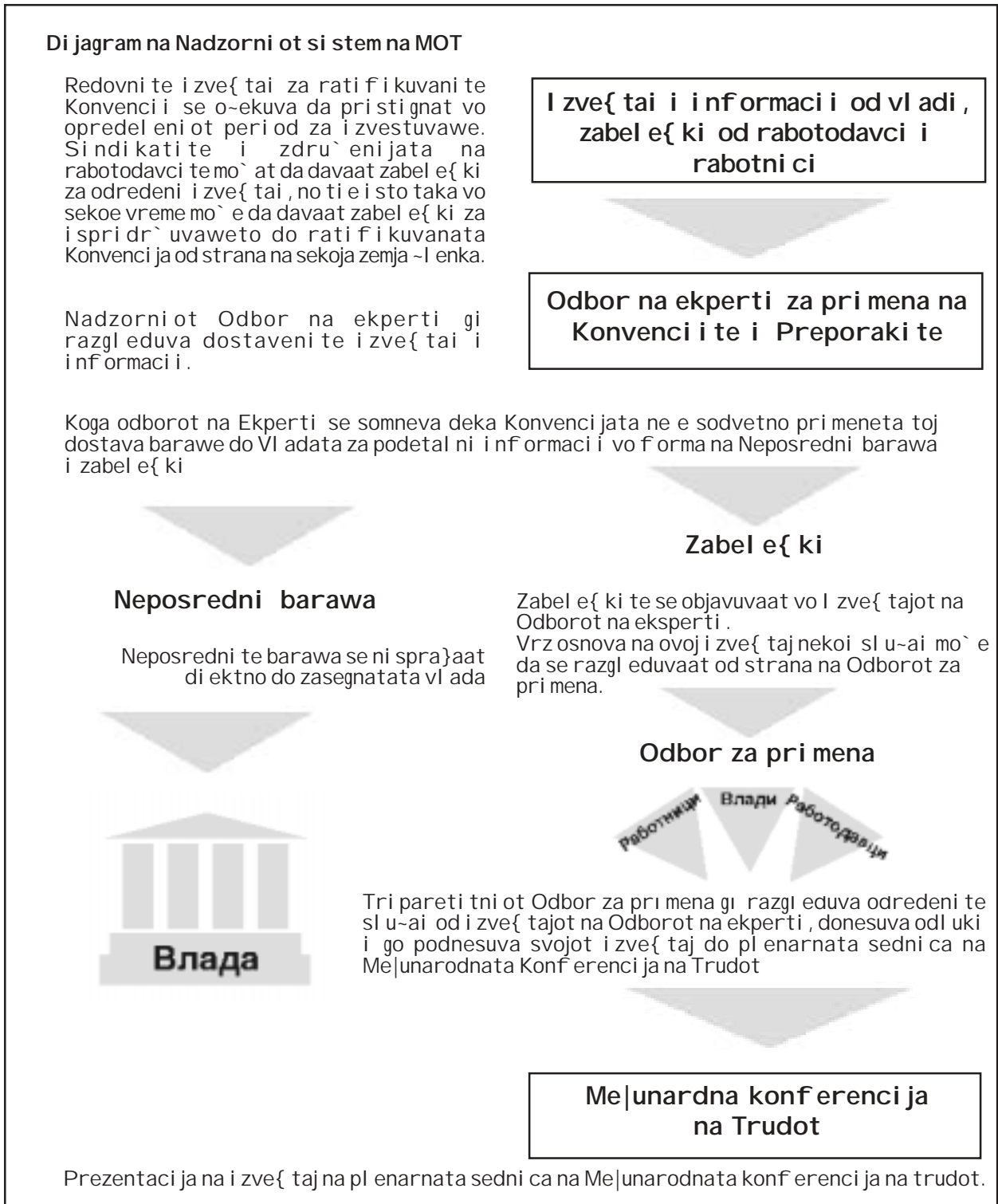
- Ova se najsi l ni te f ormi na osuda na Odborot za pri mena koi go pri vl ekuvaat me|unarodnoto vni mani e kon vl adi noto nepri dr` uvawe do me|unarodni te standardi na trudot.

- Vl adi te koi }e dobi jat "speci jal en pragraf " i /i l i , koi }e bi dat okarakterizi rani kako

vladi koi vr{at konti nui rano nesproveduvawe na konvenciji te, mnogu e verojatno da se pojavat pred Konf erenci ski ot odbor za pri mena na standardi te i sl ednata godi na.

- Vi duvawata na Odbor za pri mena se objavuvaat vo i zve{ taj koj se sostoi od dva del a: Prvi ot del , prestavuva op{ t i zve{ taj; dodeka vtori ot del , sodr` i zabel e{ ki i i nformaci i koi se odnesuvaat na odredeni zemji ; kako i detal ni ot i zve{ taj od di skusi jata na Odborot.

- I zve{ tajot potoa se podnesuva do Me|unardnata konf erenci ja na trudot kade { to se razgl eduva na pl enarna sedni ca pred toj da bi de usvoen.
- Krajni ot i zve{ taj e prosl eden do Odborot na eksperti na ni vnata sl edna sedni ca. Odborot na eksperti potoa go prodol ` uva nadgl eduvaweto na akti vnosti te, koi zasegnati te vl adi gi prevzemaat za podobra pri mena na soodvetnata konvencija, vkl u-uvaj}i ja i i mpl ementaci jata na preporaki te i sugesti i te i zre-eni od strana na Odbor za pri mena.

Na toj na-i n usogl asenosta na odredena zemja so konvencijata na MOT e strogo nadgl eduvana od strana na Nadzorni te tel a na MOT.

Odborot na eksperti e dobro poznat po svojata i strajnost i konzi stentnost vo potenci raweto na odredeni te sl u-ai na neri dr` uvawe do me|unardni te standardi na trudot i toj e dobro poznat po konti nui rani te napori za poso-uvawe na odredeno pra{ awe na zasegnati te vl adi s# do momentot na negovo razre{ uvawe.

Zasegnatata zemja mo` e da se soo-i so seri ozni kri ti ki od strana na Konf erenci ski ot odbor za pri mena na standardi te.

Dvata odbora rabotat nezavi sno, nadopol nuvaj}i se eden so drug, preku sl edewe na me|usebni te akti vnosti te vo procesot na jaknewe na standardi te na MOT.

Po usvojuvawe na izve{ tajot od strana na Me|unardnata konf erenci ja na trudot toj e prosleden do Odborot na eksperti na ponatamo{ en pregl ed. Odborot na eksperti konti nui rano go nabqduva sl u-ajot i dava zabel e{ ki s# do momentot koga vl adata }e gi i spol ni obvrski te prevzemeni so konvencijata.

Odborot na eksperti gi povtoruva zabel e{ ki te vo sl u-aj koga vl adata nema da ja i spol ni svojata obvraska za dostavuvawe i zve{ taj do Nadzorni te tel a. Vo Godi { ni ot i zve{ taj na Odborot na eksperti e vkl u-en spi sokot na vl adi te koi ne gi dostavil e i zve{ tai te do Nadzorni te tel a. Ova e na-i n za pri vl ekuvawe na vni mani eto na ovi e vl adi . Odborot na eksperti mo` e da odl u-i da ja i spi ta si tuaci jata vrz osnova na raspol o` i vi te i nf ormaci i , a osobeno vo sl u-aj na konti nui rano nepri dr` uvawe do zabel e{ ki te dostaveni od strana na Nadzorni te tel a

3. Tehni ~ka pomo{

MOT ja nudi svojata pomo{ na zemji te--l eki , so cel za pogol ema usogl asenost so Me|unardni te standardi na trudot. Ovaa pomo{ mozhe da javi vo sl edni ve f ormi :

- **Tehni ~ka sorabotka** - MOT ja obezbeduva svojata tehni ~ka pomo{ onamu kade { to i ma postojan probl em i l i onamu kade { to vl adata ukazhuva deka & e potrebna pomo{ . MOT razvi va programi koi se posebno nameneti za pomagawe na oddel ni te vl adi so cel da go usogl asat svojot zakon i negovata upotreba so me|unardni te standardi . Postojat gol em broj na programi za tehni ~ka pomo{ od koi sl edni ve se vredni za nabrojuvawe:

Me|unardna programa za uki nuvawe na zl oupotrebata na detski ot trud (MPUZDT) i Programata za unapreduvawe na odnosi te me|u pol ovi te.

- **Obuka** - MOT organi zi ra gol em broj na semi nari i drugi f ormi na obuka od obl asta na Me|unardni te standardi na trudot. Na pri mer, vo 1999 godi na se odrzha podregi onal ni ot semi nar za obuka na trudovi sudi i koi rabotat vo obl asta na ednakvosta

pri vrabotuvawe se odrzha vo Harare, Zimbabve; Naci onal ni ot tri parti ten semi nar za sl oboda na združuvaweto se odrzha vo Rabat, Maroko; Semi narot za advokati i pravni edukatori od obl asta na me|unardni te standardi na trudot se odrzha vo Tori no, I tal i ja.⁵⁶

- **Akti vnosti za unapreduvawe** - MOT i zveduva gol em broj na akti vnosti koi se nameneti za podi gnuvawe na svesta vo vrska so rabotata na MOT i Me|unardni te standardi na trudot. Na pri mer, od 1995 godi na pa navamu, f unkcioni ra kampawata za ohrabruvawe na si te ~l enki za rati f i kaci ja na osnovni te konvencii na MOT.

VI. Popl aki

1. Ustavni proceduri

Postojat dva na-i na za dostavuvawe na popl aki te koi sl u` at za dopol nuvawe na moni tori ngot na usogl asenosta, koj se odvi va preku redovni ot nadzoren si stem. Ti e ja pretstavuvaat sr` ta na Ustavot na MOT i se upotrebuvaat za i skl u-i tel ni sl u-aevi na nepri dr` uvawe do konvenci jata.

- Dostavuvawe na zabel e{ ki spored -I en 24 od Ustavot;
- Popl aki spored -I en 26 od Ustavot.

Ovi e dve proceduri pretstavuvaat u{ te eden na-i n za poso-uvawe na prekr{ uvaweto na konvenci i te na MOT i sl u` at kako sredstvo za vr{ ewe pri ti sok vrz vl adi te za da gi usogl asat svoi te zakoni i nivnata upotreba so me|unarodni te standardi. Na toj na-i n, organi zaci i te koi se zani mavaat so probl emi te na mal ci nstvata i domorodni ot narod, i NVO-ata koi ja razrabotuvaat ovaa probl emati ka bi trebal o da gi zemat ovi e proceduri predvi d vo napori te za za{ ti ta na pravata na mal ci nstvata i domorodni te narodi.

1.1. Proces na dostavuvawe na zabel e{ ki (-I en 24)

Ovaa procedura e sodr` ana vo Ustavot na MOT vo -I enovi te 24 i 25.

^I en 24:

'Vo sl u-ajkoga dostavuvaweto na zabel e{ ki do Me|unarodnta kancel arija na trudot, od strana na i ndustri ski te zdru` enija na rabotodavci te i rabotni ci te, }e uka` e deka nekoj od -I enovi te ne obezbedi l usogl asenost so odredbi te od konvenci jata, na koja e potpi sni k, toga{ Upravnoto tel o mo` e da gi dostavi podatoci te do vl adata na koja se odnesuvaat i mo` e da ja pokani vl adata da se proi znese za sl u-ajot.'

^I en 25:

'Ako vl adata ne se proi znese za sl u-ajot vo dogl edno vreme i l i pak ako i zjavata { to ja dostavi l a se smeta za nezadovol i tel na od strana na Upravnoto tel o, toga{ Upravnoto tel o ima pravo da ja objavi zabel e{ kata i i zjavata, vo sl u-aj da e dostavena kako odgovor na zabel e{ kata.'

Sl eduva pregl ed na procedurata:

- Zabel e{ kata pretstavuva nepri dr` uvawe na zemjata--I enka do odredbi te od konvenci jata koja ja i ma rati f i kuvano.
- Vo momentot koga do MOT }e pri sti gne

zabel e{ ka, genaral ni ot di rektor ja potvrduva dostavata i } ja poso-uva na vl adata na koja se odnesuva so i sprajawe kopi ja.

- Potoa zabel e{ kata e prosl edena do Upravnotot tel o. Upravnoto tel o odl u-uva dal i }e ja pri f ati zabel e{ kata i l i ne. (Vi di ja sl ednata tabel a). Vo ovaa f aza sodr` i nata na zabel e{ kata ne e predmet na razgl eduvawe.

Osnovni el ementi , koi zabel e{ ata treba da gi sodr` i za da bi de pri f atena od strana na MOT se:

- Da se odnesuva na konvenci jata koja e rati f i kuvana od strana na zasegnatata zemja -I enka ;
- Da e dostavena do MOT;
- Da e dostavena od strana na zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te;
- Da se odnesuva na zemjata--I enka na MOT;
- Da e dostavena vo pi smena f orma;
- Zabel e{ kata mora da go pojasnuva na-i not na nepri dr` uvawe na odredena zemja--I enka do odredbi te od konvenci i te na MOT;
- Da se odnesuva na -I en 24 od Ustavot na MOT.

- Ako Upravnoto tel o smeta deka na-i not na koj zabel e{ kata e dostavena gi i spol nuva usl ovi te, toga{ f ormi ra tri parti ten odbor za razgl eduvawe na zabel e{ kata. Sepak, ako zabel e{ kata se odnesuva za si ndi kal ni te prava, toga{ taa e upatena do Odborot za sl oboda na zdru` uvaweto (Vi di podol u).
- Tri parti tni ot odbor e sostaven od tri -I ena na Upravnoto tel o, po eden od prestavni ci te na vl adata, rabotni ci te i rabotodavci te. Tri parti tni ot odbor mo` e da pobara dopol ni tel ni i nf ormaci i od vl adi te kon koi se upateni zabel e{ ki te i l i od organi zaci i te koi gi dostavuvaat zabel e{ ki te
- Vl adi te na koi se upateni zabel e{ ki te ja i maat mo` nosta da pobaraat od prestavni kot na genaral ni ot di rektor da ja poseti ni vnata zemja so cel da i zvr{ i podetal en uvi d. Ovi e poseti i m ovozmo` uvaat na nevl adi ni te organi zaci i vo zemjata da se sretnat i da mu dostavat dopol ni tel ni i nf ormaci i na tri parti tni ot odbor preku nivni ot prestavni k.
- Tri parti tni ot odbor go podnesuva svojot izve{ tajot do Upravnoto tel o vo koj gi prilo` uva prevzemeni te merki za razgl eduvawe na zabel e{ kata, kako i svoi te zakl u-oci i preporaki .
- Upravnoto tel o go razgl eduva i go usvojuva i zve{ tajot na tri parti tni ot odbor na svojata

sl edna sedni ca. Zasegnati te vl adi dobi vaat pokana za i spra}awe svoj pretstavni k na sedni cata. Zdru` eni eto na rabotodavci te i rabotni ci te koeja dostavi l o zabel e{ kata ne i spra}a svoj prestavni k na sedni cata.

- Upravnoto tel o odl u- uva koga }e gi objavi zabel e{ kata i odgovorot i koga }e gi i zvesti zdru` eni jata i zasegnati te vl adi za svojata odl uka. Vo osnova si te zabel e{ ki se objavuvaat, a kopi i od zabel e{ ki te se dostapni na i nternet strani cata na MOT. ⁵⁷

- Vo momentot koga tri parti tni ot odbor }e zavr{ i so svojata rabota, Odborot na eksperti gi donesuva zakl u-oci te i preporaki te.

- Dodeka se vr{ i procesot na razgl eduvawe na zabel e{ kata, redovnata rabota za nadzor na pri menata na konvenci i te vo zasegnata zemja e preki nata, barem { to se odnesuva na pra{ awata za koi se odnesuva zabel e{ kata. Koga procedurata spored ~l en 24 e zavr{ ena, nadzorni te tel a ja prodol ` uvaat svojata redovna rabota.

Zabel e{ ki te spored ~l en 24 bea dostaveni do nekol ku zemji --l enki . Necel osnata l i sta na zemji za 2001 godi na gi vkl u- uva: ⁵⁸

Zabel e{ ki koi se smetaat za pri sti gnati :

- **Konvenci ja br 169** za domorodni ot i pl emenski ot narod (1989)

- 1. Kol umbi ja - dostavena od strana na Central na uni ja na si ndi kati (CUS) i od strana na Kol umbi ski ot si ndi kat na medi ci nari (KSM);

- 2. Danska - Dostavena od strana na (SI K);

- 3. Ekvador - Dostavena od strana na Zdru` eni eto na sl obodni te si ndi kati na Ekvador (ZSSE).

Zabel e{ ki za koi treba da se donese odl uka:

-**Konvenci ja br.29** za pri si l na rabota(1930)

- Nov Zel and - Dostavena od strana na Uni jata na si ndi kati na Nov Zel and.

-**Konvenci ja br.111** za di skri mi naci j pri vrabotuvawe (1958) i Konvenci jata br.158 za preki nuvawe na rabotni ot odnos (1982)

- Eti opija - Dostavena od strana na Naci onal nata konf ederaci ja na Eri trejski rabotni ci (NKER)

- **Konvenci j br.169**

- 1. Kol umbi ja - dostavena od strana na Central na uni ja na si ndi kati (CUS);

- 2. Peru - dostavena od strana na Konf ederaci jata na rabotni ci na Peru (KRP).

So podnesuvawe zabel e{ ka se poso- uva vl adi noto nesproveduvawe na konvenci jata na koja{ to i samata e potpi sni k. Vo nekoj sl u- ai ova e dovol no za da ja potti kne vl adata da prevzeme neophodni merki .

Sepak onamu kade { to vl adata nema da uspee da gi i mplementi ra preporaki te od tri parti tni ot odbor, toga{ Upravnoto tel o mo` e da odl u- i da zapo- ne proces na podnesuvawe na

popl aka, spored ~l en 26 od Ustavot na MOT. (Za procedurata na podnesuvawe na popl aki vi di podol u).

Ovaa postapka mo` e da se pokrene vo bi l o koja f aza na procesot na razgl eduvawe na zabel e{ kata.

1.2. Proces na podnesuvawe popl aki (~l en 26)

Popl aka mo` e da bi de podnesena spored ~l en 26 od Ustavot na MOT:

^l en 26:

'1.Sekoj ~l en i ma pravo na podnesuvawe na popl aka do Mejunarodnata kancel ari jana trudot, ako se somneva deka nekoj drug ~l en ne se pri dr` uva do konvenci jata na koja{ to obajcata se potpi sni ci.'

Ovaa procedura se spoveduva na sl edni ov na- i n:

- Se podnesuva popl aka do general ni ot di rektor za navodnoto nepri dr` uvawe na odredena zemja ~l enka do obvrski te od konvenci jata na koja i stata e potpi sni k.

- Popl akata mo` e da bi de podnesena od strana na:

- Prestavnik na sindikatite ili rabotodavci te, koj prisustvuva na Mejunarodnata konf erenci ja na trudot (se odr` uva sekoja godi na vo Juni);

- Druga vl ada koja ja i ma rati f i kuvano i stata konvenci ja;

- Upravnoto tel o.

- Koga popl akata e pri mena, Upravnoto tel o i ma mo` nost di rektno da kontakti ra so zasegnatata vl ada ili i mo` e vedna{ da nazna- i i spi tna komi si ja.

- I spi tnata komi si ja poveduva i straga za sl u- ajot. Ne postoji strogo opredel en vremenski peri od za vodewe na i stagata i i spi tnata komi si ja sama gi usvojuva pravi l ata na postapkata.

- Si ndi kati te i nevl adi ni te organi zci i mo` at di rektno da gi dostavat svoi te i zve{ tai i zabel e{ ki do i spi tnata komi si ja.

- Vo momentot koga i spi tnata komi si ja }e ja zavr{ i svojata rabota, taa go podnesuva i zve{ tajot do Upravnoto tel o i do zasegnati te strani . I zve{ tajot vkl u- uva naodi i preporaki i toj mo` e da se objavuva.

- Ako vl adata gi pri f ati preporaki te od i spi tnata komi si ja, no ako ne uspee da gi sprovede vo opredel en vremenski peri od, toga{ Upravnoto tel o mo` e da & prepora- a na Mejunarodnata konf erenci ja na trudot da gi prevzeme neophodni te akti vnosti za da obezbedi usogl asenost. (Na primer, i skl u- uvawe od ~l enstvoto na MOT i od programi te za tehni -ka pomo{ }).

- Ako vl adata gi odbi e preporaki te, nejzi na edinstvena mo` nost e da se obrati do

Me|unaroden sud na pravdata. Sudot e edi nstveni ot kompetenten avtoriteti kojmo`e da gi razgl eda odl uki te i standardi te na MOT. Negovata odl uka e kone-na.

- Vl adata koja ne se pri dr`uva do preporaki te mo`e da go i zvesti Upravnoto telo deka gi pri fa}a preporaki te i mo`e da pobara nova i spi tna komisi ja koja }e ja proveri verodostojnost na vl adi noto tvrdewe. Ako i zve{ tajot na novata i spi tna komisi ja gi potvrdi tvrdewata na vl adata, toga{ Upravnoto telo & sugerira na Me|unarodnta konf erenci ja na trudot da gi si mne svoi te sankci i, (-I en 34 od Ustavot na MOT).

2. Speci jal ni proceduri za podnesuvawe na popl aki koi se odnesuvaat na sl oboda na zdru`uvaweto⁵⁹

Zatoa { to pravoto na zdru`uvawe e od su{tinsko zna-ewe, MOT sozdade mehani zmi za za{tita na ova pravo, bez razli ka dal i konvencijata koja se odnesuva na ova pravo e rati fikuvana. MOT ima dva odbora, -i ja cel e razgl eduvawe na popl aki te koi se odnesuvaat na sl obodata na zdru`uvaweto:

Di jagram na procedurata za podnesuvawe na zabel e{ki spored ~I en 24

Zdru`enijata na rabotodavcite i rabotnicite gi podnesuvaat svoi te zabel e{ki do MOT: MOT ja potvrduva dostavata, ja i zvestuva zasegnatata vl ada i go izlo`uva predmetot pred Upravnoto telo

Ako zabel e{kata se odnesuva na sl obodata na zdru`uvaweto togas taa se podnesuva do Odborot na Upravnoto telo za sl oboda na zdru`uvaweto.

Odbor na sl oboda na zdru`uvawe

Zasegnatata vl adamo`e da bi de kontaktirana

Zasegnata vl ada

Upravnoto telo samostojnogo razgl eduva i zve{tajot na tri pati tni ot Odbor. Na zasegnatata vl ada i e dostavena pokana za i spra}awe na pretstavnik

Upravnoto telo mo`e da odl u-i da ja objavi zabel e{kata

Objavuvawe

Odbort na eksperti ja sl edim pl ementacijata na i zve{tajot od tri parti tni ot odbor kako {to e usvoeno od strana na Upravnoto telo.

Me|unarodna kancelari ja na trudot

UPRAVNO TELO

Ako zabel e{kata gi i spol nuva kri teri umi te toga{ Upravnoto Telo nazna-uva Odbor kojgo i stra`uva sl u-ajot.

Tri parti ten odbor

Tri parti tni ot odbor ja pregl eduva zabel e{kata

UPRAVNO TELO

Mo`e da odl u-i da dostavi popl aka spored ~I en 26 - 34 od Ustavot na MOT

Popl aki spored ~I en 26

Odbor na eksperti za pri mena na Konvencijate i Preporaki te

- Odborot na Upravnoto telo za sl oboda na zdru` uvaweto;
- Komi si ja za posreduvawe i i stra` uvawe za sl obodata na zdru` uvawe.

2.1. Odborot na Upravnoto telo za sl oboda na zdru` uvaweto

Popl aki te mo` at da bi dat dostaveni do ovoj Odbor bez razli ka dal i zasegnatata zemja ja i ma rati fi kuvano konvencijata na MOT, koja se odnesuva na sl obodata na zdru` uvawe. Pristapot se razlikuwa samo vo prosl eduvaweto, koe e objasneto podol u.

Odborot e formiran od strana na Upravnoto telo vo noemvri 1951 godina. Odborot e tripartitno telo so devet -lenovi (po tri prestavnici od vladi te, rabotodavci te i rabotnicite) i nezavisen pretsedatel. Popl aki te mo` at da bi dat podneseni od strana na zdru` enijata na rabotodavci te ili si ndikal ni te zdru` enija (nacional ni ili mejunarodni) ili pak od strana na vladi te (i ako ova e redok sl u-aj).

Odborot se sre}ava tri pati godi { no vo @eneva. Popl aki te mora da bi dat dostaveni vo pi smena forma, potpi { ani i potkrepeni so dokazi. Na zasegnatata vlada & e ovozm` eno pravoto da odgovori na optu` bi te i vo i tni ili seri ozni sl u-aevi, general ni ot di rektor mo` e da pobara od vladata uvid na samoto mesto so cel da mu pomogne na Odborot vo svojata rabota.

Koga Odborot }e go zavr{ i i spi tuvaweto na sl u-ajot, vo sl u-aj da zasegnata vlada ja i ma rati fi kuvano konvencijata na MOT, toga{ redovnoto nadzorno telo na MOT - Odborot na ekspertigo prosl eduwa sl u-ajot. Ako vladata ja nema rati fi kuvano konvencijata, toga{ general ni ot di rektor ja i ma odgovornosta redovno da ja nadgl eduwa zasegnata vlada.

Zaklu`no so juni 2001 godi na, do Odborot za sl oboda na zdru` uvaweto i ma{ e dostaveno 56 sl u-ai protiv vladi te. Vo ovi e sl u-ai se vkl u-eni sl edni ve zemji : Avstralija, Banglade{ , Bugarija, Kanada, Kamerun, Kostari ka, El Salvador, Gabon, Indonezi ja, R.Koreja, Japoni ja, Paki stan, Peru, Filipi ni, Nepal, [pani ja, Liban, Tajland, Turci ja i Ukrain a. Kako dopol nuvawe bea dostaveni "seri ozni i i tni " sl u-ai protiv vladi te na: Etiopi ja (sl u-aj broj 1888), Hai ti (sl u-aj broj 2052) i Venecuel a (sl u-aj broj 2067 i 2088).⁶⁰

2.2. Komi si ja za posreduvawe i i stra` uvawe na sl obodata na zdru` uvawe

Komi sijata raboti vo tri -leni komi sii, sostaveni od vi sokokval i fi kuvani nezavisni poedinci, nazna-eni od strana na Upravnoto telo. Vo osnova toa e i stra` uva-ko telo, -i i i zve{ tai se objavuvaat. Op{ to pravi lo e deka zasegnati te vladi mora at da se soglasat pred popl aki te da bi dat i sprateni do ovaa Komi si ja (za razlika od Odborot za sl oboda na zdru` uvaweto kade { to ova ne e prakti ka). Kako

rezultat na toa, Komi sijata se svi kuwa mnogu retko.

Komi sijata gi razgl eduwa dostaveni te popl aki od strana na Upravnoto telo koi se odnesuvaat na zemji koi { to ne rati fi kuval e odredena konvencija, ili popl aki te dostaveni od strana na Sovetot za ekonomski i socijal ni pra{awa na ON, duri i vo sl u-ai koga zasegnati te zemji ne se -lenki na MOT.

3. Neposredni kontakti

Vo 1964 godi na se usvoi specijal nata procedura vo koja{ to edna zemja mo` e da pokani pretstavnik na general ni ot di rektor za poseta na zemja. Ovaa prakti ka e poznata pod imeto "Neposredni kontakti" i general ni ot di rektor go nazna-uva svojot pretstavnik. Pretstavnik mo` e da bi de sl u` benik na MOT ili nezavisn ali -nost.

- Posetata vo forma na neposreden kontakt vo osnova se sl u-uva koga ne postoji vi dl i v napredok okol u probl emi i pra{awa koi { to prethodno bile razgl eduvani od strana na nadzornite tela na MOT. Sindikati te, delegati te na rabotodavci te i vladata mo` at da predlo` at poseta na Odborot za primena na konvencii i preporaki i ovaa poseta -estopati sl u` i za prodol` uvawe na preki nati te pregovori. Odborot na ekspertimo` e da predlo` i poseta vo forma na neposreden kontakt.

- Posetata mo` e da se i zvr{ i vo sorabotka so i po pokana od zasegnatata vlada. Ovaa prakti ka ovozm` uva odr` uvawe konstruktivni razgovori pomeju vladi ni te agencii i tripartitnite komi sii vo zasegnatata zemja.

- Nepri fa}aweto na poseti te vo forma na neposreden kontakt od strana na edna vlada vo osnova u{ te pove}e go potencira stepenot na nesorabotka so MOT i nepidr` uvaweto do odredeni standardi na trudot { to kone-no vodi kon u{ te poenergi -na kriti ka na taa vlada. Na primer, vo juni 2000 i 2001 godi na -lenovi te na Odborot za primena, predlo` i ja poseta vo forma na neposreden kontakt, so cel da gi i spi ta i zve{ tai te za ropstvo i pri sil no grabnuvawe vo Sudani da i zvr{ i procenka na potrebni te merki za pomo{ na vladata. Koga vladata ja odbi posetata, Odborot vo svoi te zaklu`oci vmetna specijalen paragraf.

- Prednosti te na posetata vo vid na neposrden kontakt se sostoi vo toa { to taa -estopati vodi kon odr` uvawe na konstruktiven di jal og pomeju MOT i zasegnata vlada okol u prakti -notore{ avawe na probl emi te. Vo sl u-aj kade { to ne postoji vi dl i v napredok po i zvr{ eni te poseti vo vid na neposreden kontakt, neuspe{ nata poseta sl u` i za zgol emuvawe na ovl astuvawata na MOT za pogol ema kriti ka na zasegnata vlada okol u odredeni pra{awa. Na ovoj na -i n se odr` uva pol iti -ki ot pri ti sok vrz vladata za

Di jagram na procedurata za podnesuvawe popl aki

Upravnoto telo, del egat od Mejunarodnata konferenci ja na trudot i druga zemja -I enka koja ja i ma rati f i kuvano Konvencijata mo` e da podnesat popl aka

Upravnoto telo odl u-va dal i da nazna-i I spi tna komi si ja

Ako popl akata popl akata se odnesuva na sl oboda na zadr` uvaweto taa mo` e da bi de prosl edna do Odborot na Upravnoto telo za sl oboda na zadr` uvaweto

Odbor na sl oboda na zdu` uvawe

Zasegnatata vl ada mo` e da bi de posetena

Zasegnata vl ada

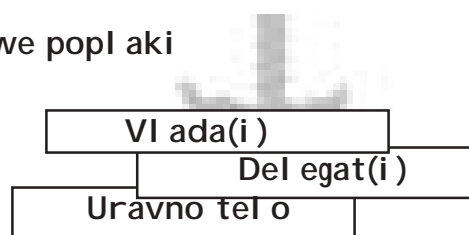
I spi tnata komi si ja i zvestuva za svoi te naodi , dava Preporaki i go odreduva vremenski ot peri od za ni vna i mpl ementaci ja

I zve{ tajot e objaven, i spraten do zasegnatata vl ada i prenesen do Upravnoto telo na ponatamo{ no razgl eduvawe

Zasegnata vl ada

Zasegnatata vl ada(i) mo` e da ja dostavi popl akata do Mejunarodni ot sud na pravdata za donesuvaweto na kone-na odl uka

Upravno telo

I spi tna Komi si ja

Nezavi snata i spi tna komi si ja temel no ja razgl eduva popl akata vo sogl asnost so potrebni te proceduri

I zve{ taj

UPRAVNO TELO

Odbor na eksperti za pri mena na preporaki i konvencii

Odborot na Eksperti ja prosl avuva i mpl ementaci ja za Preporaki od I spi tnata komi si ja

usogl asuvawe na dr` avni te zakoni i ni vnata pri mena vo sogl asnost so mejunarodni te standardi na trudot. Na pri mer, VI adata na Banglade{ vo 1985 godi na, pobara poseta vo vi d na neposrden kontakt koga be{ e povi kana pred Odborot za pri mena da gi komenti ra i zve{ tai te za seriozno naru{ uvawe na

-ovekovi te prava na domorodni te narodi vo regionot ^i tagong Hil Trakt, a koi se sodr` ani vo Konvencijata br.107 za domorodni te i pl emenski te narodi (1957) (za pove}e i nformaci vi di gl ava 7).

VII Iskustva od drugi zemji

1. Voved

Ovo del od pri ra~ni kot go opi { uva na~i not na koj{ to MOT ja nadgl eduva usogl asenosta na konvenci i te i kako pri meri ni nudi i skustva od drugi zemji .

I skustvata od drugi zemji go i l ustri raat na~i not na koj{ to me|unarnodnoto vni mani e se naso~uva kon prekr{ uvawata na me|unarnodni te konvenci i i na~i not na koj{ to ova pri donesuva vo zgol emuvaweto na pri ti sokot na vl adi te za sproveduvawe na ni vni te obvrski kon svoi te gra|ani , vkl u~uvaj}i gi mal ci nstvata i domorodni te narodi . I skustvata od drugi te zemji za pri kaz go nudat na~i not na koj{ to si ndi kati te, NVO~ata i drugi te organi zaci i , koi rabotat so mal ci nstvata i domorodni te narodi , go kori stat si stemot za ~ovekovi prava na MOT.

Zabel e{ ka: MOT ne sproveduva kazneni merki , osven merki te na osuda na zemji te~l enki za nepri dr` uvawe kon obvrski te. MOT e vnatre~vl adi na organi zaci ja i pokraj toa { to zdru` eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te se del od MOT, taa e pove}e nakl oneta kon vl adi te. Vl adi te i maat pravo na dva gl asa, dodeka rabotodavci te i rabotni ci te i maat pravo na po eden gl as.

Mo}ta na MOT le` i vo negovata sposobnost da i mgi poso~i potrebni te merki na vl adi te koi treba da gi prevzemati pri prekr{ uvawe na uni verzal ni te pri nci pi i di rektivi kon koi tie dobrovol no se sogl asi le da se pri dr` uvaat. Seto ova e potkrepeno so pri ka` uvawe na na~i not na koj { to zemji te ~l enki gi i spol nuvaat svoi te odgovornosti , so i zdavawe na i zve{ tai i drugi publ i kaci i ; i / i i so povi kuvawe na vl adi te da se pojavat pred Odborot za pri mena kade se rasprava za probl emi te.

Dol goro~no, takvi te akti vnosti pri donesuvaat za naso~uvawe na vni mani eto kon ~ovekovi te prava na mal ci nstvata i domorodni te narodi .

2. Burma (Mi janmar)

U { te od 1955 godi na, koga Burma ja rati f i kuva{ we Konvenci jata br.29 za pri si l na rabota (1930), Nadzorni te tel a na MOT ja sl edea si tuaci jata so pri si l nata rabota vo Burma. Odborot na eksperti , u{ te od 1964 godi na zapo~na so dostavuvawe na barawa za podetal ni i nf ormaci i okol u ova pra{ awe. Vo posl edno vreme, pra{ aweto za koe be{ e izre~ena naj estokata kritika e, ekspl oataci jata na armi ski te nosa~i od strana na vooru` nite sili . Mal ci nstvata i domorodni te narodi se isto taka kori steni kako fi zi ~ki rabotni ci od strana na armijata. I skustvoto od ova zemja se osvrvnuva na probl emi te so di skri mi naci jata, pri si l nata rabota, mal ci nstvata i domorodni te narodi .

• Procesot na podnesuvawe na zabel e{ ka spored ~l en 24:

- Vo januari 1993 godi na Me|unarnodnata konf ederaci ja na sl obodni si ndi kati (MKSS), zapo~na proces za podnesuvawe na zabel e{ kaspored ~l en 24, proti v Vl adata na Burma za nepri dr` uvawe kon Konvenci jata br.29 za pri si l na rabota.

- Tri parti tni ot odbor, sostaven so cel da ja razgl eda popl akata, gi zavr{ i svoi te akti vnosti i vo noemvri 1994 godi na, go podnese svojot i zve{ taj do Upravnoto tel o.

- Upravnoto tel o na 7 noemvri 1994 godi na, gi usvoi preporaki te od Odborot i pobara od Vl adata da go i zvesti Odborot na eksperti za merki te koi { to gi i ma prevzemeno za usogl asuvawe so preporaki te od tri parti tni ot odbor.

- Vo fevruari 1995 godi na, Odborot na eksperti dostavi zabel e{ ka, so koja ja i zvesti deka Vl adata s# u{ te ne dostavi l a ni kakvi i nf ormaci i okol u sl u~ajot. Na Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot vo 1995 godi na, Odborot za pri mena usvoi speci jal en paragraf vo koj bara od Vl adata usogl asuvawe so preporaki te od tri parti tni ot odbor i isto taka bara od Vl adata podnesuvawe i zve{ taj do Odborot na eksperti , vo noemvri , i stata godi na. Vl adata nego stori toa.

- Vo juni 1996 godi na na Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot, 25 del egati od zdru` eni jata na rabotni ci te dostavi ja popl aka do Vl adata, spored ~l en 26 od Ustavot na MOT.⁶¹

• Postapka za dostavuvawe na popl aki , spored ~l en 26

- Upravnoto tel o ja prosl edi popl akata do Vl adata, koja odgovori na popl akata so i spra}awe na odgovor vo fevruari 1997 godi na. Upravnoto tel o go ot f rli odgovorot smetaj}i go za nezadovol i tel en i of ormi i spi tna komi si ja.

- I spi tna komi si ja go donese svojot kone~en i zve{ taj vo jul i 1998 godi na.

- Kratko vreme po svoeto nazna~uvawe, i spi tna komi si ja dostavi barawe do odredeni vl adi , me|unarnodni organi zaci i , NVO~a so i li bez konul tati ven status, kompani i zapoznati so si tuaci jata vo Burma, za podetal ni i nf ormaci i vo vrska so pri si l nata rabota vo Burma. Pogol emi ot del od i nf ormaci i te koi { to pri sti gnaa (vkl u~uvaj}i gi i oni e dostaveni od strana na vl adi te), general no bea sostaveni vrz osnova na izve{ tai te koi doa|aa od organizaci i te koi se zani mavaat so probl emi te na mal ci nstvata i domorodni ot narod, kako i NVO~ata koi ja razrabotuvaat

ovaa probl emati ka. I spi tnata komi si ja vo @eneva, vo 1997 godi na odr` a sosl u{ uvawe kade { to najgol em broj od svedoci te bea prestavni ci od NVO-ata, mal ci nstavta i domordni ot narod, koi bile `rtvi na pri si l nata rabota. Za vreme na svojata poseta na regi onot vo 1998 godi na, i spi tnata komi si ja napravi 246 intervju a so mal ci nstavta i domorodni ot narod

- VI adata vo septemvri 1998 godi na gi pri f ati preporaki te na i spi tnata komi si ja, me|utoa ne gi sprovede.

- Me|unarodnata konf erenci ja na trudot vo 1999 godi na, usvoi odl uka so koja si tuaci jata vo Burma se progl asuva za nesoodvetna so usl ovi te i pri nci pi te za -l enstvo vo MOT i deka MOT treba da ja preki ne tehni -ka pomo{ koja & ja dostavuava na vl adata. Napraven e i skl u-ok vo sledni ov sl u-aj: so dostavuvaweto na pomo{ za i mpl ementaci ja na preporaki te na i spi tnata komi si ja.

- Me|unarodnata konf erenci ja na trudot, vo juni 2000 godi na, usvoi u{ te edna odl uka, spored -l en 33 od Ustavot na MOT, so koja & uka` uva na Burma deka, dokol ku ne prevzeme konkretni -ekori za i mpl emetaci ja na preporaki te od i spi tnata komi sja do 30 noemvri 2000 godi na, MOT }e pobara od svoi te zemji --l enki i drugi te me|unarodni organi zaci i da gi prei spi taat svoi te odnosi so Burma.⁶²

- Vo oktombri 2000 godi na, ti mot za tehni -ka sorabotka ja poseti Burma vo obi d da i zvr{ i procenka na si tuaci jata i da & gi ponudi svoi te usl ugi na VI adata.

- Vo noemvri 2000 godi na, po posetata na ti mot za sorabotka, Upravnoto tel o na MOT, zakl u-i deka preporaki te na i spi tnata komi si ja ne se sprovedeni vo cel ost. General ni ot di rektor na MOT kontakti ra{ e so me|unarodni te organi zaci i i pobara od ni v da ja preki nat svojata sorabotka so Burma i da gi preki nat akti vnosti te so koi { to di rektno i l i i ndi rektno ja poddr` uvaat prakti kata na pri si l na rabota. Odsi te zemji - -l enki na MOT, be{ e pobarano da gi prei spi taat svoi te odnosi so Burma i da prevzemati merki so koi }e sozdatat si tuaci ja, vo koja Burma nema da gi i skori sti novonastanati te usl ovi za ponatamo{ no prakti kuvaweto na pri si l na rabota.

- Vo svojot i zve{ taj od 2001 godi na, Odborot na eksperti vo pi smoto od 29 oktombri 2000 godi na, adresi rano do general ni ot di rektor na MOT, zabel e` a deka vl adata poka` uva znaci na "pol i ti -ka vol ja so koja }e se preki ne pri si l nata rabota vo Mi janmar i so koja }e se izmeni zakonot i negovata pri mena". Odborot na eksperti potoa ja povi ka VI adata da podnese detal en i zve{ taj za napredokot napraven vo procesot na sproveduvawe na preporaki te od i spi tnata komi si ja.⁶³

- Si tuaci jata vo Burma be{ e razgl edana povtorno na Me|unarodnata konf erenci ja na trudot i vo septemvri 2001 godi na MOT

i sprati -eti ri -l en ti m vo Burma, vo mi si ja so vremetraewe od tri nedeli , so cel da se razgl eda napredokot napraven vo procesot na sproveduvawe na preporaki te od i spi tnata komi si ja. Zakl u-oci te na ti mot bea deka, VI adata posti gnal a određen napredok, no toj e nedovol en vo i skorenuvaweto na pri si l nata rabota, koja s# u{ te na{ i roko se pri menuva. - Si tuaci jata vo Burma e s# u{ te pod nadzor.

3. Bangl ade{

I skustvoto od ova a zemja ni uka` uva na na-i not kako postojani te napori na MOT, vo sorabotka so si ndi kati te i nevl adi ni te organi zaci , mo` at da vl i jaat vrz zemji te -l enki .

- U{ te od momentot koga Bangl ade{ za prv pat ja rati f i kuva{ e Konvenci jata br.107 vo 1972 godi na, Nadzorni te tel a na MOT go pokrenuvaa pra{ aweto na domorodni te narodi , koi ` i veat vo regi onot na ^i tagong Hi l Trakt. Dvata gl avni probl ema bea od obl asta na -ovekovi te prava i i motni te pra{ awa.

- Zabel e{ ki te na Odborot na eksperti se i ntenzi vi raa vo sredi nata na 80-te godi ni i toa se dol ` e{ e na konti nui rani te i zve{ tai za seri ozno prekr{ uvawe na -ovekovi te prava od strana na voo ru` eni te si l i i od strana na dosel eni ci te koi bea nasel eni od kotl i ni te, vo sogl asnost so pol i ti kata na vl adata za presel ba na nasel eni eto. Vo 1985 godi na, po zabel e{ kata za postojana zl oupotreba na -ovekovi te prava, objavena vo i zve{ tajot na Odborot na eksperti , Odborot za pri mena, odr` a pregovori so VI adata za ovoj probl em. Vo noemvri 1985 godi na, prestavni k na general ni ot di rektor i zvr{ i poseta vo f orma na "neposreden kontakt" na Bangl ade{ .

- Vo svojot i zve{ taj od 1986 godi na, Odborot na eksperti objavi deka go i zrazuva svoeto ` al ewe poradi toa { to "samo ograni -eni razgovori " bea odr` ani so prestavni kot na general ni ot di rektor za vreme na posetata vo vi d na neposreden kontakt, a razgovori te bea opi { ani (kako neuspe{ ni) od -l enovi te na zdru` eni jata na rabotni ci te pred Odborot za pri mena. VI adata be{ e povtorno pokaneta da se pojavi pred Odborot za pri mena i specij al en paragraf be{ e vkl u-en vo i zve{ tajot, so cel da ja ozna-i seri oznosta na si tuaci jata. Za vreme na di skusi jata pred Odborot za pri mena be{ e nagl asena odgovornosta na Odborot za za{ ti ta na mal ci nstavta i zagrozeni te grupi vo Bangl ade{ i vo drugi zemji so sl i -ni probl emi .⁶⁴

- Odborot na eksperti vo 1987 godi na u{ te edna{ uka` a na zabel e{ kata napravena vrz osnova na i zve{ tai te dobi eni od NVO-ata, vkl u-uvaj }i gi Amnesti l interne{ nal i Me|unarodnata rabotna grupa za domorodni te pra{ awa za konti nui rani ot konf l i kt pome|u

domorodni ot narod od edna strana i doselenci te i armijata od druga strana. VI adata vo juni 1987 godi na u{ te edna{ be{ e povi kana da se pojavi pred Odborot za pri mena i be{ e usvoen speci jal en paragraf koj & nal o` uva na VI adata usvojvawe e prezemawe na konkretni merki za re{ avawe na si tuaci jata.

- Vo 1988 godi na "zabel e{ ka" be{ e dostavena do MOT od strana na Me|unarodnata konfederaci ja na sl obodni si ndi kati (MPSS), a se odnesuva{ e na i zve{ tai za prekr{ uvawe na ~ovekovi te prava na domorodni ot narod, koj ` i vee vo regi onot ^i tagong Hi l Trakt, a se odnesuva{ e na pravoto na ` i vot i f i zi ~ka bezbednost. MPSS vo kontekst na ~l en 13 od Konvencijata br.107 za prava na i mot⁶⁵ go pokrena sl ednoto pra{ awe:

Vo posl edni te nekol ku godi ni , masovni ot pril iv na nepl emenski dosel enci i i , nasi l stvoto i i znudata, pri donesoa za ti vko nase l uvawe na zemji { teto vi regi onot na ^i tagong Hi l Trakt (^KT), zemji { te koe be{ e vo sopstvenost na pl emenskoto nase l eni e.

- Ova go zgol emi vni mani eto na MOT za pra{ aweto na ^KT i vo 1988 godi na se napravi u{ te edna poseta vo vi d na neposreden kontakt i be{ e i zvesteno deka ne e napraven vi dl i v napredok od strana na VI adata vo re{ avaweto na pra{ aweto na ^KT.

- Vo 1989 godi na, Odborot za pri mena povtorno se sretna so VI adata i uka` a na f aktot deka mora da se prevzemat merki koi temel no }e go i spi taat prekr{ uvaweto na ~ovekovi te prava, pri znavaweto na pravoto na i mot, demarkaci ja na i moti te, kako i razre{ uvawe na probl emi te pome|u domorodni ot narod i dosel enci te.

- Si tuaci jata vo regi onot ^KT ostana pod nadzor na Odborot na eksperti i vo perodot od 1990 - 1998 godi na redovno se dostvuva zabel e{ ki za ovoj probl em. Odborot na eksperti vo razgl eduvaweto na si tuaci jata vo regi onot na ^KT gi zede predvi di i informaci te dostaveni od strana na VI adata, kako i informaci te koi bea dostaveni od strana na organi zaci i te koi se zani mavaat so pra{ aweto na domorodni ot narod, NVO-ata (Me|unarodnata organi zaci ja za borba proti v ropstvoto, Me|unarodnata grupa za prava na mal ci nstvata, IWGIA i Me|unarodnata organi zaci ja za opstanok) i tel ata na ON. So ova se ovozmo` i regi onot na ^KT da bi de pod postojan nadzor na javnosta. Vo 1997 godi na se potpi { a mi roven dogovor pome|u domorodni ot narod i VI adata na Banglade{ .

- Probl emot na regi onot na ^KT ostanuva pod nadzor i neodamne{ ni te zabel e{ ki na Odborot na eksperti se odnesuvaat na i mpl ementaci jata na mi rovni ot dogovor vo kontekst na i zvestuvawata za prodol ` uvawe na nasi l stvata. Drugi te pra{ awa koi bea

pokrenati od strana na Odborot se odnesuvaat na prekr{ uvawata na ~ovekovi te prava, pravoto na i mot, vra}aweto na begal ci te i naso~uvawe kon vni mani eto za re{ avawe na probl emi te vo regi onot na ^KT.⁶⁶

4. Meksi ko

S l eduva i l ustraci ja na na~i not na koj{ to se nadgl eduva Konvencijata br. 169 i na na~i not na koj zdru` eni jata na rabotni ci te sorabotuvaat so organi zaci i te koi se zani mavaat so pra{ aweto na domorodni ot narod vo procesot na dostavuvawe na popl aki do MOT.

- Za vreme na voo ru` eni ot bunt vo ^i japas, Meksi ko, vo juni 1995 godi na, od VI adata na Meksi ko be{ e pobarano da se pojavi pred Odborot za pri mena. Vo svojata zabel e{ ka od 1996 godi na, Odborot na eksperti gi prosl edi preporaki te na Odborot za pri mena da ja razgl eda svojata tehni ~ka pomo{ "so cel za podobruvawe na osnovna za{ ti ta na pravata na domorodni ot narod i za podobruvawe na rabotni te usl ovi ".⁶⁷

- Na 16 fevruari 1996 godi na, VI adata na Meksi ko i Naci onal nata osl obodi tel na armija na Zapati sta (NOAZ) potpi { a mi roven dogovor vo San Andre, kako del od mi rovni ot proces vo ^i japas. Konvencijata sl u` e{ e kako referenca vo pregovori te.⁶⁸

- Vo 1997 godi na, Odbort na eksperti go prodol ` i nadgl eduvaweto na si tuaci jata vo Meksi ko i uka` a na: (1). procesot za dogovarawe na pravata i u~estvoto na domorodni te narodi koj se odvi va{ e na naci onal no ni vo, a ~i j rezul tat be{ e preporakata za podbro usogl asuvawe na dr` avnoto zakonodavstvo so spogodbata; (2). zabel e{ ki te od strana na Edi nstven f ront na trudot " za navodno prekr{ uvawe na konvencijata, kako rezul tat na konfl i ktot za vreme na i zgradbata na hi droel ektri ~nata brana vo Oahaka"; (3) Pra{ aweto za ekspl oataci ja na rabotni ci te domorodci , so prakti kata na enganche (f orma na pri si l na rabota). Odborot ja potvr di svojata spremnost za tehni ~ka pomo{ koja ja nudi MOT.⁶⁹

- Vo januari 1997 godi na, Naci onal ni ot si ndi kat za obrazovani e na rabotni ci te (NSOR), Radi o-edukaci ja, podnese zabel e{ ka, spored ~l en br. 24 do VI adata za navodno nepri dr` uvawe do Konvencijata br. 169. Zabel e{ kata be{ e podnesena od strana na si ndi katot, a vo i me na Uni jata na domorodni zaedni ci na Jal i sko - Hui kol koja se odnesuva{ e na i stori skoto pravo na ni vni te tradi ci onal ni zemji { ta.

- Zabel e{ kata be{ e pri f atena i se f ormi ra tri parti ten odbor za i spi tuvawe na sl u~ajot. Vo juni 1998 godi na, Upravnoto tel o go usvoi i zve{ tajot na ovoj Odbor, vo koj se vel i deka VI adata ne gi i zvr{ i l a obvrski te za za{ ti ta na pravata na i mot na tradi ci onal ni te zemji { ta na narodot Hui kol . I zve{ tajot

sodr`e{e preporaki so koi od VI adata se bara{e obezbeduvawe ef i kasna za{ti ta na pravata na sopstvenost i posed na narodot Hui kol spored ~I en 14 od Konvencijata; i zve{tajot isto taka sodr`e{e preporaki za prevzemawe posebni merki za za{ti ta na egzistencijata, na-i not na`i vot, vkl u-uvaj}i i dodel uvawe na zemji {te na narodot Hui kol " za ovozm`uvawe na osnovna egzistencijata i li za mo`no zgol emuvawe na populacijata vo soglasnost so ~I en 19 od Konvencijata".⁷⁰

- Vo 1999 godi na, Odborot na eksperti pobara od VI adata da gi objasni prevzemeni te merki te za implementacijata na preporaki te od tri partitni odbor.⁷¹

- Vo 1998 godi na, Radi kal ni ot si ndi kat na metal oprerabotuvawo-ki te rabotnici i rabotnici te so sl i -na dejnost, podnese u{te edna zabel e{ka spored ~I en 24 do VI adata za navodno nepri dr`uvawe do Konvencijata br. 169, osobeno vo del ot koj se odnesuva{e na pravata na i mot. Ova zabel e{ka se odnesuva{e na i zgradbata na branata ^ero Del Oro vo San Lukas Ohitlan, Oahaka i vkl u-uvawo pri sil no rassel uvawe na domorodni ot narod ^i nantek od ni vni te tradici onal ni zemji {ta i ni vno nasel uvawe vo dol i nata Ukspanapa.

- Tri partitni ot odbor go zavr{i i spituwaweto na sl u-ajot i zabel e`a deka i ako Konvencijata br.169 ne mo`e da se pri meni retroakti vno (branata e i zgradena 1972 godi na), posl edici te od i zgradbata prodol`uvaat neposredno da vli jaat na domorodni ot narod, pa so toa konvencijata e primenli va; zatoa & se prepore-uvawo na VI adata da izvri konsultacii so zasegnati ot narod so cel da i znajdat re{eni e za probl emi te so koi toj se soo-uvawo. Upravnoto tel o go usvoi svojot i zve{taj vo noemvri 1999 godi na i vo 2000 godi na, Odborot na eksperti pobara od VI adata da dostavi i nformacii za prevzemeni te merki za implementacijata na preporaki te od tri partitni ot odbor.

- Uka`uvaj}i na dvete zabel e{ki, Odborot na eksperti predo-i deka:

*'Dvete zabel e{ki podneseni spored ~I en 24 rezul ti raa so zagri`enost na Upravnoto tel o okol uo-i gl ednata nesorabotka pomeju VI adata i zaedni cata na domorodni i ot narod vo procesot na pronaojawe na odgovori za ni vni te probl emi, proces koj treba da se odvi va vo duhot na sorabotka, kako eden od osnovni te pri nci pi na konvencijata.'*⁷²

- Vo 2000 godi na, sl u-ajot na Meksi ko be{e temel no razgl edan na Me|unarodnata konf erencijata na trudot od strana na Odborot za pri mena koj odr`a razgovori so VI adata i pobara dopol ni tel ni i nformacii za prvzemeni te merki za ef i kasno sproveduvawe na konvencijata, so poseben osvrt na primenata na preporaki te od dvata tri partitni odbora. Pretstavnici te na

zdru`enijata na rabotnici te na konf erencijata go i zrazi ja svoeto`al ewe za svoeto nei zlagawe na ovo sl u-aj za vreme na konf erencijata od 1999 godi na. Sepak, kako {to be{e prethodno objasneto vo del ot na procedurata za podnesuvawe popl aki, zabel e{ki te koi se podneseni spored ~I en 24, a ~ekaat odl uka mo`at da bi dat razgl edani samo vo sl u-aj koga isti te }e bi dat pri f ateni .

- Sl u-ajot na Meksi ko ostanuva pod nadzor na MOT.

Ova se samo del od primeri te koi go pri ka`uvaat na-i not na koj{to sorabotkata so MOT se kori sti vo razgl eduvawe na probl emi te me|u VI adata i domorodni te narodi za i znao|awe merki za ni vno razre{uvawe. Sepak, kako {to be{e objasneto pogore, kako i si te drugi me|unarodni procesi, potrebno e vreme i vni mani e za real i zi rawe na ovi e i ni ci jati vi i naponi za dol goro-no re{avawe na probl emi te.

Se veruva deka i skustvata od ovi e zemji }e gi ohrabrat drugi te da rabotat so MOT vo procesot na unapreduvaweto na pravata na mal ci nstvata i domorodni te narodi .

VIII Sorabotka so MOT

1. Pri stap kon MOT

Mojta na MOT le`i vo procesot na nabqduvawe na na-i not na koj{ to zemji te-~l enki se pri dr`uvaat kon obvrski te, potenci raweto na ni vni te gre{ki, kako i davaweto poddr{ka za napraveni ot napredok. Sepak va`no e da se imaat predvid ograni-uvawata {to MOT gi ima kako Me|unardna vnatre-~l adi na organi zaci ja. MOT ne primenuva kazneni merki, tuku negovi te odluki i merki sodr`at moral ni obvrski i vl i jaat na procesot na odl u-uvawe.

Kako krajna merka, prevzemena od strana na MOT, se smeta preki nuvaweto na dostavuvawe na tehni -ka i druga f orma na pomo{ na zemji te-~l enki, kako vo sl u-ajot na Burma (vi di gl ava 7). Dostavenoto barawe na MOT do me|unardni te vl adini organi zaci i, zdru`eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te za prei spi tuvawe na svoi te odnosi so Burma, so cel za nepri donsuvawe kon pri si l nata rabota, pretstavuva{e si l na poraka koja mo`e da bi de upotrebena od strana na NVO-ata vo vr{ewe na pri ti sok kon vl adite i kompani i te koi i investiraat i li ja poddr`uvaat Vl adata vo Burma.

Kako op{to pravilo, vl adite se mnogu -uvstvitel ni na javnoto mi slewe i neusoglasenosta na dr`avni te zakoni i regul ati vi so me|unardni te obvrski mo`e da prestavuva pottik kon pozi ti ven napredok. Mehani zmi te za usoglasenost na MOT, i zve{tai te i drugi te dokumenti, ovozmo`uvaat na-i n za pri vl ekuvawe na vni mani eto kon odredeni sl u-ai na prekr{uvawe na -ovekovi te prava koi ne treba da bi dat zanemareni od strana na organi zaci i te koi se zani mavaat so probl emi te na mal ci nstvata i domorodni ot narod, kako i NVO-ata koi ja razrabotuvaat ova probl emati ka vo proceot na i znao|awe na poi nakvi na-i ni za poef i kasna za{ti ta na pravata.

I ako tradicional ni partneri na MOT se vl adite i zdru`eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te, vo akti vnosti te i proekti te na MOT mo`e da u-estvuvaat i organi zaci i te koi se zani mavaat so probl emi te na mal ci nstvata i domorodni ot narod, kako i NVO-ata koi ja razrabotuvaat ova probl emati ka. Ova se i zvr{uva na sl edni ov na-i n:

- Kako ~l en na tri parti tni ot odbor na MOT;
- Kako vl adi na organi zaci ja na speci jal na l i sta na MOT (vi di podol u);
- Na neposreden na-i n.

1.1. Preku vl adite i zdru`eni jata na rabotodavci te i rabotni ci te

Ova e -estopati najednostavni ot na-i n za pri stap do MOT. Na primer za vreme na

usvojuvawe na Konvencijata na MOT br.169, domorodni ot narod u-estvuva{e vo razl i ~ni tel a na MOT, kako del od of i cijal ni te del egaci i.

- Od tri te tradi ci onal ni partneri na MOT, si ndi kati te vo osnova se najotvoreni za sorabotka za pra{awa od obl asta na mal ci nstvata i domordni ot narod. Si ndi kati te -estopati mu uka` uval e na MOT za odredeni pra{awa od obl asta na domorodni ot narod vo ramki te na redovni te akti vnosti na Odborot na ekspert i i Odborot za pri mena, kako i preku posebni ustavni proceduri. Na primer, si te zabel e{ki podneseni spored ~l en 24, spored Konvencijata br. 169 se podneseni od strana na si ndi kati te vo i me na domorodni te zaedni ci i ni vni te organi zaci i. Zastapuvaweto na ovoj na-i n e rabota od najgol emo zna-ewe za organi zaci i te koi se zani mavaat so probl emi te na mal ci nstvata i domorodni ot narod, kako i NVO-ata koi ja razrabotuvaat ova probl emati ka.

- Toa se si ndi kati koi del uvaat na l okal no, naci onal no i me|unardno ni vo. Na pri mer Me|unardnata konf ederaci ja na nezavi sni si ndi kati so sedi {te vo Bri sel, Bel gi ja i ma pokrenato gol em broj na pra{awa do MOT. Zabel e{ka: Si ndi kati te ne mora da bi dat od i stata zemja, no toa se zadol`itel no si ndi kal ni organi zaci i. Vo sl u-ajot proti v Vl adata na Danska (vi di gl ava br. 6), zabel e{kata spored ~l en 24 be{e podnesena od strana na organi zaci jata na rabotni ci te-domorodci, vo i me na Grenl and.

1.2. Nevl adi ni organi zaci i

MOT odl u-i da gi obl i kuva svoi te odnosi so organi zaci i te koi ne pri pa|aat na zdru`ni jata na rabotodavci te i rabotni ci te, a ~i i cel i i zada-i se vo sogl asnost so cel i te, pri nci pi te i duhot na Ustavot i Dekl araci i te na MOT, koi i graat zna-ajna ul oga vo procesot na i zvr{uvawe na svoi te akti vnosti.

Postojat tri kategorii na NVO-a koi sorabotuvaat so MOT:

1. Me|unardni NVO-a, so zna-aen i interes za {i roki ot obem na akti vnosti na MOT. Na ovi e NVO-a i m e dodel en op{t i l i regi onal en konsul tantski status;
2. Me|unardni NVO-a od poseben i interes, kako {to se na primer, NVO-a za posebni te sostanoci. (sekoja nevl adi na organi zaci ja koja e zai nteresi rana da sorabotuva so MOT vo odredena obl ast treba da kontakti ra so MOT i da pobara da bi de i nformi rana za sostanoci te koi se del od neji nata obl ast na rabotewe);

3. Specialna lista namejunarodni nevladi ni organizacij.

Od tri te nabrojani kategoriji, naznaajna e poslednata kategorija. Za odredena nevladi na organizacija da se stavi na specialna lista na nevladi ni organizacij na MOT, treba istata dati spolnuva sledni ve kriterijumi:

- Da bide dostavena formalna aplikacija vo pismena forma do MOT;
- Nevladinata organizacija mora da ukae dekanjezi ni te celiji zadai se vo soglasnost so celite, prioritete i duhot na MOT;
- Treba da pokaeva oigleden interes vo najmalku edna oblast od aktivnostite na MOT;
- Treba da bide mejunarodna organizacija so predstavnicii sorabotniciod razliznizemji;
- Zaedno so aplikacijata, NVO-ata mora da pri o`at: godi{en i zveztaj, kopija od svojot statut, pristapnica za -l enstvo, generalii, kontaktadresi na svoite slednicii, drugi relevantni podatoci.
- Koga aplikacijata }e bide primena, Upravnotel oja razgl eduva i odl u-uva dali taa nevladinata organizacija }e bide stavena na specialnata lista.
- Aplikacijata za pristapstvo na posebni sostanoci mora da bide primena od strana na MOT najmalku eden mesec pred odr` uvawe na preliminarnata sednica na Upravnotel o.
- Oficijalen status t.e akreditacija vo Sovetot za ekonomskii socijalni pra`awa na ON i i vo druga specializirana agencija na ON e prednost, no ne i preduslov.
- Nevladinite organizacij od specialnata lista mo`e da pobaraat u-estvo na sostanocite na MOT, koi se odva`nost za nivnite celiji zadai. MOT obezbeduva informacii na takvite sostanoci. Tiesi to taka mo`at da pobaraat da u-estvuvaat na Mejunarodnata konferencija na trudot.
- Nevladinite organizacij od specialnata lista u-estvuvaat kako nabquduva-i bez pravo na glas.
- Nevladinite organizacij, koi se zanimavaat so pra`awata na domorodni ot narod, a se na specialnata lista se: ^etirinaso-ni ot sovet, Svetsko zdru`enie na domorodni ot narod, SAAMI sovetot, Svetski ot sovet na domorodni ot narod (SSDN),
- Mejunarodnite nevladinite organizacij, koi se na specialnata lista gi vkl u-uvaat slednive organizacij: Amnesti Internetal, Mejunarodna organizacija za borba protiv ropstvoto, Mejunarodni ot centar za -ovekovi prava i demokratski razvoj, Mejunarodna sudskakomisi ja, Mejunarodna rabotna grupa za domorodni pra`awa, Mejunarodna organizacija za opstanok, Svetski ot crkoven sovet.

Zabele{ka: NVO-ata koi rabotat na nacionalno nivno mo`e da sorabotuvaat so MOT preku sorabotkata so mejunarodnite nevladinite organizacij. Ties mo`at da kontaktiraaat so lokalnata kancelarija na MOT, obrazlo`uvaj}i go poleto na rabotai baraj}i da bide informirana za bilo kakvi sednicii nastani koi mo`at da bidat va`ni za nejzina rabota. Ties igraat znaajna uloga vo ispi tuvaweto i dokumentiraweto na slednive od konvencijite na MOT preku objavuvaweto i organiziraweto konsultativnirabotilnicii.

Za pove}e informacii kontaktirajte so
MOT Biro za partnerstvo i nadvore{ni odnosi
MOT
CH - 1211 - Geneva - 22
Switzerland
telefon: +41227997867
faks: +41227997146
e-mail: ehrel@ilo.org

1.1. Na neposrednain

Nevladinite organizacij mo`at da u-estvuvaat preku:

- Sostanoci i seminari - organizacijite koi se zanimavaat so problemite na malcinstvata i domorodni ot narod, kako i NVO-ata koi ja razrabotuvaat ovaa problematika, mo`at da u-estvuvaat na sostanocite i nastanite koi gi organiziraa MOT, a se odnesuvaat na nivnite aktivnosti, na primer, edukacija za standardite. Ovi nastanise *adhoki* vo osnova se organiziraaat po pokana na kancelarijata na MOT i i na nekojanjezi na programa.
- Informacii - Informacijite dobi eni od strana na organizacijite koi se zanimavaat so problemite na malcinstvata i domorodni ot narod, kako i NVO-ata koi ja razrabotuvaat ovaa problematika, }e bidad dostaveni do soodvetnite tela ako sodr`at cvrsti dokazi t.e. informacii koi mo`at da se proverat i i dobro poznati f akti. Ovi informacii mo`at da bidat vod na javni dokumenti (dogovori), odluki vo vrska so opredeleni slednive, zakoni, regulativi, izveztai i t.n. Na primer, Izveztai te podneseni od strana na Amnesti Internetal, Mejunarodnata organizacija za borba protiv ropstvoto, Hjuman Rajts Vo-, Mejunarodna rabotna grupa za domorodni pra`awa, Mejunarodna grupa za prava na malcinstvata, beakoristeniod strana na Nadzornite tela.
- Proces na izvestuvawe - Vo iskl u-i tel ni ov slednive, norve{ki ot SAAMI parlament i spraja svoi zabele{ki, koi se odnesuvaat na primenata na Konvencijata br.169 vo Norve{ka, do MOT. Ovae rezultat na dogovorot pomeju Norve{kata VI ada SAAMI Parlamentot vo koj izveztai te na Parlamentot pretstavuvaat del od oficijalni otvladinizevtajkoj sei spraja

do Odborot na eksperti. Odborot gi ohrabruva drugi te vladi da go sledat ovoj primer.

- Tehnički programi - raznovidni projekti i programi na MOT koi se nameneti i sprovedeni vo sarabotka so ranli vite grupi. Medunarodna programa za ukiduvawe na zlopotrebata na detski ot trud (MPUZDT) im ozvozmo i na NVO-ata da odi graat znaajna uloga vo sproveduvaweto na svojata programa. Ova novi na vo praktikatana MOT, koja e od ponovo vreme e vo soglasnost so kompleksnostana ovi eprafawa i potrebata da se opfatat zaednicite na lokalno ni vo preku zdruenija i drugi organizacii koi ne se direktno povrani so dvi ewata za trudot. Ova delumno se dol i na faktot deka vo nekoj situacii postoi sprotivstavenost na interesi tenazdruenijata na rabotodavci te i/ili na rabotnicite. Na primer, zdruenijata na rabotodavci te i rabotnicite mo e da ne se soglasuvaat okolu prafaweto na rabotni te uslovi za doma ni te rabotnici. Projektot INDI SKO i projektot za promovirawe na Konvencijata br.169 (vidi glava br.4), odr uvaat neposredna sarabotka so organizacii te koi se zanimavaat so problemi tenamal cinstvata i domorodni ot narod, kako i NVO-ata koi ja razrabotuvaa ova problemi ka. Ova sevani i ndikatori za otvorenosta na MOT kon nevladinite organizacii.

2. Rabota so MOT

Sleduvaat soveti koi treba dagi imate predvid pri rabotata so MOT:

2.1. Oblast na rabotewe

- Proverete go prafaweto koe sakate da bi de pokrenato so cel za utvrduvawe na negovoi ot status vo MOT. Za dago stori te ova treba da ja konsultirate konvencijata na MOT koja go opfa}a ova prafawe:
  - Celosnata lista na konvencii i dokumenti na MOT mo e da ja pregl edate na internet strani cata na MOT (koja e dostapna na pove}e jazici vkl u-uvaj}i gi : angl i ski , francuski i {panski) www.ilo.org⁷³. ili da ja nabavite direktno od MOT.
  - Ova e od osobena vanost, ako sakate vo cel ost dago i skoristi te nadzorni ot sistem na MOT, na primer za podnesuvawe zabele}ka spored len 24, mora da se uka e na odredeni lenovi od nekoja konvencija i mora da doka e deka isti te ne se po-i tuvaat.
- Imajte predvid deka, pove}e konvencii mo e da se odnesuvaat na odredeno prafawe
  - Na primer, ako Vafata organizacija e zasegnata so diskriminacijata na

domorodnotot narod pri vrabotuvawe vo odredena zemja, toga{ Konvencijata br.100 za ednakov nadomest, Konvencijata br.111 za diskriminacija pri vrabotuvawe i Konvencijata br.169 za domorodni i pl emenski narodi mo at da se primenat.

- Ako imate potreba od podetalni informacii na ova tema kontaktirajte so najbliskata kancelarija na MOT. (kontaktirajte so ilo@ilo.org za spisok na regionalni kancelarii)

2.2. Ratifikacija

- Vo momentot koga }e utvrdite kako vafaweto prafawe soodvetstvava so strukturata na konvencii te na MOT, toga{ potrebno e da napravite proverka za da utvrdite dali zasegnatata zemja ja ima ratifikuvano konvencijata.

- Ova mo e dago napravite so razgl eduvawe na knjigata objavena od strana na MOT vo koja se sodrani site zemji i site nivni ratifikuvni konvencii - *Spisok na ratifikacii* spored konvencii i zemji, izve} taj br.3 (Del 2) - koja mo e da se nabavi vo kancelariite na MOT ili na internet strani cata na MOT, preku bazata na podatoci ILOLEX.⁷⁴

- Ako vladata ja nema ratifikuvano konvencijata, toga{ izvr}ete proverka za da utvrdite dali ista popl aka mo e da bi de dostavena vrz osnova na druga ratifikuvana konvencija

- Vo nekoj slu-ai vladi te mo at da bi dat povikani da dostavat izve}tai za neratifikuvani te konvencii. Za pove}e informacii za na-ivot na koj}to ovi e proceduri funkci oniraat, videte go del ot na op}ti ispituvawa (vidi glava 5) i Deklaracijata za osnovni te principii prava pri rabota (vidi glava 3), kako i procedurata za podnesuvawe poplaki (vidi glava 6).

2.3. Istra uvawe

- Sleden ekor }to treba dago prevzemete e obezbeduvawe na najnovite informacii. Vo ovoj proces treba da bi de vkl u-uen i MOT vo del ot na obezbeduvawe na dokumenti te kako i zabele}ki koi se odnesuvaat na ova prafawe, a se dostaveni od strana na vladi te, sindikati te i zdruenijata na rabotnicite i rabotodavci te. Postojat gol em broj na izve}tai na MOT koi treba da se razgl edaat, a najvan od niv se:

- Najnovi ot izve}taj na Odborot na eksperti (Izve}taj 3, del 1A) koj mo e da se nabavi vo sedi }teto na MOT ili preku internet

stranica na MOT⁷⁵. I zve{ tajot gi nudi naodi te na Odborot kategorizirani spored konvencija i zemja i isti ot se objavuva sekoja godina vo mart. Toj e od iskl u-i tel no zna-ewe. Sodr` i gol em broj na indeksi , vkl u-uvaj}i gi i oni e koi ovozm` uvaat detal en uvid vo zabel e{ ki te dostaveni od strana na si ndi kati te ili zdru` eni jata na rabotodavcite, a se odnesuvaat na zasegnati te zemji i konvencii. Tie pretstvuvaa korisen izvor za pronaolawe na sorobotnici te.⁷⁶

- Isto taka, potrebno e da proverite dali na zasegnatata zemja & bila dostavena zabel e{ ka, popl aka ili posebna postapka koja se odnesuva na sl obodata na zdru` uvaweto. Ovi e informacii se odstapni vo Godi { ni ot i zve{ taj (prav del , op{ t i zve{ taj) na ekspert i vo del ot na "Ustavni i drugi postapki "

- Najnovi ot i zve{ taj na Odborot za standardi , vo koj se vkl u-eni naodi te za odredeni zemji -vi di govtori ot del od i zve{ tajot nasloven kako *Zebel e{ ki i informacii koi se odnesuvaat na odredeni zemji* :⁷⁷

- Potrebno e da proverite dali zemjata i konvencija, koi se predmet na interes bile i stra` uvani i koi se zaklu-oci te vo sl u-aj da bile i stra` uvani .

- Onamu kade { to postoi istorijat za prevzemeni akti vnosti na MOT za opredel eno pra{ awe, sprovedenoto i stra` uvawe }e gi ovozm` i i zjavi te i merki te koi MOT gi prevzel dosega⁷⁸

i }e vi ja pri ka` e pozicijata koja vl adata ja zavel a vo odnos na soodvetnata konvencija.

- So dobi vaweto na ovi e informacii }e se osigurate deka informacii te koi }e se dostavat }e se odnesuvaat iskl u-i tel no na pra{ awata koi bile razgl eduvani i koi go pri ka` uvaat na-i not na nepri dr` uvawe na vl adata do obvrski te od konvencija.

- Ako po proverkata na i zve{ tai te utvrdi te deka ne bile dostaveni zabel e{ ki koi se

odnesuvaat na zemjata i konvencija koja e vo pra{ awe, toa zna-i deka do Odborot na ekspert i ne bile dostaveni dovol no informacii od strana na vl adata, a koi se odnesuvaat na zemjata i konvencija. Zatoa si te drugi informacii koi }e gi obezbedi te mo` at da bi dat od iskl u-i tel no zna-ewe.

2.4. Podnesuvawe na informacii

- Koga }e soberete dovol no informacii treba da go i zberete na-i not na koj }e gi dostavi te ovi e informacii do Odborot na ekspert i :

- Preku: Redovno i zvestuvawe, procedura za dostavuvawe na zabel e{ ki i posebni te ustavni proceuri .

- Koga }e ja vr{ ite procenkata treba vni matel no da ja i zberete soodr` inata na informacijata i da go i zberete najdobri ot mo` en na-i in za dostavuvawe vo dadeni te uslovi .

- Mo` ebi }e i mate potreba od povrzuvawe so drugi organizacii so cel da obezbedi te podetal ni informacii , da se dogovori te za kol ekktivno dostavuvawe na informacii , ili pak za upotrebuvawe na drugi te mo` nosti koi gi nudi nadzorni ot si stem na MOT, kako { to se podnesuvaweto zabel e{ ki i popl aki .

- Poradi f aktot deka ne ste sostavna -l enka na MOT, mo` ebi }e posakate da kontaktirate so si ndi kati te ili organizacii te na rabotodavcite so cel da vi di te dali postoi raspol o` eni e od ni vna strana za i spra}awe na informacii te do MOT vo va{ a korist .

2.5. Raspored na MOT

- Potoa treba da se zapoznaete so rasporedot na nadzorni te tel a na MOT za razgl eduvawe na dostaveni te informacii so cel za poef i kasno pl ani rawe na akti vnosti te.

Akcioniot pl an pri l o` en podolu, se osvrnuva na kl u-ni te elementi vo godinata koi se potrebni so cel navreme da bi dat dostaveni i zve{ tai te, kako i razgl eduvawe na dostaveni te informacii .

Akcionen pl an za koristewe na nadzorni ot si stem na MOT

Februari - MOT dostavuva barawe do vl adi te za i spra}awe na ni vni te i zve{ tai . Isto taka gi pokanuva vl adi te da odgovorat na zabel e{ ki te,

neposredni te barawa ili zabel e{ ki te dostaveni od Nadzorni te tel a na MOT, a koi treba da bi dat upateni do Odborot na ekspert i . Godi { ni te i zve{ tai treba da se dostavat od strana na vl adi te vo peri odot od 1 juni do 1 septemvri so cel da bi dat razgl edani od strana na Odborot na ekspert i na MOT vo noemvri i stata godina. Od vl adi te se o-ekuva da i spratat kopii od i zve{ tai te do prestavnici te na zdru` eni jata na rabotodavcite i si ndi kati te.

- **Akti vnost** - Kontakti rajte so zdru` eni jata na rabotodavcite i rabotnici te za da vi di te dali do ni v pri sti gnal a kopija od vl adi ni ot i zve{ taj. Vo sl u-aj da pri sti gnal a, pobarajte ja na uvid. Vrz osnova na ova mo` ete da sostavi te dopol ni tel en i zve{ taj za di rektno dostavuvawe do MOT ili pak mo` ete da go dostavi te preku pri jatel ski raspol o` eni te si ndi kati za da i ma pogol emo vl i jani e.

Mart - Odborot na ekspert i go objavuva svojot i zve{ taj od mi natata godina.

• **Akti vnost** - Razgl edajte go i zve{ tajot podetal no za sekoja zemja i konvenci ja. Zakl u-oci te na Odborot za eksperti se od najvi soko zna-ewe i vo odredeni sl u-ai mo` at da bi dat objaveni i l i i skori steni vo kampawata na Va{ ata organi zaci ja.

• Obratete vni mani e na zabel e{ ki te napraveni od strana na Odborot zatoa { to ti e se odnesuvaat na pra{ awata koi se od Va{ i nteres i treba da gi zemete predvi d.

• Spi sokot na zemji od koi e pobarano da se pojavat pred Odborot za pri mena na sedni cata na Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot vo juni , e spi sok na zemji koi dobi l e zabel e{ ka vo i zve{ tajot na Odborot na eksperti . Ako zemjata koja e od Va{ i nteres dobi l a zabel e{ ka, toga{ proverete dal i se nao|a na spi sokot na zemji za koi treba da se vr{ i di skusi ja. Toga{ , pred da zapo-nete so l obi rawe za zemjata da bi de vkl u-ena vo di skusi jata pred Odborot za pri mena, kontakti rajte so si ndi kati te i zdru` eni jata na rabotodavci te.

Gol embroj na va` ni debati i odl uki , koi vl i jaat na pol i ti kata na MOT se nosat za vreme na Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot, vkl u-uvaj}i jai raspravata za i zve{ tai te na speci jal ni te odbori na MOT; prezentaci jata na gl obal ni ot i zve{ taj, koj ja nadopol nuva osnovnata Dekl araci ja za pri nci pi i prava pri rabota; usvojuvaweto na novi konvenci i i i preporaki na MOT. Bi trebal o da obrnete vni mani e dal i se pokrenati pra{ awa koi se od va{ i nteres za vreme na Konf erenci jata i da po-nete da kontakti rate so NVO-ata i drugi te partneri na MOT okol u ova pra{ awe.

Juni - Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot se odr` uva vo juni . Se odr` uvaat di skusi i na pove}e temi kako { to be{ pri ka` ano pogore. Potoa Odborot za pri mena se sostanuva za vreme na konf erenci jata so cel da go razgl eda i zve{ tajot na Odborot na eksperti i Odborot gi povi kuva VI adi te da se proi zjasnat za svoeto nepri menuvawe na odredena konvenci ja.

• **Akti vnost** - Lobi rajte kaj si ndi kati te i zdru` eni jata na rabotodavci koi pri sustvuvaat na Konf erenci jata za nagl asuvawe na pra{ aweto od va{ i nteres i /i l i za vkl u-uvawe na zemjata na koja raboti te vo l i stata na zemji za koi treba da se vodi di skusi ja pred Odborot za pri mena. Vo odnos na ova mo` ete da dostavi te dopol ni tel ni i l i najnovi i nf ormaci koi se odnesuvaat na pra{ aweto razgl edano vo i zve{ tajot, objaven od strana na Odborot na eksperti .

• NVO-ata koi se na speci jal anata l i sta, mo` at da gi dostavat i zve{ tai te od sedni ci te do si ndi kati te, zdru` ni jata na rabotodavci te i vl adi te, kako materi jal koj }e posl u` i za vreme na raspravata. Potrudete se da i m go pri vl e-ete vni mani eto za Va{ eto pra{ awe.

Jul i - MOT go objavuva i zve{ tajot na Odborot za pri mena. Drugi te dokumenti proi zl ezeni od Konf erenci jata javno se objavuvaat na i nternet strani cata na MOT www.ilo.org.

• **Akti vnost** - Razgl edajte gi i zve{ tai te od konf erenci jata i zemete gi predvi d i zjavi te na vl adi te, odl uki te doneseni na konf erenci jata i oni e doneseni od strana na Speci jal ni te odbori (a osobeno od Odborot za pri mena), zatoa { to ovi e akti vnosti vi ovozm o` uvaat i nf ormaci i so koi na najdobar mo` en na- i n }e ja naso- i te Va{ ata sorabota so MOT.

Avgust do septemvri - NVO-ata gi podgotvuvaat svoi te i zve{ tai koi treba da bi dat dostaveni do Odborot na eksperti vo koi gi nagl asuvaat sl u-ai te na nepri dr` uvawe do konvenci i te na MOT. Ovi e i zve{ tai treba da bi dat podneseni do MOT najdocna do septemvri , za da bi dat razgl edani od strana na Odborot na negovata sedni ca, koja se odr` uva vo peri odot pome|u noemvri i dekemvri .

• **Akti vnost** - Ako sakate da go podnesete i zve{ tajot preku vl adi te, si ndi kati te i l i zdru` eni jata na rabotodavci te, toga{ toj treba da bi de odnapred i zgotven, so cel da i m ovozm o` i dovol no vreme za pregl eduvawe na dokumenti te pred ni vno dostavuvaweto do MOT.

Noemvi do dekemvri - Odborot na eksperti ja odr` uva svojata sedni ca koja trae tri nedel i . Sedni cata e zatvorena za javnost

Kratok pregl ed na kal endarot na i zve{ tai na MOT

Februari -

Se dostavuva barawe do vl adi te za podnesuvawe na i zve{ taj.

Mart -

Se objavuva l zve{ tajot na Odborot na eksperti .

Juni -

Odborot za primena na Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot diskutira za i zve{ tajot na Odborot na eksperti .

Septemvri -

Kraen rok za dostavuvawe na i nf ormaci i do MOT.

Noemvri do dekemvri -

Se sostanuva Odborot na eksperti .

Bel e{ ki

1. Na primer, izve{ tajot na MOT, koj ja i stra'uvaz e si tuacijata so trudot vo [panija pretstavuvaz e zna-aen f aktor vo usvojuvaweto na nov zakon za si ndi kati te vo [panija vo 1977 godi na. Novi ot dr'aven zakon vkl u-uvaz e i odredbi koi se sovpa|aa so su{ tinskatapol i ti ka na MOT za sl obodata na zdru'uvawe i pravoto na organizacija (Konvencii te br.87 i 98), i potoa i stata godi na [panija ja rati f i kuva{ e Konvencijata br.87 za sl obodata na zdru'uvawe i pravoto na organizacija. Vi di : *Mejunarodni standardi na trudot: Pri ra-ni k za obrazovani e na rabotnici te*, -etvrto (i zmeneto) i zdani e, @eneva, MOT, 1998, str.107.

2. Pri ra-ni kov go kori sti termi not domorodni narodi osven vo posebno opredel eni sl u-ai. MOT go kori sti termi not domorodni i pl emenski narodi, a OON s# u{ te treba da go opredel i termi not koj ke go kori sti za osl ovuvawe vo svoi te dokumenti . Sepak, domorodnoto nasel eni e mnogu jasno dade do znaewe deka saka da bi de osl ovuvano so Domorodni narodi i MGMP se sogl asi na upotreba na termi not, osven vo sl u-ai koga ke se povikuva na konvencii te i dokumenti ti te na MOT koga }ego kori sti termi not na MOT.

3. Za pove}e i nformacii vi di : *Mejunarodni standardi na trudot: Pri ra-ni k za obrazovani e na rabotnici te*, str.3-8.

4. Ova be{ e dodatok na Versajski ot dogovor (gl ava 12). Vi di Kari ol a E. i ^arabini A., *Mejunarodni standardi na trudot: Vodi - za obuka na Si ndi kati te*, Mejunarodna kancel ari ja za trudot-@eneva i Mejunaroden centar na MOT za obuka-Tori no, 1998, str.53.

5. Procesot na rati f i kacija e kompl etiran, vo momentot koga vo MOT }e pri sti gne pi smoi l i drug vi d na dokument t.e nekoj mehani zam na rati f i kacijata, so potpi si pe-at na dr'avni te vl asti . Na pri mer, Argenti nski ot dr'aven kongres ja odobri rati f i kacijata na Konvencijata br.169 za domorodno i pl emensko nasel eni e na MOT vo mart 1992(-l en br. 24,071), no f ormal ni ot dokument za rati f i kacija pri sti gna vo MOT vo jul i 2000. Poradi f aktot deka Argenti na ja i ma{ e rati f i kuvano prethodnata Konvencija br.107 na MOT, koja se odnesuva{ e na domorodnoto i pl emenskoto nasel eni e, ova konvencija se pri menuva{ e vo zemjata za vreme na preodni ot peri od, peri od vo koj nadzornoto tel o na MOT prodol 'i so nadgl eduvawe na nejzi nata pri mena vo Argenti na.

6. Ova be{ e neodamna povtoreno od strana na tri parti tnata komisi ja formirana za i spi tuvawe na zastapenosta na -l en 24 i navodnoto nepri dr'uvawe na Danska konvencijata br.169 koja se odnesuva na domorodnoto i pl emenskoto nasel eni e. Odborot pojasni deka "rati f i kacijata na konvencii te na MOT se vr{ i bez i skl u-ok".....mi sl ej}i pri toa na Dekl aracijata koja ja usvoi Danska pri

rati f i kacijata na konvencijata. Za pove}e i nformacii vi di dokument na upravno tel o GB.280/18/5 od mart 2001.

7. Na pri mer, rati f i kacijata na Konvencijata br.169 za domorodni i pl emenski narodi (1989) zna-i avtomatsko uki nuvawena prethodnata Konvencija br.107 za domorodno i pl emensko nasel eni e zatoa { to Konvencijata br.169 ja nadopol nuva Konvencijata br.107. Voobi -aeno, uki nuvawe na nekoja konvencija se vr{ i na sekoj deset godi ni no ova prakti ka mo'e i da se menuva. Pove}eto konvencii sodr'at odredba koja go ozna-uva datumot na uki nuvawetona i stata.

8. Za pove}e i nformacii , vi di : *Pri ra-ni k za proceduri koi se odnesuvaat na Mejunarodni te konvencii i preporaki za trudot*, @eneva, MOT, 1/1995(str.3-6). Ova publ i kacija e isto taka dostapna i na l nternet na www.ilo.org – ILOLEX

9. Vi di : *Mejunarodni standardi na trudot: Vodi - za obuka na si ndi kati te* str. 104

10. MOT gi numerira svoi te standardi (konvencii i te i preporaki te) vo momentot na usvojuvaweto. Od prakti -ni pri -ini konvencii te se numeri raat. Ovoj pri ra-ni k se kori sti so i mi wata i broevi te na konvencii te.

11. Gl avnoto tel o odgovorno za razgl eduvawe na na-i not na koj{ to zemji te -l enki gi i spol nuvaat obvrski te vo sogl asnost so konvencii te na MOT e Odborot na eksperti za primena na standardi te. Za pove}e i nformacii , vi di podol u vo gl ava 5.

12. Vo sogl asnost so mi sl eweto koe preovl aduval o vo toa vreme deka 'eni te i mal e poterba od posebna za{ ti ta. Konvencijata br.4 za no}na rabota (@eni) (1919) i m zabranuva{ e na 'eni te da rabotat no}e, so i skl u-ok na semejnata trgovija. Ova podocna be{ e i zmeneto i vo 1934 godi na i vo 1948 godi na zabranata be{ e podi gnata vo konsul taci ja so zdru'eni jata na rabotnici te i rabotodavci te, no samo vo vreme na vonredna sostojba i l i naci onal na kri za. Konvencii te na ova tema denes se smetaat za zastareni i se i sfl rleni od upotreba osven vo odredeni sl u-aevi .

13. *I zve{ tajna Odborot na eksperti* 2001, str. 477.

14. Vi di bel e{ ka br.13 str.467.

15. Op{ t pregl ed na ednakvosta pri vrabotuvaweto 1998, str.99.

16. Vo praksa, MOT se spravuva so probl emi te na domorodnoto nasel eni e spored Konvencii te br.107 i 169, vo sl u-aj odredena zemja da i ma rati f i kuvano nekoja od ovi e dve konvencii . Vo sl u-aj odredena zemja da gi nema rati f i kuvano Konvencii te br.107 i 169, pravata na domorodnoto nasel eni e se za{ titeni i so Konvencijata br.111,. Organi zaci i te na mal ci nstvata, domorodnoto nasel eni e i NVO-ata koi gi obrabotuvaat ovi e probl emi

odlu-uvaat koi od ovi e konvencii se najpogodni za za{ ti ta na ni vni te prava i i nteresi .

17. *I zve{ taj na Odborot na ekspertii* 2001, str.467.

18. *Gl obal en i zve{ taj za primenata na Dekl araci i te za osnovni te pri nci pi i prava pri rabota na MOT:Uki nuvawe na pri si l nata rabota*, Me|unarodna konf erenci ja za trudot, 89 sedni ca 2001, I zve{ taj 1(B), @eneva, MOT, str.18.

19. Vi di : *I zve{ taj na Odborot na ekspertii*: Pri mena, Me|unarodni konvencii na trudot, Me|unarodna konf erenci ja na trudot, 39 sedni ca, @eneva, MOT, 2001, str.128 za pove}e i nformaci i

20. Vi di bel e{ ka br.19, str.137.

21. Vi di podol u, vo gl ava 5, za na~i not na f unkcioni rawe na Odborot.

22. *Uki nuvawe na pri si l nata rabota*, str.21-9.

23. MOT: [to e MOT i koi se negovi te cel i i zada~i , @eneva, MOT,1999.

24. *Uki nuvawe na pri si l nata rabota*, str.22.

25. Somavi a.H, General en di rektor, Povi k za op{ ta rati f i kaci ja, MOT-IPEK i nternet strani ca.

26. Prv gl obal en i zve{ taj za sl oboda na zdru'uvaweto (2000), Gl obal ni ot i zve{ taj od 2001 godi na se f okusi ra na pri si l nata rabota, treti ot gl obal en i zve{ taj se odnesuva na zl oupotreba na detski ot trud i ~etvrti ot, koj treba da se odr'i vo 2004 godi na }e go razgl eduva pra{ aweto na di skri mi naci ja.

27. Prvata sedni ca se odr'a vo 1951 godi na, a vtorata i posl edna vo 1954 godi na.

28. *Domorodni narodi : Rabotni te i 'i votni te uslovi na domorodnoto naselenie vo nezavi sni te zemji*, Studi i i i zve{ tai , novo i zdani e, br.35, @eneva, MOT,1953.

29. Svi pston, L, *Domorodno i pl emensko naselenie: Vra}awe kon central nata f aza*, Me|unaroden pregl ed na trudi ot, tom.126, br.4, Jul i -Avgust 1987.

30. Vi di bel e{ ka br.29, str.450-1.

31. Za pove}e i nformaci i , vi di go cel osni ot tekst na Konvencijata br.107, dostapen vo kancel ari i te na MOT i na i nternet na www.ilo.org.

Konvencijata br.107 go kori sti termi not "narod" dodeka MGMP, 32. Me|unarodnata organi zaci ja za borba proti v ropstvoto i avtori te go kori stat termi not "naselenie".

33. ^I en 1(1) gl asi deka, Konvencijata br.107 se odhresuva na:

(a) ~I enovi na pl emensko i l i pol uml emensko naselenie vo nezavi sni te zemji , ~i i soci jal ni i ekonomski uslovi se na poni sko ni vo od ni voto na drugi ot del od dr'avnata zaedni ca, i ~i j status e cel osno i l i del umno regul i ran so speci f i ~ni zakoni i regul ati vi ;

(b) ~I enovi na pl emensko i pol upl emensko naselenie vo nezavi sni te zemji , koi se smetaat za domorodni vrz osnova na potekl oto koe go vl e-at od narodot koj ja nasel uval zemjata i l i geograf ski ot regi on na koj & pri pal a taa zemja vo momentot na osvojuvaweto i kol oni zi raweto, bez razl i ka na ni vni ot l egal en status i koi 'i veat pove}e vo sogl asnost so soci jal ni te,

ekonomski te i kul turni te i nsti tuci i od toa vreme otkol ku so i nsti tuci i te na naci jata na koja & pri pal aat.

34. Na po~etokot Konvencijata br.107 ja rati f i kuvaa 27 zemji . Ottoga{ , osum zemji ja rati f i kuvaa Konvencijata br.169 so { to avtomatski se uki nuva Konvencijata br.107 (vi di vo tabel ata).

35. Za pove}e i nformaci i vi di : *I zve{ taj na Odborot na ekspertii* 1993, str.310-11.

36. Za pove}e i nformaci i vi di : *I zve{ taj na Odborot na ekspertii* 1997, str.303.

37. Za pove}e i nformaci i vi di : *I zve{ taj na Odborot na ekspertii* 1999, str.438-40.

38. Svi pston, str.450.

39. Neodamna ovoj termi n se primenuva vo potkomi si jata za unapreduvawe i za{ ti ta na ~ovekovi prava na ON.

40. Dokument na ON br.E/CN.4/SUB.2/1986/7 tom 1-5.

41. Nacrt-dekl aracijata za pravata na domorodnoto naselenie (NDPDN) be{ e usvoena od strana na rabotnata grupa za domorodnoto naselenie vo 1994 godi na, i be{ e podnesena do svoeto mati ~no tel o zameni k-komi si ja za za{ ti ta od di skri mi naci ja i za{ ti ta na mal ci nstvata.(Vo momentov raboti pod imeto potkomi si ja za unapreduvawe i za{ ti ta na ~ovekovi prava). Potkomi si jata ja odobri nacrt-dekl aracijata vo 1994 godi na i ja i sprati do komi si jata za ~ovekovi prava vo 1995 godi na. Vo momentov nacrt-dekl aracijata e razgl eduvana od strana na rabotnata grupa na komi si jata, koja be{ e posebno sozadana za el oboraci ja na tekstot.

42. Svi pston, str.451.

43. Za pove}e i nformaci i vi di , MOT Konvencij a za Domorodno i pl emensko naselenie, 1989 (br.169): Pri ra~ni k, Proekt za promoci ja na pol i ti kata na MOT za domorodno i pl emensko naselenie, @eneva, MOT, 2000.

44. Vi di bel e{ ka br.43, str.84.

45. Vi di podol u vo gl ava 6 " Popl aki " za pove}e i nformaci i okol u ovaa procedura.

46. Vi di : *I zve{ taj na Odborot na ekspertii* 2001, str.609.

47. Vi di bel e{ ka br.46 str.612-4.

48. Vi di : *I zve{ taj na Odborot na ekspertii* 1999, str.569, i Tomei , Mi Svi pston, L., *Domorodno i pl emensko naselenie: Pri ra~ni k na MOT za Konvencijata br.169*, @eneva, MOT i Montreal , Me|unaroden centar za ~ovekovi prava i demokratski razvoj, Jul i , 1996, str.13.

49. Vi di bel e{ ka br.48, str.13.

50. Vo osnova, Odborot na ekspertii i Odborot za pri mena na standardi te vo svoi te i zve{ tai go nagovestuvaat objavuvaweto na sl edni ot i zve{ taj.

51. Na pri mer, Aruba (Hol andi ja), Farski Ostrovi (Danska), Fol kl endski Ostrovi / Mal vi ni te (Vel i ka Bri tani ja), Francuska Gvajana i Marti ni k (Franci ja).

52. Vo mi natoto, vl adi ni te i zve{ tai i neposredni te barawa bea zaedni ~ki objavuvani . Sepak ovaa prakti ka e preki nata poradi gol emi ot obemi tro{ oci za objavuvawe. Neposredni te

barava se objavuvuaat podocna vo bazata na podatoci na ILOLEX (Mejunarodni standardi na trudot).

53. Vo svojot godi { en i zve{ taj, Odborot na eksperti isto taka vclu- uva i: (1) " Satisfakcii "- slu- ai na podobruvawe na procesot na sproveduvawe na merki te koi prethodno bile pobarani od Odborot. (2) " Interesi " slu- ai na podobren razvoj i (3) " Pri znani e " na vl adata za sorabotka okol u odredeni pra{ awa.

54. I zve{ tajot na Odborot na eksperti e dostapen na: angl i ski , francuski i { panski jazi k. Dostapen e na i nternet strani cata na MOT www.ilo.org, a isto taka mo'e da se nabavi i vo MOT. Na po- etnata strana odete na " si temap " i vo del ot " About the ILO " kl i knete na " International Labor Conference ". Ottuka vr { i te pregl ed na i ve{ tai te od Konf erenci i te. Ovi e i zve{ tai go vkl u- uvaat i i zve{ tajot na Odborot na eksperti , koj voobi - aeno e dostapen od mart. Ovi e i nformaci i mo'at da se najdat i vo bazata na podatoci ILOLEX, no postoi mo'nost ti e da ne se dostapni vedna{ po objavuvaweto.

55. I zve{ taj 3 (1a) na Odborot na eksperti 2001: Pri mena, str.55.

56. Za pove{e i nformaci i vi di www.itcilo.it i nternet strani cata na Centarot za obuka na MOT vo Tori no, I tal i ja.

57. Dostapni se na i nternet strani cata na MOT www.ilo.org preku bazata na podatoci ILOLEX. Za pove{e i nformaci i kontakti rajte so: Mejunarodni standardi na trudot i oddel za -ovekovi prava (NORMES), MOT@eneva, i l i na telefon +41 22 799 7139 i email: polnorm@ilo.org.

58. Za pove{e i nformaci i vi di : *I zve{ taj na Odborot na eksperti* 2001, str. 16-7.

59. Za pove{e i nformaci i vi di : Pri ra- ni k za postapki te, 1995, str.33-5 i *Vodi ~ za obuka na si ndi kati te*, 1998, str.447-50.

60. Za pove{e i nformaci i vi di : I zve{ taj 325 na Odborot za sl oboda na zdru'uvaweto, dokument broj LXXXIV, 2001, B izdani e, br.2. I stovo e dostapno i na www.ilo.org preku ILOLEX.

61. Za pove{e i nformaci i vi di : Pri vremen zapi s na 88 sedni ca od Mejunarodnata konf erenci ja na trudot, osma to- ka na dnevni ot red, " Merki prepora- ani od strana na Upravnoto tel o spored -I en 33 od ustavot- I mpl ementaci ja na preporaki te sodr` ani vo i zve{ tajot na i spi tnata komi si ja, i menuvana kako " Pri si l na rabota vo Mi janmar " (Burma).

62. Mi janmar (Burma): Sl oboden pri stap do MOT: Svetot na rabotata, br.35, Jul i 2000, str.13. Vi di i sto taka Pri vremen zapi s na 88 sedni ca od Mejunarodnata konf erenci ja na trudot.

63. Vi di : *I zve{ tajna Odborot na eksperti* 2001, str. 147-54.

64. Za pove{e i nformaci i vi di , ILLCR: Poedi ne- no nadgl eduvawe na Konvenci jata Br.107, Domorodno i pl emensko nasel eni e, 1957: Bangl ade{ (rati f i kaci ja: 1972), dokument Br.24, 1987. Ovi e i nformaci i se dostapni i na i nternet na www.ilo.org preku ILOLEX.

65. Pi smo od g- di n Narayanan, pretsedatel na ICFTU, do general ni ot di rektor na MOT, koe se odnesuva na Konvenci jata za domorodno i pl emensko nasel eni e, 1957, Arhi va na MOT, @eneva

66. Vi di , *I zve{ tajna Odborot na eksperti* 2001, str. 456-9.

67. Vi di , *I zve{ tajna Odborot na eksperti* 1996, str. 393.

68. Vi di *I zve{ tajna Odborot na Eksperti* 1999, str. 569, i Tomei i Svi pston, po- eten ci tat, str.13.

69. Vi di , *I zve{ tajna Odborot na eksperti* 1997, str. 406.

70. Za podetal ni i nformaci i vi di , I zve{ tajna Odborot formiran za i spitu vawe na zastapenosta i navodnoto nepri dr'uvawe na Meksi ko so Konvenci jata za Domorodno i pl emensko nasel eni e, 1989 (Br.169), sostaven od strana na si ndi kal nata del egaci ja, spored -I en 24 od ustavot na MOT, D-2-57, oddel 11 od Dr'avni ot si ndi kat za obrazovani e na rabotni ci te (SNTE), Radi o edukaci ja, dokument BR.GB.272/7/2. Ovi e i nformaci i se dostapni i na i nternet na www.ilo.org preku ILOLEX.

71. Vi di , *I zve{ tajna Odborot na eksperti* 1999, str. 568-73.

72. Vi di , *I zve{ tajna Odborot na eksperti* 2000, str. 448-9.

73. Ednostavno kl i knete na opci jata " search " vo gorni ot del na po- etnata strani cata na MOT. Ova ve nosi do stranata " search the ILO public website ". Odete na dol ni ot del od strani cata i }e vi di te opci ja za prebaru vawe na konvenci i te i preporaki te na MOT. Kl i knete na ni v i vnesete go brojot na baranata konvenci jata i }e vi bi de ovozmo` en pri stap do cel i ot tekst. Ovi e i nformaci i se dostapni i preku bazata na podatoci na ILOLEX (vi di ja sl ednata bel e{ ka).

74. Bazata na podatoci na ILOLEX e dostapna preku i nternet strani cata na MOT www.ilo.org. Kl i knete na opci jata " search " vo gorni ot del na po- etnata strani cata na MOT. Ova ve nosi do stranata " search the ILO public website ". Na dol ni ot del od strani cata kl i knete na opci jata za prebaru vawe na " ILO database ". Potoa kl i knete na vtorata opci ja za prebaru vawe na bazata na podatoci " ILOLEX ". Koga }e pri sti gnete na stranata na " ILOLEX " kl i knete na vtorata opci ja za prebaru vawe koja gi pri ka` uva dokumenti te, spored odredena zemja. Potoa odberete ja posakuvanata zemja i }e dobi ete pri kaz na si te dokumenti od bazata na podatoci koi se odnesuvaat na taa zemja. Prvata opci ja za prebaru vawe e: Rati f i kaci ja- kl i knete na ova opci ja i }e dobi ete pri kaz na si te konvenci i na MOT koi se rati f i kuvani od strana na taa zemja.

75. Za pri stap do i zve{ tajot na Odborot na eksperti na po- etnata strana na MOT kl i knete na " Sitemap " i vo del ot " About the ILO " kl i knete na " International Labor Conference ". Potoa kl i knete na " Reports and documents submitted to the conference ". Ovi e i zve{ tai go sodr` at i zve{ tajot na Odborot na eksperti . Na i sti ov na- i n se dostapen i zve{ tai te od prethodni te konf erenci i .

76. Spi sokot na zabel e{ ki te podneseni od strana na socijal ni te partneri e vkl u-en vo dodatokot, koj se naoja na krajot od vtori ot del :I I I vo i zve{ tajot na Odborot na eksperti .

77. Ovi e i nformaci i se dostapni na i nternet strani cata na MOT. Na po-etnata strana na MOT kl i knete na "Si temap" i vo del ot " About the I LO" kl i knete na "International Labor Conference". Ottuka kl i knete na nekoja od mi nati te godi ni i pobarajte " Reports of Conference committies and discussions in plenary". Tuka mo` ete da gi najdete i zve{ tai te od Odborot za pri mena. Ovi e i nformaci i se dostapni preku bazata na podatoci na "ILOLEX", no mo` ebi nema da vi bi de ovozmo` en pri stap vedna{ po zavr{ uvaweto na Me|unarnodnata konf erenci ja na trudot.

78. Najbrzi ot na~i n za pri bi rawe na ovi e i nformaci i e prebaruvawe na bazata na podatoci na "ILOLEX". Sl edete gi postapki te opi { ani vo bel e{ kata br.74 dodeka ne dojdete do prebaruvaweto "speci f i c country" kade { to treba da go vnesete i meto na zemjata koja e od va{ i nteres. Prebaruvaweto }e vi gi ovozmo` i si te i nformaci i za taa zemja, vkl u-uvaj}i gi i konvenci i te koi taa zemja gi i ma potpi { ano, zabel e{ ki te dobi eni od strana na Odborot za pri mena, sl u-ai te za prekr{ uvawe na sl obodata na zdru` uvaweto i si te zabel e{ ki i popl aki , podneseni spored ~l en 24 i 26.

Bi bli ograf i ja

Kariola, E i ^arabini, A., *Me|unarodni standardi na trudot: Vodi ~ za obuka na si ndi kati te*, @eneva, Me|unarodna kancel ari ja na trudot, i Tori no, Me|unaroden centar za obuka na MOT, 1998.

MOT: ZI ouptreba na detski ot trud: Spravuvawe so nei zdrzhl i voto, I zve{ taj 6 (1), Me|unarodna konf erenci ja na trudot, 86-ta sedni ca, 1998.

MOT: Ustav na Me|unarodna organi zaci ja na trudot i del ovni k na Me|unarodna konf erenci ja na trudot, @eneva, dekemvri 1994.

MOT: Razotkri vawe na su{ ti nski te konvenci i na MOT preku soci jal en di jal og: I skustvoto od I ndonezi ja, kancel ari ja na MOT vo Xakarta, 1999.

MOT, Ednakvost pri vrabotuvawe, Op{ ti i strazhuvawa napraveni od strana na Odborot na eksperti okol u pri menata na konvenci i te i preporaki te, Me|unarodna konf erenci ja na trudot, 75-ta sedni ca, 1998.

MOT, Gl obal en i zve{ taj za pri menata na Dekl araci i te na MOT za Osnovni te pri nci pi i prava pri rabota: Uki nuvawe na pri si I nata rabota, Me|unarodna konf erenci ja na trudot, 89-ta sedni ca 2001, I zve{ taj 1 (B), @eneva, 2001.

MOT, Konvencija za domorodni i pl emenski narodi na MOT, 1989 (Br.169): Upatsvo, Proekt za unapreduvawe na pol i ti kata na MOT za domorodni te i pl emenski te narodi, @eneva, 2001.

MOT, Pri ra~nik za procedurite na Me|unarodni te konvenci i i preporaki na trudot, @eneva, 1995.

MOT, Domorodni te i pl emenski te narodi i MOT, I zdani e M. Tomei, Pretstavni { tvo za razvojna pol i ti ka, Jul i 1994.

MOT: Domorodni narodi: Rabotni i zhi votni uslovi na domorodnoto naselenie vo nezavni te zemji, Studi i i i zve{ tai, Novo i zdani e, Br.35, @eneva, 1953.

MOT: Poedi ne~ni zabel e{ ki koi se odnesuvaat na Konvencijata Br.107, Domorodno i pl emensko nasel enie, 1957: Banglade{ (rati f i kaci ja 1972), I zve{ taj na odborot na Me|unarodnata konf erenci ja na trudot, dokument Br.24, 1987.

MOT, Me|unarodni konvenci i i preporaki na trudot, @eneva, 1919-95.

MOT, Me|unarodni standardi na trudot: *Pri ra~nik za obrazovani e na rabotni ci te*, @eneva, ~etvrto i zmeneto i zdani e, 1998.

MOT, Potrebni merki koi gi prepora~uva Upravnoto tel o, spored ~I en 33 od Ustavot~ I mpl ementaci ja na preporaki te sodrzhani vo i zve{ tajot na i spi tnata komi si ja nasl oven kako:

Pri si I nata rabota vo Mi janmar (Burma), Arhi va na odredbi od 88-ta sedni ca na MOT, osma to~ka od dnevni ot red, 2000.

MOT, Mi janmar (Burma): Otvorenosta na MOT sorabotka, Raboten svet, Br.35, Jul i 2000.

MOT: I zve{ taj na Odborot na eksperti za pri mena na konvenci i te i preporaki te, I zve{ taj 3, (Del 1A), Me|unarodna konf erenci ja na trudot, 81-ta sedni ca do 89-ta sedni ca, @eneva, MOT, 1993-2001.

MOT, I zve{ taj na odborot sostaven so cel da go i spi ta navodnoto nepri drzhuvawe na Meksi ko do Konvencijata za domorodni i pl emenski narodi na MOT, Br.169. 1989, podnesena od strana na si ndi katot spored ~I en 24 od ustavot na MOT, D-2-57, del 11 od Drzhavni ot si ndi kat za edukaci ja na rabotni ci te (DSER), Radi o edukaci ja, dokument Br.GB.272/7/2.

MOT, I zve{ taj Br.325 od Odborot za sl oboda na zdruzhuvawe to, dokument tom.LXXXIV, 2001 i zdani e B, Br.2.

MOT, Opi s na MOT, @eneva, 1999.

MOT, Tradi ci onal ni zani mawa/prof esi i na domorodni te i pl emenski te narodi: Novi trendovi, Proekt za promovi rawe na pol i ti kata na MOT za domorodni te i pl emenski narodi, @eneva, 2000.

MOT-TCI E, Etni ~ki te mal ci nstva vo Central na i I sto~na Evropa: di rektivi i preporaki za unapreduvawe na vrabotuvawe to na mal ci nstvata, I zve{ taj Br.19 na MOT-TCI E, Budi mpe{ ta, MOT-Tim za Central na i I sto~na Evropa, @eneva, pretstavni { tvo za ednakvost i ~ovekovi prava, Mart 1997.

MOT-KTJA, Konvencija na MOT za osnovni te ~ovekovi prava, MOT-konsul tantski tim za Juzhna Azi ja, Wu Del hi, MOT, 1997.

Rul e, F., ^ovekovi te prava i domorodni te narodi: Pri ra~nik za sistemot na ON, Kopenhagen, I VGI A, dokument Br.92, 1999.

Svipston, L., Domorodno i pl emensko nasel enie: Vra}awe kon sredi { nata faza, Pregled na Me|unarodni ot trud, I zdani e 126, Br.4, Jul i - Avgust 1987.

Tomei, M., i Svipston, L., Domorodni i pl emenski narodi: Vodi ~ za Konvencijata Br.169 na MOT, @eneva, MOT i Me|unarodni ot Centar za ~ovekovi prava i demokratski razvoj (MC^PDR), Montreal, Jul i 1996.

Korisni kontakti

Međunarodna organizacija za trudot

Međunarodna organizacija za trudot (MOT)

Adresa: 4 Route des Mprillons,
CH-1211 Geneva
Zemja: Switzerland
Tel ef on: +41227996111
Faks: +41227988685
E-mai l : ilo@ilo.org
I nternet strani ca: www.ilo.org

Pretstavni { tvo za ednakvost i vrabotuvawe (EGALITE) Oddel za standardi , MOT

Adresa: 4 Route des Mprollons
CH - 1211 Geneva
Zemja: Switzerland
Tel ef on: +41227997115
Faks:+41227986344
E-mai l : egalite@ilo.org
I nternet strani ca:www.ilo.org

Pretstavni { tvo za soci jal na za{ ti ta i rabotni usl ovi Oddel za standardi

Adresa: 4 Route des Mprollons
CH - 1211 Geneva
Zemja: Switzerland
Tel ef on: +41227997126
Faks:+41227986926
E-mai l : appl@ilo.org
I nternet strani ca:www.ilo.org

Proekt za domorodni i pl emenski narodi Pretstavni { tvo za ednakvost i vrabotuvawe

Adresa: 4 Route des Mprollons
CH - 1211 Geneva
Zemja: Switzerland
Tel ef on:+41227997115
Faks:+41227986344
E-mai l : egalite@ilo.org
I nternet strani ca:www.@ilo.org

Međunarodna programa za uki nuvawe na zl oupotrebata na detski ot trud (MPUZDT)

Adresa: 4 Route des MORillons
CH - 1211 Geneva 22
Zemja: Switzerland
Tel ef on: +41227998181
Faks: +41227984110
E-mai l : ipec@ilo.org
I nternet strani ca:www.ilo.org

Kancel ari ja na MOT za Central na Ameri ka

Adresa: PO Box 10170-1000 San Joze
Zemja: Costa Rica
Tel ef on: +5062537667
Faks: +5062242678
E-mai l : sanjose@oit.or.cr
I nternet strani ca:www.or.cr/mdtsanjo/indig

Regi onal na kancel ari ja na MOT za Azi ja i Paci f i k

Adresa: UNESCAP Building
Po Box 2-349 Bangkok 10200
Zemja: Thailand
Tel ef on:+66222801234
Faks:+66222801735
E-mai l :bangkok@ilo.bkk.or.th
I nternet strani ca:www.ilo.org

Regi onal na kancel ari ja na MOT za Ju` na Ameri ka

Adresa: Las Flores 295, San Isidorio
Lima 27
Zemja: Peru
Tel ef on: +5114215286
Faks:+514215292
E-mai l : biblioteca@ilolim.org.pe
coronado@ilo.org

Regi onal na kancel ari ja na MOT za Arapski te dr` avi

Adresa: Kantari , Justi ni jan str.
Aresco Center, 12 Th f l oor
Bejrut
Zemja: Lebanon
Tel ef on: +9611752400
Faks: +9611752405
E-mai l :bejrut@ilo.org
I nternet strani ca: www.ilo.org

Regi onal na kancel ari ja za Af ri ka

Adresa: Immeuble du Bureau regional
Del'OTT, Boulevard Lagunaire
Commune de Plateau, Abidjan
Zemja: Coted'Ivoire
Tel ef on: +22520318900
Faks:+22522212880
E-mai l :ottro@ilo.org
kouakou@ilo.org

Me|unarodni nevl adi ni organi zaci i

Amnesti I nterne{ nal (AI)*

Adresa: 1 Easton St. London wc1h 8dj
Zemja: United Kindom
Tel ef on: +442174135500
Faks: +442079561157
E-mail: amnesty@gn.apc.org
I nternet strani ca:www.amnesty-international.org

Me|unarodna organi zaci ja za borba proti v ropstvoto*

Adresa: Thomas Clarkson House
The Stable Yard, Broomgrove Rd
London SW9 9TL
Zemja: United Kindom
Tel ef on:+442075018920
Faks:+442077384110
E-mai l :info@antyslavery.org
I nternet strani ca:www.antyslavery.org

Me|unarodna rabotna grupa za domorodni pra{ awa (MRGDP)*

Adresa: Classengade 11 E, 2001
Copenhagen
Zemja: Denmark
Tel ef on: + 4535270500
Faks: +4535270507
E-mai l : iwgia@iwgia.org
I nternet strani ca: www.iwgia.org

Me|unarodna grupa za prava na mal ci nstvata (MGMP)

Adresa: 379 Brixton Rd, London SW9 7DE
Zemja: United Kingdom
Tel ef on: +442079789498
Faks: +442077386265
E-mai l : minority.rights@mr gmail.org
I nternet strani ca: www.minorityrights.org

Me|unarodna grupa za opstanok*

Adresa: 6 Charterhouse Buildings
London EC1M 7ET
Zemja: Uni ted Ki ngdom
Tel ef on:+ 442076878700
Faks:+ 442076878701
E-mai l :info@survival-international.org
I nternet strani ca: www.survival-international.org

(NVO-ata koi se nao|aat na speci jal nata l i sta na MOT se ozna~eni so *)

NVO-a na domorodni te narodi koi se nao|aat na speci jal nata l i sta na MOT

^eti ri naso~en sovet

Adresa: Native American St.
University of Lethbridge, Lethbridge
Alberta T1K 3M4
Zemja:Canada
Tel ef on:+ 14033292635
Faks:+ 14033801855
E-mai l : barsh@hg.uleth.ca

Saami sovetot

Adresa: PO Box 200
Ohcejohka/Utsjoki FIN 99980
Zemja:Finland
Tel ef on:+35816677351
Faks:+ 35816677353
E-mai l : samiradd@netti.fi

Svetski sovet na domorodni narodi (SSDP)

Adresa: 100 Argy ave, 2nd fl oor
Ottawa, Ontario K2P 1B6
Zemja:Canada
Tel ef on:+ 16132309030
Faks:+ 16132309340

Me|unarodni si ndi kati

Me|unarodna organi zaci ja za obrazovani e (MOO)**

Adresa: Boulevard Albert II,5,1210 Brussel
Zemja: Belgium
Tel ef on:+ 322240611
Faks:+ 3222240606
E-mai l : headoffice@ei-ie-org
I nternet strani ca: www.ei-ie-org

Me|unarodna f ederaci ja na uni jata na hemi ski , energetski , rudarski i op{ ti rabotni ci (MFUHEPROR)

Adresa: Avenue Emille de Beco 109
1050 Brussel
Zemja:Belgium
Tel ef on:+ 3226262020
Faks: 3226484216
E-mai l : icem@icem.org
I nternet strani ca: www.icem.org

**Me|unarodna konfederacija na sl obodni
si ndi kati (MKSS)**

Adresa: Boulevard du Roi Albert II,5,1210
Brussel

Zemja:Belgium
Tel ef on:+ 3222240211
Faks:+ 3222015815
E-mai l :internetpo@icftu.org
I nternet strani ca: www.icftu.org
Kancel ari ja na MKSS vo @eneva

Adresa: Avenue Blanc 46, 1202 Geneva
Zemja:Switzerland
Tel ef on:+ 41227384202 or 7384203
Faks:+ 41227381085
E-mai l : icftu.g@geneva.icftu.org

Kancel ari ja na MKSS vo Va{ i ngton

Adresa: 1925 K Street NW, Suite 425
Washington D.C 2006
Zemja:U.S.A
Tel ef on:+ 120024638573
Faks:+ 12024638564
E-mai l : icftu@mnsinc.com

Kancel ari ja na MKSS vo Moskva

Adresa: Ul . Zeml ynov Bal , 64/11 .623
109 004 Moscow
Zemja: Russia
Tel ef on:+ 7959157899
Faks:+ 70959157899
E-mai l : 1studies@home.railline.ru

Kancel ari ja na MKSS za Jugoi sto~na Evropa

Adresa: Ulica Valtera Perica 22/III
71000 Sarajevo
Zemja:Bosnia and Hercegovina
Tel ef on:+ 38733218322
Faks:+ 38733203305
E-mai l : icftubux@bih.net.ba

**Kancel ari ja na MKSS za vrski vo Hong Kong
(HKCTU)**

Adresa: 19/f Wingwong commercial Bldg
557-559 Natan road
Kowloon, Honk Kong
Zemja: China
Tel ef on: + 85227708668
Faks: + 85227707388
E-mai l : ihlo@khctu.orh.hk

Kancel ari ja na MKSS vo Aman

Adresa: Po Box 925875, Amman 11110
Zemja: Jordan
Tel ef on: +96265603181
Faks: +96265603185
E-mai l : icftuamm@go.com.jo

**Me|unarodna federacija na grade` ni ci i
rabotni ci od drvnata i industri ja (MFGRDI)**

Adresa: 54, Route Des Acacias, Po Box 1412
CH – 1227 Carouge GE

Zemja: Switzerland
Tel ef on: +41228273777
Faks: +41228273770
E-mai l : info@ifbww.org
I nternet strani ca: www.ifbww.org

**Me|unarodna uni ja na rabotni ci od
prehrambena, hotel skata, ugosti tel skata i
tutunskata i industri ja i zemjodel ski
rabotni ci (IUF)**

Adresa: Ramped u Pont Rouge 8
1213 Petit - Lancy
Zemja: Switzerland
Tel ef on: +41227932233
Faks: +41227932238
E-mai l : iuf@iuf.org
I nternet strani ca: www.iuf.org

**Me|unardona organi zaci ja za javnata
admi ni straci ja** (MOJA)**

Adresa: BP 9, 01211 Ferney – Voltaire Cedex
Zemja: France
Tel ef on: +33450406464
Faks: +33450407320
E-mai l : psi@world-psi.org
I nternet strani ca:www.world-psi.org

(Akti ven i nteres za pra{ awata na
domorodni te narodi **)

Regi onal ni si ndi kati

**ORIT - Regi onal na kancel ari ja za Severna i
Ju` na Ameri ka**

Adresa: Avda Andres Eloy Blanco (Este 2)
Edificio Jose Vargas, Piso 15
Los Caobas, Caracas
Zemja: Venezuela
Tel ef on: +5825783538 or 5781092
Faks: +5825781702
E-mai l : cioslorid@cantv.net

Af ro (Af ri kanska regi onal na organi zaci ja)

Adresa: Po Box 67273, Ambank House
14 floor, University Way Nairobi
Zemja: Kenya
Tel ef on: +2542244336 or 2244335
Faks: +2542215072
E-mai l : info@icftuafro.org

**ROAP - Regi onal na organi zaci ja za Azi ja i
Paci fi kot**

Adresa: 4 TH floor, 73 Bras Basah road
Singapore 189556
Zemja: Singapore
Tel ef on: +652226294
Faks: +652217380
E-mai l : gs@icftu-apro.org
I nternet strani ca: www.icftu-apro.org

**Me|unarodna organi zaci ja na trudot:
Pri ra~ni k za mal ci nstvata i domorodni te narodi**

Pri ra~ni kov nudi uvi d vo na~not na koj { to f unkcioni ra MOT. Go objasnuva na~i not na koj { to MOT mozhe da se kori sti od strana na NVO-ata i drugi organi zaci i za za{ ti ta i unapreduvawe na pravata na mal ci nstvata i domorodni ot narod.

Pri ra~ni kot nudi pregl ed na strukturata na MOT, pozna~ajni te Odbori i na~ini na rabota. Toj nudi prakti ~ni soveti , i skustva od drugi zemji , i detal no go objasnuva na~i not na sorabotka so MOT, pri kazhuvaj}i na pri mer kako NVO -ata dostavuvaat i nf ormaci i do MOT, kako ti e vl i jaat na agendata na MOT i kako sorabotuvaat so organi zaci i te, kako { to se si ndi kati te za unapreduvawe na pravata na mal ci nstavta i domorodni ot narod.

I pokraj toa { to pri ra~ni kov e namenet za organi zaci i te koi se zani mavaat so probl emi te na mal ci nstvata, domorodni ot narod i NVO-ata koi rabotat za unapreduvawe na ~ovekovi te prava, toj mozhe da bi de kori sen i za oni e koi sakaat da nau-at pove}e za rabotata na MOT i negovata ul oga vo borbata proti v di skri mi naci jata i za{ ti ta na pravata.

Association for Democratic
Initiatives

B. Jovanoski St. 61
Gostivar
Macedonia

Tel +389 42 22 11 00
Fax: +389 42 22 11 02

Contact Albert Musliu
Executive Director
albert@adi.org.mk
Shpend Imeri President
shpend@adi.org.mk

Pirinska St. 8/4
Skopje
Macedonia
Tel. +389 2 391 690
Fax: +389 2 391 692
Contact: Nicci Lee
niki@adi.org.mk

E-mail: adi@adi.org.mk
URL: <http://www.adi.org.mk>

Minoroty Rights Group
International

379 Brixton road
London
SW9 7DE
UK

Tel: +44 20 7978 9498
Fax: +44 20 7738 6265

E-mail: minority.rights@mrgmail.org
Website: www.minorityrights.org

Anti-Slavery International

Thomas Clarkson House
The Stableyard Broomgrove
Road
London SW9 9TL UK

Tel: +44 20 7501 8920
Fax: +44 20 7738 4110

E-mail: info@antislavery.org
Website: www.antislavery.org

Asocijacija za Demokratijski Inicijativi - ADI e nevladina, nepartijska, neprof i tana regionalna organizacija. ADI e formirano 1994 god. so cel na promovirawe na gra|anskoto op{ testvo, demokratijata, ~ovekovi te prava i razvojot.

ADI svoi te aktivnosti gi vr{ i preku programi te za

Edukacija na gra|anite i na glasa~ite

Programata za Edukacija na gra|anite i na glasa~ite e pove}eklasna taka da osven samata edukacija, sodr' i i komponenta na vku~uvawe na gra|anite vo demokratski te procesi, kako i ni vnoto u~estvuvaweto vo procesot na odlu~uvawe. Programata ima za cel dobl i `uvawe i poblisko zapoznavawe na gra|anite so toa kako da bi dat povklu~eni vo procesot na donesuvaweto na odluki te koi go zasegaat ni vni ot sekojdneven ` i vot.

ADI ima trenirano pove}e od 500 vol onteri za nabluduvawe na lokalni te, parlamentarni te i pretsedatelski te izbiri vo 1994, 1996 i 1999 god. Vo 1996 god. ADI ja organizira e prvata javna debata na kandi dati vo Makedonija so u~estvuvo na pove}e od 600 gra|ani, ADI isto ima organizirano ~esti anketi na javnoto mneni e kako i mnogu sobiri so gra|anite.

Programata za Razvoj na Me|uetni ~ki te Odnosi

Ovaa programa ima za cel neguvawe i razvoj na mul ti kulturnorto op{ testvo kako i komponentata za re{ avawe i prevencija na konf likti i gradewe na merki za doverba me|u pri padnici te na razli ~ni te etni ~ki i verski zaednici vo Makedonija. Programata se realizira so pomo{ na izdani a i studii koi ja potenci raat sl i ~nosta pred razli ki te pome|u etni ~ki te, verski te i jazi ~ni grupi, i mo`nosti te za mi ren so ` i vot i tolerancija.

Resorsni Centri za NVO-a i Gra|anski te Inicijativi

ADI ima otvoreno tri Resorsni Centri za NVO-a vo Tetovo, Gostivar i [ti p. Centri te nudat kursevi po stranski jazi ci i kompjuteri, kako i pravna pomo{ za NVO-a i i ndi vi dual ci i gra|anski grupi koi se zai nteresi rani za gra|anski i ni cijati vi. NVO-ata vo razvoj mo`at bez nadomest da gi koristat prostori i te i tekni ~kata oprema na Centri te. ADI im nudi besplatna pomo{ i pravno zastapuvawe na margi nal i zi rani te grupi gra|ani.

^ovekovi te prava

Programata za ^ovekovi Prava vku~uva:

- Sobi rawe na inf ormaci i za po~ituvaweto na ~ovekovi te prava. Organizirawe na razni seminari i rabotlnici za razvi vawe na tekni ki te za sobi rawe na ovi e inf ormaci i.
- Sostavuvawe na izve{ tai za i mpl ementacija na me|unarodni te dogovori i standardi od obl asta na ~ovekovi te prava.
- Za{ tita i podigawe na svesta za va`nosta na po~ituvawe na ~ovekovi te prava, kako i zapoznavawe so razli ~ni me|unarodni i nstii tucii i mehani zam za ni vna za{ tita.
- Organizirawe na seminari i rabotlnici vo obl asta na ~ovekovi te prava voop{ to kako i vo obl asta na pravata na `eni te, decata i mal ci nstvata.
- Pe~atewe i distri buacija na izve{ tai, knigi i tematski izdani ja od obl asta na ~ovekovi te prava
- U~estvo vo razni me|unarodni mre' i NVO-a od obl asta na ~ovekovi te prava.

Programata za mladi te

Programata za mladi e di zajni rana so cel ni vnoto vku~uvawe na mladi te vo aktivnosti kako { to se sportot, stranski jazi ci, muzi kata, umetnosta, li teraturata kako i drugi aktivnosti koi se od i nteres za mladi te, so cel kul ti vi rawe na ~ustvata za pri jetel stvo, op{ testven ` i vot, razli ~nost, tol erancija, kreati vnost i tn.

- Edukati ven - preku davawe na ~asovi po stranski jazi ci i kompjuteri, so cel zgol emuvawe na ni vni te komuni kaci ski sposobnosti i konkurentnost, kako i preku programi za razmena na studenti i u~enici.
- Psi hosoci al na, preku organizirawe na mladi nksi aktivnosti od psi hosoci al nata obl ast kako i od obl asta na umetnosta, sportot, muzi kata, teatrot i drugi aktivnosti.